

**T.C.
ERZİNCAN BİNALİ YILDIRIM ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
RESİM-İŞ EĞİTİMİ BİLİM DALI**

**ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNİN
GÖRSEL SANATLAR DERSİNE İLİŞKİN
TUTUMLARI İLE DERS ÇALIŞMA
ALİŞKANLIKLARI ARASINDAKİ
İLİŞKİNİN İNCELENMESİ**

Yüksek Lisans Tezi

Yunus TAN

Danışman

Prof. Dr. Orhan TAŞKESEN

Erzincan/2021

TEZ BİLDİRİMİ

"Ortaokul Öğrencilerinin Görsel Sanatlar Dersine İlişkin Tutumları İle Ders Çalışma Alışkanlıkları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi" isimli "**Yüksek Lisans**" tezim tarafımda intihal programı ile incelenmiştir. Buna göre tezimde bilimsel etik ihlali ve intihal olarak nitelendirilebilecek herhangi bir durum olmadığını taahhüt ederim.

Bu çalışmadaki tüm bilgilerin, akademik ve etik kurallara uygun bir biçimde elde edildiğini; aynı zamanda bu kural ve davranışların gerektirdiği gibi, bu çalışmanın özünde olmayan tüm materyal ve sonuçları tam olarak aktardığımı ve referans gösterdiğimi beyan ederim.

Yunus TAN

**ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNİN GÖRSEL SANATLAR DERSİNE
İLİŞKİN TUTUMLARI İLE DERS ÇALIŞMA ALIŞKANLIKLARI
ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ**

Yunus TAN

Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü

Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı Resim-İş Eğitimi Bilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi, Ocak 2021

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Orhan TAŞKESEN

ÖZET

Bu araştırmada ortaokulda eğitim gören 6, 7 ve 8. sınıf öğrencilerinin görsel sanatlar dersine yönelik tutumları ve ders çalışma alışkanlıkları arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır.

İlgili araştırmada, görsel sanatlar alanına yönelik tutum ve ders çalışma alışkanlığının beklenen düzeye ulaşması için güncel bir yöntem ihtiyacı duyulduğu görülerek bir takım çözüm önerileri sunulmuştur.

Araştırmanın evrenini 2019-2020 eğitim-öğretim yılında Güneydoğu Anadolu'daki nüfus bakımından orta ölçekli bir ilde bulunan resmi ortaokullarda eğitim gören öğrenciler oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise aynı ilde yer alan bir ortaokulun 6, 7 ve 8. sınıflarında eğitim gören 229'u kız, 298'i erkek olmak üzere toplamda 527 öğrenci oluşturmaktadır.

Araştırmada nicel araştırma yöntemlerinden "genel tarama yöntemi" kullanılmıştır. Veri toplama aracı olarak 3 skalalı likert tipi ölçek olan Görsel

Sanatlar Tutum Ölçeği ve 4 skalalı likert tipi ölçek olan Ders Çalışma Alışkanlıkları Ölçeği'nden yararlanılmıştır.

Araştırmanın veri analizleri SPSS 22 istatistik programında yapılmıştır. Araştırma bulguları .05 anlamlılık düzeyinde test edilmiştir. Uygulanan ölçeklerin normal dağılım gösterip göstermediğini belirlemek için Shapiro-Wilk Normallik Testi uygulanmış, testlerin güvenilirlikleri Cronbach Alpha Katsayısı ile hesaplanmıştır. Cronbach Alfa güvenilirlik katsayısı tutum ölçeğinde .93, ders çalışma alışkanlıkları ölçeğinde .79 olarak hesaplanmıştır. Ayrıca öğrencilerin sınıf seviyelerine göre tutum ve ders çalışma alışkanlığı düzeyleri arasındaki farkı saptamak için ANOVA, cinsiyetlerine göre farkı tespit etmek amacıyla ise Bağımsız Örneklem t Testi kullanılmıştır.

Ölçek verilerinin analizlerine göre;

Örneklem grubunun görsel sanatlar dersine yönelik tutumu ve ders çalışma alışkanlığı düzeyi ile arasındaki ilişki incelenmiş ve pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişkinin olduğu tespit edilmiştir.

Öğrencilerin görsel sanatlar dersine ilişkin tutum puan ortalamasının orta düzeyde olduğu görülmüştür.

Öğrencilerin ders çalışma alışkanlığı puan ortalamasının, tutum ortalamaları ile paralel biçimde orta düzeyde olduğu sonucuna varılmıştır.

Öğrencilerin sınıf seviyelerine göre görsel sanatlar dersine yönelik tutum düzeyleri incelendiğinde anlamlı farkın ortaya çıktığı görülmüştür. Yapılan analiz doğrultusunda tutum algısının sınıf seviyesine göre sıralanışı $6 > 7 > 8$ şeklinde tespit edilmiştir.

Sınıf seviyelerine göre öğrencilerin ders çalışma alışkanlığı düzeyleri incelendiğinde anlamlı farkın ortaya çıktığı görülmüştür. Ders çalışma alışkanlığı düzeyinin sınıf seviyesine göre sıralanışı $6 > 8 > 7$ şeklinde bulunmuştur.

Yapılan analiz sonucunda, öğrencilerin cinsiyetlerine göre tutumları arasında kız öğrenciler lehine anlamlı farkın olduğu görülmüştür.

Grubun cinsiyet değişkenine göre ders çalışma alışkanlığı düzeyleri incelendiğinde, kız öğrenciler lehine anlamlı bir farkın olduğu tespit edilmiştir.

Öğrencilerin okul öncesi eğitimi alma durumuna göre tutum düzeyleri incelendiğinde anlamlı farkın bulunduğu tespit edilmiştir.

Öğrencilerin okul öncesi eğitimi alma durumuna göre ders çalışma alışkanlığı düzeyleri incelendiğinde, anlamlı farkın bulunmadığı tespit edilmiştir.

Sonuç olarak tüm veriler göstermektedir ki, ortaokulda eğitim gören öğrencilerin görsel sanatlar dersine ilişkin tutumları ile ders çalışma alışkanlıkları arasında ciddi bir fark bulunmamaktadır. Kız öğrencilerde oranların erkek öğrencilere nazaran yüksek oluşunun, kız öğrencilerde sanat etkinliklerine duyulan ilginin daha fazla oluşundan kaynaklandığı söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Ortaokul Öğrencileri, Görsel Sanatlar Dersi, Öğrenci Tutumu, Ders Çalışma Alışkanlıkları

**INVESTIGATION OF SECONDARY SCHOOL STUDENTS'
ATTITUDES TOWARDS THE VISUAL ARTS LESSON AND THEIR
STUDYING HABITS**

Yunus TAN

Erzincan Binali Yildirim University, Institute of Social Sciences

Department of Fine Arts Education

M. A. Thesis, January 2021

Thesis Supervisor: Prof. Dr. Orhan TASKESEN

ABSTRACT

In this study, it is aimed to examine the relationship between the attitudes of 6th, 7th and 8th grade students studying in secondary school towards the visual arts lesson and their studying habits.

In the related study, it was seen that an up-to-date method was needed in order to reach the expected level of attitude and studying habits in the field of visual arts, and some solution suggestions were presented.

The universe of the study consists of students studying in official secondary schools in a medium-sized city in terms of population in the Southeastern Anatolia(Turkey) in the 2019-2020 academic year. The sample of the study consists of a total of 527 students, 229 girls and 298 boys, studying in the 6th, 7th and 8th grades of a secondary school in the same province.

In the research, one of the quantitative research methods "general screening method" was used. In order to collect the necessary data, Visual Arts Attitude Scale,

which is a 3 graded likert-type scale, and the Study Habits Scale, which is a 4 graded likert-type scale, were used.

Research data analysis was created in SPSS 22 statistics program. Research findings were tested at .05 significance level. Shapiro-Wilk Normality Test was applied to determine whether the scales applied in the study showed normal distribution, and the reliability of the tests was calculated with the Cronbach Alpha Coefficient. The Cronbach Alpha reliability coefficient was calculated as .93 in the attitude scale and .79 in the study habits scale. In addition, ANOVA was used to determine the difference between the attitude and studying habits of the students according to their grade level, and Independent Sample t Test was used to determine the difference according to their gender.

According to the analysis of the scale data;

The relationship between the attitude and study habits of the sample group was examined and it was determined that there is a low level significant difference in the positive direction.

It was observed that the students' attitude point average towards the visual arts course was at a medium level.

It was concluded that the average score of students' studying habits was at a medium level in line with their attitude scores.

When the attitude scores of the students according to their grade levels were examined, it was seen that a significant difference emerged. With the analysis made, it was determined that the attitude perception was ranked according to grade level as $6 > 7 > 8$.

When studying the study habits of students according to their class levels, it was seen that a significant difference emerged. According to the analysis, the order of the level of studying habits according to the grade level was found as $6 > 8 > 7$.

As a result of the analysis, it was seen that there was a significant difference in favor of female students between the attitudes of students according to their gender.

When the study habits of the group according to the gender variable were examined, it was found that there was a significant difference in favor of female students.

When the attitude levels of the students according to their pre-school education status were examined, it was found that there was a significant difference.

When the study habits of students according to their pre-school education status were examined, it was found that there was no significant difference.

As a result, all data show that there is no serious difference between the attitudes of secondary school students towards the visual arts course and their studying habits. It can be said that the higher rates for female students compared to male students are due to the greater interest in art activities among female students.

Keywords: Secondary School Students, Visual Arts Lesson, Student Attitude, Study Habits

ÖN SÖZ

Tutum ve ders çalışma alışkanlığı, bireyin eğitimden yararlanma düzeyinde belirleyici unsurlardır. Bireyin ilgili alana yönelik ön eğilimi tutum olarak, bilişsel-duyuşsal stratejilerden yararlanma alışkanlığı ise ders çalışma alışkanlığı olarak tanımlanmaktadır.

Bireyin akademik başarısının, derslere yönelik tutumu ile doğru orantılı olduğunu ve bu durumun öğrenme çıktıları üzerinde ders çalışma alışkanlığı kadar etkili olduğunu söylemek mümkündür. Bu sebeple akademik başarı kaygısı taşıyan birey, derslere ilişkin tutumuyla birlikte ders çalışma alışkanlıklarını da bu yönde biçimlendirecektir. Bu durum, bireyin diğer dersleri gibi görsel sanatlar dersine de etki ederek özgün sanat bilincinin oluşmasına olumlu katkı sağlayacaktır.

Tutum ve ders çalışma alışkanlığı, verilen eğitimin hedeflerine ulaşmasındaki önemli faktörler olmasına rağmen bu faktörlerin görsel sanatlar eğitimine yansımaları konusunda mevcut alanyazın çalışmalarının yeterli olmadığı görülmüştür. Bu nedenle, ortaokulda eğitim gören öğrencilerin ders çalışma alışkanlıkları ile görsel sanatlar dersine yönelik tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanarak bu araştırma yapılmıştır.

TEŞEKKÜR

Tez yazımında her türlü bilgi ve deneyimlerini paylaşan değerli hocam Prof. Dr. Orhan TAŞKESEN'e en içten duygularıyla teşekkürlerimi sunuyorum. Ayrıca;

“Öğrenciler öğrenirken nasıl eğlenir?” sorumu, verdiği Yaratıcı Öğrenmeyi Öğrenme eğitimiyle cevaplandıran MIT Media Lab'dan Prof. Mitchel RESNICK'e,

Manevi desteğiyle aileme, babam M.Tevfik TAN ve annem Hatice TAN'a,

Örnek eğitimci kişilikleriyle; sayın Abdülkadir TEMİZ, Keisha CASIANO, Cihan KAPLAN, Joel SCHOLTEN'a,

Tarihsel sanat oluşumlarını 18 ülkede yakından takip etmemde bana eşlik eden Cenk TUTAR ve Rüstem DÖKMECİ'ye,

Son olarak harflerin ve rakamların “tez” niteliği kazanmasına katkı sağlayan ve bu araştırmanın örneklem grubunu oluşturan sevgili öğrencilerime

Teşekkürü bir borç bilirim.

Yunus TAN

İÇİNDEKİLER

TEZ BİLDİRİMİ	I
ÖZET	II
ABSTRACT	V
ÖN SÖZ	VIII
TEŞEKKÜR	IX
KISALTMALAR	XIV
ŞEKİL LİSTESİ	XV
TABLO LİSTESİ	XVI
GİRİŞ	1
1.Problem.....	4
1.1 Alt Problemler	4
2.Araştırmanın Amacı	5
3.Araştırmanın Önemi	5
4.Varsayımlar	5
5.Sınırlılıklar	6
BİRİNCİ BÖLÜM	7
KURAMSAL ÇERÇEVE	7
1. Tanımlar Ve Temel Kavramlar	7
2. Sanat Eğitimi Ve Önemi	8
3. Görsel Sanatlar	12
4. Görsel Sanatlar Eğitimi	13
4.1. Yaratıcı Öğrenme Spirali (Creative Learning Spiral).....	15

5. Görsel Sanatlar Eğitiminin Gerekliliği Ve İşlevi	18
6. Görsel Sanatlar Dersinin Sorunları	20
7. Görsel Sanatlar Dersine İlişkin Tutumu Etkileyen Faktörler	24
7.1. Ailenin Etkisi	24
7.2. Öğretmen Etkisi	28
7.3. Okul Öncesi Eğitimi	29
7.4. Fiziksel Ortamın Etkisi	32
7.5. Öğretim Yöntemi	33
8. Ders Çalışma Alışkanlığı	35
8.1. Öğrencilerin Öğrenmeye Ve Ders Çalışmaya Yaklaşımları	36
8.2. Ödevler	37
8.3. Çalışma Ortamı	37
8.4. Okulda Yapılan Çalışmalar	37
8.5. Öğretmen- Öğrenci İlişkisi	38
9. Tutum Ve Ders Çalışma Alışkanlığı İlişkisi	39
10. Görsel Sanatlar Dersine Yönelik Tutum Ve Ders Çalışma Alışkanlığıyla İlgili Yapılan Araştırmalar	41
İKİNCİ BÖLÜM	44
YÖNTEM	44
1. Araştırma Modeli	44
2. Evren Ve Örneklem	44
3. Veri Toplama Aracı	46
3.1. Kişisel Bilgi Formu	46
3.2. Görsel Sanatlar Tutum Ölçeği(Gösat)	47

3.3. Ders Çalışma Alışkanlıkları Ölçeği(Deça)	47
4. Ölçüm Güvenirliği Çalışmaları	48
4.1. Görsel Sanatlar Tutum Ölçeği Geçerlik Ve İç Tutarlık Güvenirliği Çalışmaları	48
4.2. Ders Çalışma Alışkanlıkları Ölçeği Geçerlik Ve İç Tutarlık Güvenirliği Çalışmaları	49
5. Verilerin Analizi	50
5.1. Görsel Sanatlar Tutum Ölçeği Dağılımın Normallliği Analizi	50
5.2. Ders Çalışma Alışkanlıkları Ölçeği Dağılımın Normallliği Analizi	52
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM.....	53
BULGULAR VE YORUM	53
1. Ortaokul Öğrencilerinin Görsel Sanatlar Dersine Yönelik Tutumları Ne Düzeydedir?.....	53
2. Ortaokul Öğrencilerinin Cinsiyetlerine Göre Görsel Sanatlar Dersine Yönelik Tutum Düzeylerinde Anlamlı Bir Fark Var Mıdır?.....	54
3. Ortaokul Öğrencilerinin Sınıf Düzeylerine Göre Görsel Sanatlar Dersine Yönelik Tutum Düzeylerinde Anlamlı Bir Fark Var Mıdır?.....	55
4. Ortaokul Öğrencilerinin Okul Öncesi Eğitim Almalarına Göre Görsel Sanatlar Dersine Yönelik Tutum Düzeylerinde Anlamlı Bir Fark Var Mıdır?	56
5. Ortaokul Öğrencilerinin Ders Çalışma Alışkanlıkları Ne Düzeydedir? ...	57
6. Ortaokul Öğrencilerinin Sınıf Düzeylerine Göre Ders Çalışma Alışkanlıklarında Anlamlı Bir Fark Var Mıdır?	58
7. Ortaokul Öğrencilerinin Cinsiyetlerine Göre Ders Çalışma Alışkanlıklarında Anlamlı Bir Fark Var Mıdır?	59

8. Ortaokul Öğrencilerinin Okul Öncesi Eğitim Almalarına Göre Ders Çalışma Alışkanlıklarında Anlamlı Bir Fark Var Mıdır?	59
9. Ortaokul Öğrencilerinin Ders Çalışma Alışkanlıkları ile Görsel Sanatlar Dersine Yönelik Tutumları Arasında İlişki Var Mıdır?.	60
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM	62
TARTIŞMA VE SONUÇ	62
1. Öneriler	67
KAYNAKÇA	71
İNTERNET KAYNAKLARI	79
EKLER	80
Ek 1. Kişisel Bilgi Formu	80
Ek 2. Görsel Sanatlar Tutum Ölçeği	81
Ek 3. Ders Çalışma Alışkanlıkları Ölçeği	82
Ek 4. Tutum Ölçeği Madde Toplam Korelasyon Testi Verileri... ..	84
Ek 5. Ders Çalışma Alışkanlıkları Ölçeği Madde Toplam Korelasyon Testi Verileri	86
Ek 6. Türkiye, Bir Bakışta Eğitimin Ana Konuları (2017).	88

KISALTMALAR

MIT	: Massachusetts Institute of Technology (Massachusetts Teknoloji Enstitüsü)
OECD	: Organisation for Economic Co-operation and Development (Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü)
COVID	: Coronavirus Disease (Coronavirus Hastalığı)
DEÇA	: Ders Çalışma Alışkanlıkları Ölçeği
EUROSTAT	: European Community Statistical Office (Avrupa Topluluğu İstatistik Ofisi)
GÖSAT	: Görsel Sanatlar Tutum Ölçeği
ISCED	: International Standard Classification of Education (Uluslararası Standart Eğitim Sınıflandırması)
PISA	: Programme for International Student Assessment (Uluslararası Öğrenci Değerlendirme Programı)
TÜİK	: Türkiye İstatistik Kurumu
UNICEF	: United Nations International Children's Emergency Fund (Birleşmiş Milletler Uluslararası Çocuklara Acil Yardım Fonu)

ŞEKİL LİSTESİ

		<u>Sayfa No</u>
Şekil 1	Sanat ve Dalları	10
Şekil 2	Yaratıcı Öğrenme Spirali	16
Şekil 3	Eğitim Seviyesine Göre, Okullarda Ortalama Sınıf Mevcudu (2015)	23
Şekil 4	Türkiye ve OECD Ülkelerinde Ortaokul Düzeyinde Sınıf Mevcudu ve Öğretmen Başına Düşen Ortalama Öğrenci Sayısı-2018	23
Şekil 5	OECD Ülkelerinde Kuşaklararası Eğitim Düzeyindeki Hareketlilik	25
Şekil 6	Eğitim Düzeyinin Bir Kuşaktan Diğetine Değişmediği Ailelerdeki Eğitim Durumu	26
Şekil 7	Dale Yaşantı Konisi	34
Şekil 8	Maslow'un İhtiyaçlar Hiyerarşisi	40
Şekil 9	Bloom Taksonomisi	41

TABLO LİSTESİ

		<u>Sayfa No</u>
Tablo 1	Ulaşılan Katılımcı Sayısı	45
Tablo 2	Görsel Sanatlar Tutum Ölçeği Güvenirlik Analizleri	48-49
Tablo 3	Ders Çalışma Alışkanlıkları Ölçeği Güvenirlik Analizleri	49-50
Tablo 4	Görsel Sanatlar Tutum Ölçeğine İlişkin Elde Edilen Puanların Shapiro-Wilk Normallik Testi Sonuçları	51
Tablo 5	Ders Çalışma Alışkanlıkları Ölçeğine İlişkin Elde Edilen Puanların Shapiro-Wilk Normallik Testi Sonuçları	52
Tablo 6	Görsel Sanatlar Dersi Tutum Puan Ortalamalarına İlişkin Betimsel İstatistikler	53
Tablo 7	Görsel Sanatlar Tutum Ölçeği Alt Boyutları Betimsel İstatistikleri	53
Tablo 8	Ortaokul Öğrencilerinin Cinsiyetlerine Göre Görsel Sanatlar Dersine Yönelik Tutum Düzeylerine İlişkin Bağımsız Örneklem t Testi Sonuçları	54
Tablo 9	Ortaokul Öğrencilerinin Sınıf Düzeylerine Göre Görsel Sanatlar Dersi Tutum Düzeylerine İlişkin Verilerin Analizi İçin Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları	55
Tablo 10	Ortaokul Öğrencilerinin Okul Öncesi Eğitim Almalarına Göre Görsel Sanatlar Dersine Yönelik Tutum Düzeylerine İlişkin Bağımsız Örneklem t	56

	Testi Sonuçları	
Tablo 11	Ders Çalışma Alışkanlıkları Ölçeği Betimsel İstatistikleri	57
Tablo 12	Ortaokul Öğrencilerinin Sınıf Düzeylerine Göre Ders Çalışma Alışkanlıkları Düzeylerine İlişkin Verilerin Analizi İçin Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları	58
Tablo 13	Ortaokul Öğrencilerinin Cinsiyetlerine Göre Ders Çalışma Alışkanlıkları Düzeylerine İlişkin Bağımsız Örneklem t Testi Sonuçları	59
Tablo 14	Ortaokul Öğrencilerinin Okul Öncesi Eğitim Almalarına Göre Ders Çalışma Alışkanlıkları Düzeylerine İlişkin Bağımsız Örneklem t Testi Sonuçları	60
Tablo 15	Ortaokulda Eğitim Gören Öğrencilerin Ders Çalışma Alışkanlıkları ve Görsel Sanatlar Dersine Yönelik Tutumları (Tutum Toplam, Duyuşsal Alt Boyutu, Zaman Alt Boyutu, Önem Alt Boyutu) Arasındaki İlişkiye Dair Pearson Korelasyon Testi Katsayıları	60

GİRİŞ

Eğitimin ortaokul kademesinde görsel sanatlar dersi öğretim programının hedefi;

- Görsel okuryazarlık, algı ve estetik bilincine sahip, bu alandaki temel kavram ve uygulamalar konusunda bilgi, beceri ve anlayışa sahip,
- Görsel sanatlar ile ilgili tartışmalara etkin olarak katılan ve bu tartışmaları değerlendiren,
- Görsel sanatların doğası ve kökenini inceleyen, değerini sorgulayan,
- Güncel kültür-sanat nesnelerini/tasarımlarını bilinçli olarak izleyen,
- Kendi kültürü ile diğer kültürlerle ait kültürel mirasın değerini anlayan ve onları koruyan,
- Görsel sanat çalışmalarında bilgi, malzeme, beceri, teknik ile teknolojiyi etkin ve güvenli bir şekilde kullanarak düşüncelerini ifade eden,
- Görsel sanatları diğer disiplinlerle ilişkilendiren,
- Sanat alanında etik davranış gösteren,
- Sanat alanıyla ilgili meslekleri tanıyan, görsel sanatları öğrenmeye ve uygulamaya istekli bireyler yetiştirmektir. (MEB, 2018:8)

Dersin hedeflerine ulaşmasındaki temel unsurlardan olan bu alana ilişkin tutum ve tüm alanlarda akademik başarıyı etkileyen ders çalışma alışkanlığı, araştırmada detaylı olarak sunulmuştur.

İnsan, hayat boyu duyu organları ile hissettiği her şeyle sürekli etkileşim halindedir. Bu etkileşimler sonucu birey birtakım davranışlar geliştirmektedir. Bu davranışlar örtük veya sosyal öğrenme gibi informal şekilde gerçekleşebileceği gibi,

örgün eğitim yoluyla formal bir biçimde de gerçekleşebilir. Formal olarak okullarda verilen eğitim aracılığıyla istendik davranışların bireylere kazandırılmasında çağa uygun yöntemlerin benimsenmesi, tüm derslerde olduğu gibi görsel sanatlar dersinde de bireylerin olumlu tutum ve ders çalışma alışkanlığı edinmesi adına önemlidir. Görsel sanatlar eğitiminde çağa uymak ise yöntem konusunda seçici olmayı gerektirmektedir. Tıpkı yenilen yemeklerde ve okunan kitaplarda olduğu gibi öğretim yöntemleri konusunda da seçici olunması, sanat eğitiminin nitel birikimi ve bu alana yönelik olumlu tutum açısından önemlidir. Bu bakımdan, Resnick(2017) tarafından geliştirilen Yaratıcı Öğrenme Spirali, bu araştırmada sanat eğitimine yönelik tutumun olumlu yönde geliştirilmesinde alternatif bir yöntem olarak sunulmuştur.

Sanattaki birikim, büyük oranda sanatçının özgün yaratıcılığından ötürüdür. Nitekim Mustafa Kemal Atatürk de sanatı siyasetten ayırmış ve sanatın önemine şu sözleriyle değinmiştir: “Efendiler; hepiniz milletvekili olabilirsiniz; bakan olabilirsiniz; dahası cumhurbaşkanı olabilirsiniz. Ama sanatçı olamazsınız.”(Atatürkçülük, 1984: 151) Bu açıdan bakıldığında yaratıcılığın vücut bulduğu sanatçıdaki kabiliyetin, sanatın özgün oluşunda bir ölçü olduğu vurgulanmaktadır. Pablo'nun Picasso olması, Mark'ın Rothko olması veya Victor'un Vasarely olması özgünlük ve yaratıcılıktan ötürüdür. Fakat sanatsal faaliyette emeği de yadsımamak gerekmektedir. Bu konuda bilim insanı Aziz Sancar(Akt.Karaer, 2019: 303) da, insanları birbirinden ayıran şeyin emek olduğunu belirtmiştir. Sanat eğitiminde emeğin ortaya çıkması ise Resnick'e göre(2017: 12) altı temel aşama ile mümkündür. Yaratıcı Öğrenme Spirali'nde değinildiği gibi bu aşamalar; hayal et, yarat, oyna, paylaş, ifade et ve tekrar hayal et şeklindedir.

Eğitim programımızda mevcut tüm disiplinlerde olduğu gibi görsel sanatlar disiplini de nitelikli bir eğitimci, öğrenme spiralinde açıklandığı gibi öğrenciye bilgiye ulaşması ve kalıcı hale getirmesi hususunda yol gösterirken, öğrencinin kendi emeğiyle bilgiyi yapılandırmasını teşvik ederek eğitimdeki en önemli kazanım olan "öğrenmeyi öğrenmenin" gerçekleşmesinde önemli rol üstlenmektedir. Bu bakımdan

nitelikli bir sanat eğitmcisi, kendisini atölye ortamında zamanla fazlalık haline getirebilen kimsedir.

Sanat eğitimi, tarihsel sanat oluşumlarını aktarması bakımından toplum kültürü üzerinde belirleyici konumda yer almaktadır. Kardeşi Theo'ya yazdığı mektupta "Resimlerim ne söylüyorsa odur"(Galeano 2012: 226) diyen Van Gogh' un resimleri hala söylemeye devam ediyorsa, Ara Güler ölümünden sonra her yıl başka bir sergide yeniden doğuyorsa ve müziği resmeden Kandinsky'nin eserleri günümüzde hala şarkı söylüyorsa, sanatı zamandan bağımsız kültürel bir miras olarak tanımlamamız gerekmektedir. Görsel sanatlar dersi de sanat eğitiminin bir dalı olarak bireyin sanatı bütünsel gelişim alanı ve kültürel miras olarak görmesini hedeflemektedir. Bununla birlikte bireyin sanatı kronolojik düzlemde ele alıp hayatın geçici, sanatın ise onu kalıcı hale getirme çabası olduğunu kanıksamasını amaçlamaktadır. Ortaokul kademesinde görsel sanatlar eğitiminin tüm bu işlevleri, bireyin sanatsal gelişimi adına önem taşımaktadır. Bireyin tüm alanlarda olduğu gibi görsel sanatlar alanında da gelişiminde tutum önemli bir değişkendir. Bunun yanı sıra bireyin akademik başarısının, ders çalışma alışkanlığı düzeyi ile doğru orantılı olduğunu ve bu durumun öğrenme çıktıları üzerinde derse yönelik tutum kadar belirleyici olduğunu söylemek mümkündür. Bu nedenle; ilgili araştırmada öğrencilerin görsel sanatlar dersine yönelik tutumları ve ders çalışma alışkanlığına etki eden faktörler sıralanmıştır.

Sanat eğitimi; yeterli zaman, fiziki ortam, seçilen yöntem-teknik gibi parçalarla bütün haline gelen bir daldır. Buna rağmen ortaokul düzeyinde görsel sanatlar eğitimi için ayrılan sürenin yetersiz oluşu, yüksek sınıf mevcudu ve toplumun sanat eğitimine bakışı gibi sorunlar, "Görsel Sanatlar Dersinin Sorunları" başlığı altında detaylandırıldığı üzere bu alandaki eğitimi sınırlandırmaktadır. Ayrıca "Görsel Sanatlar Eğitiminin Gerekliliği ve İşlevi" konusu da irdelenerek, duyarlı ve (b)ilgili bireyler yetiştirme hususunda görsel sanatlar eğitiminin işlevselliği açıklanmıştır.

"Sanat eğitiminin, bu alanda duyarlı bireyler yetiştirmenin dışında en önemli işlevlerinden biri, bireyin çevresini hakkıyla algılayıp onu biçimlendirmeye yöneltmesidir. Yalnızca bakmak değil "görmek", yalnızca duymak değil "işitmek",

yalnızca ellerle yoklamak değil, "dokunulanı duymak" sanat eğitiminde öğrenme çıktıları için gerekli aşamalardır" (San, 1985: 17).

Eğitim ortamında görsel sanatlar dersine ilişkin tutumun ve çalışma alışkanlığının olumlu yönde geliştirilmesi sağlanarak bu alanda gören, işiten ve dokunulanı duyan bireylerin yetiştirilmesi mümkündür.

1. Problem

Ortaokulda eğitim gören öğrencilerin görsel sanatlar dersine yönelik tutumları ve ders çalışma alışkanlıkları arasında fark var mıdır?

Buna ek olarak aşağıdaki alt problemlerin cevaplandırılmasına yer verilmiştir.

1.1 Alt Problemler

1. Ortaokul öğrencilerinin görsel sanatlar dersine yönelik tutumları ne düzeydedir?
2. Ortaokul öğrencilerinin ders çalışma alışkanlıkları ne düzeydedir?
3. Ortaokul öğrencilerinin cinsiyetlerine göre görsel sanatlar dersine yönelik tutum düzeylerinde anlamlı bir fark var mıdır?
4. Ortaokul öğrencilerinin okul öncesi eğitim almalarına göre görsel sanatlar dersine yönelik tutum düzeylerinde anlamlı bir fark var mıdır?
5. Ortaokul öğrencilerinin sınıf düzeylerine göre görsel sanatlar dersine yönelik tutum düzeylerinde anlamlı bir fark var mıdır?
6. Ortaokul öğrencilerinin cinsiyetlerine göre ders çalışma alışkanlıklarında anlamlı bir fark var mıdır?
7. Ortaokul öğrencilerinin okul öncesi eğitim almalarına göre ders çalışma alışkanlıklarında anlamlı bir fark var mıdır?
8. Ortaokul öğrencilerinin sınıf düzeylerine göre ders çalışma alışkanlıklarında anlamlı bir fark var mıdır?
9. Ortaokul öğrencilerinin ders çalışma alışkanlıkları ile görsel sanatlar dersine yönelik tutumları arasında ilişki var mıdır?

2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, ortaokul öğrencilerinin görsel sanatlar dersine yönelik tutumlarını ve ders çalışma alışkanlığı düzeylerini cinsiyet, sınıf düzeyi ve okul öncesi eğitimi alma faktörleri çerçevesinde araştırmaktır.

3. Araştırmanın Önemi

Bu araştırmayla, ortaokul öğrencilerinin görsel sanatlar dersine yönelik tutumları ile akademik başarılarında etkili olan faktörlerden ders çalışma alışkanlığı düzeyleri arasındaki ilişki tespit edilmiş olacaktır.

Bu araştırma, görsel sanatlar dersine ait kazanımları aktarmada seçilecek etkinliklerin öğrenci tutumu dikkate alınarak eğitim-öğretim planına dahil edilmesine ve mevcut eğitim programındaki disiplinler arası ilişkinin kuvvetlenmesine katkı sağlayacaktır.

Araştırmada, Avrupa İşgücü Anketi verilerinden yararlanılmıştır. İlgili ankette, ülkemizde kuşaklararası eğitim düzeyi bakımından %66 oranında benzerlik olduğu sonucuna varılmıştır. Elde edilen sonuçlar, Kişisel Bilgi Formu'ndan alınan ebeveyn eğitim düzeyi verileri ile karşılaştırılmıştır. Dolayısıyla bu çalışma, örneklem grubunun eğitim kariyeri ve araştırmanın yapıldığı ilin eğitim indeksi hakkında ipuçları vermesi bakımından önemli bir araştırmadır.

Araştırmada kullanılan Görsel Sanatlar Tutum Ölçeği, Tan(2006) tarafından İzmir il merkezindeki dört ayrı ortaokulda eğitim gören 439 öğrenciye uygulanmıştır. Dolayısıyla bu araştırmadan elde edilen veriler, görsel sanatlar eğitiminde ülke içi tutum farklılığının belirlenmesi adına da önemlidir.

Bu araştırma, ülkemizde bu alanda yapılmış çalışmalara katkı sağlaması ve kendisinden sonra yapılacak benzer çalışmalar için de ek veriler sunmasından ötürü önemli bir çalışmadır.

4. Varsayımlar

Veri toplama sürecinde, örneklem grubunu oluşturan katılımcıların uygulanan ölçeklere içtenlikle cevap verdikleri varsayılmıştır.

Araştırma kapsamındaki örneklem grubunun kendi evrenini temsil ettiği varsayılmıştır.

5. Sınırlılıklar

Araştırma, Güneydoğu Anadolu'da yer alan nüfus bakımından orta ölçekli bir ildeki ortaokulda eğitim gören 527 öğrenciden elde edilen veriler ile sınırlıdır. Uygulanan ölçeklere geçerli yanıt vermeyen 3 öğrenci örneklem grubuna dahil edilmemiştir. Araştırmanın yapıldığı eğitim-öğretim yılında bu ortaokulda beşinci sınıf düzeyinde görsel sanatlar eğitimi verilmemiştir. Bu nedenle örneklem grubuna yalnız 6, 7 ve 8. sınıflar dahil edilmiştir.

Örneklem grubuna ilişkin bulgular, Kişisel Bilgi Formu, Görsel Sanatlar Tutum Ölçeği ve Ders Çalışma Alışkanlıkları Ölçeği verileri ile sınırlıdır.

Araştırmada yararlanılan Avrupa İşgücü Anketi, 2009 yılı verileriyle sınırlıdır.

Araştırmada yararlanılan Türkiye'de Bir Bakışta Eğitimin Ana Konuları' na dair verilerin kapsamı, 2012-2017 arasındaki dönem ile sınırlıdır.

Araştırmada katılımcılardan toplanan veriler 2019-2020 eğitim-öğretim yılı ile sınırlıdır. (Tüm dünyada olduğu gibi Türkiye'yi de etkisi altına alan Covid salgın hastalığı, bu eğitim-öğretim yılının yüz yüze eğitim bakımından yarıda kalmasına ve eğitim sürecinin sanal ortamda sürdürülmesine neden olmuştur. Araştırmada yararlanılan ölçekler salgın öncesi uygulandığından ötürü covid salgını araştırmayı etkilememiştir.)

BİRİNCİ BÖLÜM

KURAMSAL ÇERÇEVE

Bu bölümde; eğitimdeki temel tanımlara, tutum ve ders çalışma alışkanlığı ile ilgili açıklamalara yer verilmiştir. Ayrıca öğrencilerin, görsel sanatlar dersine ilişkin tutumuna ve ders çalışma alışkanlığı düzeyine etki eden faktörler sunulmuş, alan bazında karşılaşılan sorunlara değinilmiş ve benzer araştırmalara yer verilmiştir.

1. Tanımlar ve Temel Kavramlar

Eğitim: Eğitimin tanımı ve işlevi konusunda birçok görüş bulunmaktadır. Felsefi açıdan bakıldığında; varoluşçu görüş eğitimi insanı üstün varlığa ulaştırma süreci olarak ele alırken, idealist görüşe göre eğitim bireyi yaratıcıya ulaştıran temel yol olarak tanımlanmaktadır.

Eğitim bilimlerindeki yaygın tanıma göre; “Eğitim, bireyin davranışlarında kendi yaşantıları yoluyla ve kasıtlı olarak istendik değişme meydana getirme sürecidir” (Ertürk, 1984:12).

Akademik Başarı: Bireyin eğitim sürecindeki çalışmasını yansıtan ve ilgili alana yönelik değerlendirmede beklenen kazanımlara ne ölçüde ulaştığını belirten ölçüm sonucudur.

Sanat: “Sanat; duygu, düşünce, tasarım ve izlenimleri belli durum, olgu ve olayları belirli bir amaç ve yöntemle, belirli bir güzellik anlayışına göre işlenerek birleştirilmiş gerçeklerle anlatan özgün ve estetik bir bütündür”(Uçan, 1994:69).

Görsel Sanatlar: Resimden sinemaya birçok türü olan tarihsel sanat oluşumlarının genel adıdır. Özsoy (2007:252) da görsel sanatları; “desen, resim, özgün baskı, heykel; film, televizyon, grafik, üretim tasarımı gibi iletişim ve tasarım sanatları; mimarlık ve çevresel sanatları; halk sanatlarını; seramik, elyaf, takı ve mücevher, ahşap eserler ve diğer malzemelerle yapılanları içeren kapsamlı bir sınıf” olarak tanımlamıştır.

Görsel Sanatlar Dersi: “Görsel sanatlar dersi bireyin yeteneklerinin keşfedilmesini, kültürel mirası anlamasını ve sahip çıkmasını, estetik kaygı taşımayı amaçlayan bir derstir” (MEB, 2006).

Ders Çalışma Alışkanlığı: Bireyin ders çalışmayla ilgili duyuşsal ve bilişsel stratejilerini gerektiğinde uygulamasına yönelik tutumudur.

Tutum: “İnsanlar canlı-cansız, soyut-somut nesnelerle olan ilişkilerini düşünsel bir bütünlük çerçevesinde gerçekleştirirler. İşte bu düşünsel bütünlük sosyal psikolojide tutum olarak değerlendirilir (Güney, 2006).

2. Sanat Eğitimi ve Önemi

Mevcut tüm eğitim disiplinleri bireyden başlayarak toplumsal yarar gözetmek için argümanlar oluşturmaktadır. Bunlardan biri olan ve insanlık tarihiyle paralel biçimde ilerleyen sanat eğitimi, toplumu idealleştirmede önemli bir yere sahiptir. Her ne kadar Belinski(1846, Akt.Doğan 1975:122), sanatın, yaşamı düzeltme ya da güzelleştirme rolü olmadığını, yaşamı gerçekte nasılsa öyle göstermesi gerektiğini ileri sürse de, sanatın insan ve toplum üzerinde iyileştirici etkisi olduğuna dair birçok araştırma bulunmaktadır. Nitekim Taşkesen (2011:128), sanat eğitiminin toplumun şiddete yönelik algısında olumlu etkiler sağladığı sonucuna varmıştır. Plehanov(1967:53) da sanat eserinden alınan zevkin onun insan türüne yararlı oluşundan kaynaklandığı görüşünü savunarak, sanatın insanları manen birbirine yaklaştıran vasıtalarından biri olduğunu belirtmiş, bir sanat eserinde yansıtılan duygunun içtenliğiyle o eserin sosyal bağları güçlendirmesi arasında ilişki olduğunu ifade etmiştir. Dolayısıyla sanat ve sanat eğitimi ütöpik bir amaçla topluma ayna tutmakla birlikte toplumun hayata açılan penceresini temizlemektedir.

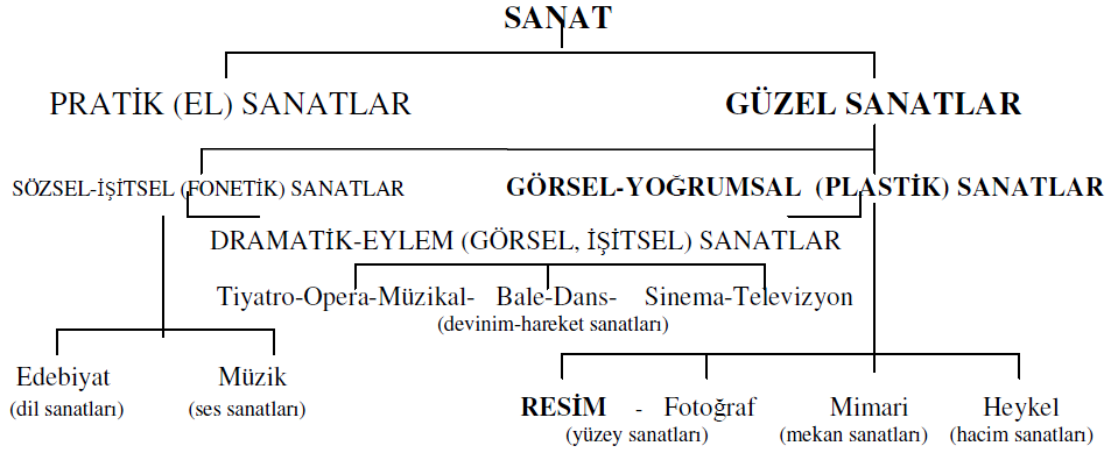
Sanatın kuşaklararası bir miras olması ve toplumu idealleştirici rolünden ötürü, mevcut kuşağın bu bilinçle yetişmesinde sanatı alternatif bir yol olarak sunan sanat eğitimcilerine önemli bir sorumluluk düşmektedir. Sanat eğitimcileri Restany’in(Akt.Antmen, 2010: 175) önerdiği biçimde, “gerçeğin kavramsal ya da düşsel bir prizmadan geçirilmiş yansımasını değil, ta kendisinin resim olarak

algılanmasının o tutku dolu macerasını, dünyanın kendisini, evrensel anlamda önem taşıyan kesitlerini resim olarak görerek” sanayi toplum düzeninin ağ-bilgi toplumuna evrildiği çağımızda öncelikle sanatın evrenselliğini, toplumu idealleştirici gücünü ve doğasını bireylere aktarmalıdır. Bu bakımdan sanat eğitimcileri, hedef kitleleri olan öğrencileri sanat eğitimi aracılığıyla idealleştirmede önemli bir rol üstlenmektedirler.

Kandinsky'nin (2010:26) "Her sanat eseri çağının çocuğudur." sözünün, araştırmacı tarafından "Her sanat eğitimcisi de çağının öğrencisidir." şeklinde tamamlanması uygun olursa eğer, sanat eğitimcisinin öğretirken öğrenmesi bulunduğu çağın gereği olarak ortaya çıkmaktadır. Bu nedenle estetik kaygı güdülenerek her çağda farklı yorumlanan ve her yorum ile yeniden doğan sanat eseri, birçok yönden yaşam boyu sanatsal edinim safhasındaki sanat eğitimcisi ile benzerlik taşımaktadır. Bu yüzdendir ki; hiçbir sanat eseri hiçbir zaman tamamlanamamakta, hiçbir sanat eğitimcisi hiçbir zaman yetkin olamamaktadır. Eksik kalması gereken, o anda tamamlanırsa hiçbir heyecanı kalmayacak tek şey sanattır. Puzzle tamamlanınca oyunun bitmesi gibi sanat eserinin ve sanat eğitimindeki yetkinliğin; Çehov'un kitapları, Basquiat'ın tabloları veya Tarkovsky'nin sinemaları gibi bir parça eksik kalması, sanatın her çağda farklı yorumlanıp yeniden doğmasını sağlamaktadır.

Eğitim yaşam boyu devam ettiği gibi sanat eğitimi de hem eğitimciyi hem de öğrenciyi yaşam boyu şekillendiren bir olgudur. Öğrenme sürecinde sanat eğitimi, bireyin yaratıcı ve eleştirel düşünme tarzı geliştirmesine katkı sağlamanın yanında değerler eğitiminde de önemli kazanımlar sağlayan geniş kapsamlı kişisel gelişim alanıdır. Bundan ötürü bireyin sanat eğitimine yönelik tutumu, aynı ölçüde topluma yönelik tutumunu da şekillendirmesi nedeniyle ayrı bir önem taşımaktadır.

Sanat, geniş kapsamlı bir kavram olmasına rağmen ortaokul düzeyinde sanat denilince resim dalı anlaşılmaktadır. Şekil 1'de görüldüğü gibi, sanat kapsamlı bir alan iken resim ise sanat ağacının dallarından sadece biridir.

Şekil 1. *Sanat ve Dalları*(Tan, 2006:18)

Güzel sanatların ayrıldığı iki daldan biri olan görsel sanatların ortaokul kademesinde sınıf düzeylerine göre hedefleri şu şekildedir:

Eğitimin altıncı sınıf düzeyinin görsel sanatlar dersinde öğrencilerin öncelikle tasarım ilke ve elemanlarını kullanarak kendilerini ifade etmeleri amaçlanır. Ayrıca; “Sanatçıların formları, materyalleri ve sembolleri eserlerinde nasıl kullandıklarının analiz edilmesi ve değerlendirilmesi üzerinde durulur. Bu düzeyde öğrencilere saygı, adalet, özdenetim, sorumluluk ve vatanseverlik değerleri kazandırılmaya çalışılırken eğitsel başarı, eğitsel ve mesleki gelişim gibi kişisel, sosyal ve eğitsel gelişim alanları da programın uygulanması sırasında göz önünde bulundurulur.” (www.mufredat.meb.gov.tr/ProgramDetay.aspx?PID=358(2018))

Eğitimin yedinci sınıf düzeyinin görsel sanatlar dersinde öğrencilerin öncelikle etkinlik sürecinde yaratıcılıklarını ortaya koymaları ve buluş yoluyla öğrenmenin gerçekleşmesi amaçlanır. Ayrıca öğrencilerin sanatın bir ifade aracı olduğunu bilerek özgün çalışmalar ortaya koymasına sağlanır.

Görsel sanatlar dersinin yedinci sınıf düzeyinde, birey-toplum ilişkisi üzerindeki amaçlarına bakıldığında; “Bu düzeyde öğrencilerde saygı, dostluk ve sorumluluk değerleri üzerinde durulurken eğitsel başarı, toplum ve aile, okula ve çevreye uyum, kişiler arası ilişkiler gibi kişisel, sosyal ve eğitsel gelişim alanları da

programın uygulanması sırasında dikkate alınır.”
([www.mufredat.meb.gov.tr/ProgramDetay.aspx?PID=358\(2018\)](http://www.mufredat.meb.gov.tr/ProgramDetay.aspx?PID=358(2018))))

Eğitimin sekizinci sınıf düzeyinin görsel sanatlar dersinde öğrencilerin sanatı kültür aktarımında önemli bir öge olarak konumlandırımları ve önceki birikimlerinden faydalanmaları istenir. Kolaj ve benzeri etkinliklerle farklı materyalleri bir arada kullanmaları istenir. Bu sayede öğrencilerin aynı zamanda israf ve geri dönüşüm konularında da duyarlı bireyler olarak yetiştirilmesi amaçlanır. Bununla birlikte görsel sanatlar eğitiminde temel konu başlıklarından olan sanat eleştirisi ile öğrencilerin sanat eserlerine yönelik betimleme, yorumlama ve yargı boyutunda eleştirel düşünceleri hedeflenir.

Ortaokulun son sınıf düzeyi olan sekizinci sınıf düzeyinde görsel sanatların özellikle düşünsel boyutu üzerinde durularak; “Öğrencilerin sanat eseri konusundaki yargılarını geliştirebilmeleri için sanatın amacı, anlamı ve değeri üzerine sorgulama yapılmasına yoğunlaşılır. Bu düzeyde öğrencilerle sevgi, dostluk, saygı, yardımseverlik, sorumluluk ve adalet değerleri üzerinde durulurken güvenli ve sağlıklı yaşam, kendini kabul, eğitsel ve mesleki gelişim, toplum ve aile, kişiler arası ilişkiler gibi kişisel, sosyal ve eğitsel gelişim alanları da göz önünde bulundurulur.”
([www.mufredat.meb.gov.tr/ProgramDetay.aspx?PID=358\(2018\)](http://www.mufredat.meb.gov.tr/ProgramDetay.aspx?PID=358(2018))))

Görsel sanatlar eğitimi her ne kadar bireyin bütünsel gelişimine katkıda bulunsada eğitim süreci içinde ve dışında yer alan birtakım unsur ve tutumlar, bu alanın amacı konusunda flu bir alanın oluşmasına neden olmuştur. Bu duruma sanat, sanat için mi? yoksa toplum için mi? noktasındaki farklı görüşler ortam hazırlamıştır.

Sanat eğitiminin toplumu idealize etmedeki ve bireyin bütünsel gelişimindeki etkin rolünden ötürü "eğitim için sanat" anlayışı da bu araştırma gibi birçok alanyazın çalışması ile desteklenmiştir. Sanatın amacıyla ilgili ortaya konan bu görüşler birbirine zıt gibi görünse de temel ilkeler bakımından benzerlik göstermektedir. Taşkesen (2011: 77) de; görsel sanat eğitiminin amaç ve ilkelerinin, “sanat için mi sanat? ”, “eğitim için mi sanat?” noktasındaki bazı ayrımsamaların dışında ortak olduğunu ifade etmiştir. Ayrıca Milli Eğitim Bakanlığı’nın sanat

eğitimine; bireyin sanatsal ve kültürel gelişimi, bunun yanı sıra kazanacağı değerlendirme, algılama, imgeleme, çağrışım, yaratıcılık gibi süreçlerin harekete geçirilmesi açısından baktığına değerinerek, bu durumun sanat eğitimi kuramcılarını tatmin eden bir görüş olduğunu belirtmiştir.

3. Görsel Sanatlar

Sanatın türleri günümüzde; endüstriyel sanatlar, karma sanatlar, işitsel sanatlar ve görsel sanatlar olarak dört başlığa ayrılmıştır. Görsel sanatlar, diğer sanat dalları gibi kapsamlı kollara ayrılmaktadır. (bkz. şekil 1)

“Görsel sanatlar kavramı, bir amaca yönelik olarak estetik kaygılar ile hayal gücü, düşünce, yaratıcılık ve becerinin birleşmesi sonucu ortaya çıkan eserleri ifade eder. Bu eserler mimari yapı, resim, seramik, heykel, tekstil tasarımı, fotoğraf gibi sanat eserleridir” (MEB, 2017: 5).

Sanatı görünenin yansıması olarak niteleyen realist anlayışın yerini 1958 itibariyle neorealist(yeni gerçekçi) anlayışa bırakmaya başlamasıyla sanat, maddenin dışına çıkıp Restany’in(Akt.Antmen, 2010: 175) tabiriyle “gerçeğin düşsel prizmadan geçirilmiş yansımasını değer, ta kendisini yücelten bir kavram” haline gelmiştir. Artık sanat. Neden sanat? Çünkü sanat görüşüyle ortaya konulan eserler ile vurgulanan temel motto, alınan estetik haz olmuştur. Böylece, çerçeveye konulabilen her türlü estetik obje tablo olarak, etrafında dolaşılabilen her obje ise heykel-enstalasyon olarak nitelenmeye başlanmıştır.

Stockhausen’in 11 Eylül saldırılarını görsel sanat eseri olarak tanımlaması, Cage’in sessizliği sanatsal bir çığlık olarak yansıtmaması, Klein’in boşlukta ve buna tepki olarak Arman’ın dolulukta estetik arayışa girmesi gibi avangart düşünceler, görsel sanatlar bakımından ne denli değerışken bir zaman diliminde olduğumuzu ve bunun sanatta kapsam açısından dahi değerışimler doğurduğunu, ardımızdan gelen Z kuşağına göstermektedir. Geçmişin protestosu ve sanat için sanat anlayışının bir nevi manifestosu olan bu görsel sanat eserleri, Gombrich’in (1999,Akt.Aksöz,2010:16) şu görüşünü örneklemektedir: “İlkel ağlarda mağara duvarlarında başlayıp günümüze

dek tuvalde, heykelde, mimaride şekillenerek günümüz teknolojisinde de birçok alanda akıl almadık noktalarda şekil bulan sanatı ve tanımını bir kalıba sokmak doğru olmaz”

4. Görsel Sanatlar Eğitimi

Görsel sanat oluşumlarını ve sanatın tarihsel gelişimini teorik ya da uygulama yoluyla hedef kitleye aktarma süreci, görsel sanatlar eğitimi olarak adlandırılmaktadır. Bu süreç ilk çağlardan beri birikerek ilerlemiş, dönem tarihini anlamada ve kültürünü aktarmada önemini korumuştur.

Aile atölyeleri ile başlayıp, usta-çırak ilişkisine ardından akademi sistemiyle de planlı hale gelen görsel sanatlar eğitimi, örgün eğitimle birlikte eğitim kurumlarında bir disiplin olagelmıştır. “Kültür tarihi boyunca görsel sanatlar bir anlatım aracı olarak kullanılmıştır. Eski çağlarda insanlar mağara duvarlarına birtakım resimler yaparak duygularını dışa vurmuşlar ve bu yolla bizlere o dönemlere ait bilgiler ulaştırmışlardır” (Sezer 2001:7-8).

Fransa'nın Lascaux Mağarası'ndaki 600'e yakın duvar resmi, aynı ülkedeki Chauvet Mağara duvarındaki el resmi ve İspanya'nın Altamira Mağarasında yer alan M.Ö. 35000'e tarihlenen resim örnekleri, insanlık tarihiyle sanat tarihi arasında paralellik bulunduğunu göstermesinin yanı sıra tarihi belirli periyotlara ayırmada sanatın önemini açıkça ortaya koymaktadır.

Geçtiğimiz yüzyıla dek görsel sanatlar, büyük oranda toplumun üst kesimlerine hitap etmekteydi. Taklidin bir öğretim yöntemi olarak görsel sanatlar eğitiminde temel basamağa alınması ile sanat ve toplum arasındaki sosyal mesafe daralmıştır. Aristoteles'in Mimesis diye tanımladığı taklitçiliğin Türkiye’de sanat eğitiminde kullanımı, Sezer (2001:7)’e göre “1926 eğitim programındaki 'doğaya dayalı ve gözlemsel resim' temasıyla uygulanmıştır.”

Sanat eğitimi kapsamında görsel sanatlar alanının tarihsel gelişimini ve toplumu idealleştirmedeki rolünü yan başlıkta irdelemek mümkün değildir. Görsel sanatlar eğitiminin kapsamlı bir eğitim alanı olduğuna vurgu yapan Kırıçoğlu(2009)

da, sanatın hem okul izlencelerinde öteki derslerin yanında yer alan zorunlu bir ders, hem kendi amaçlarını gerçekleştirmesi gerekli bir disiplin ve hem de toplumsal, kültürel, bireysel amaçlar içeren geniş kapsamlı bir eğitim alanı olduğunu belirtmiştir.

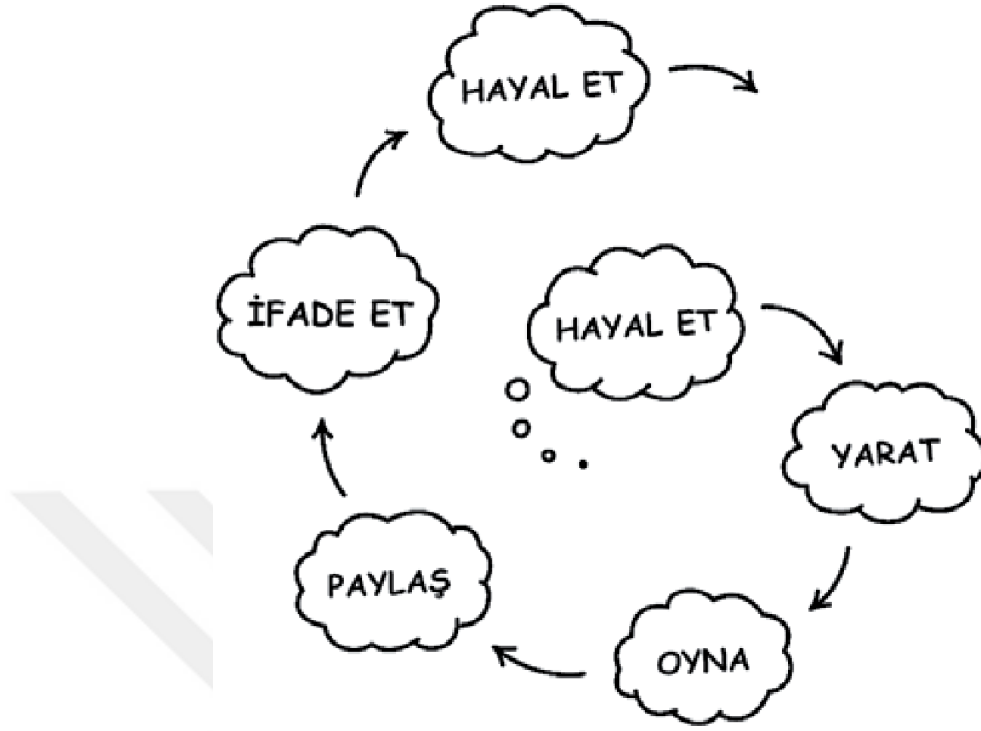
Çok amaçlı bir eğitim alanı olarak görsel sanatlar eğitiminde bilginin aktarılmasında ve davranışın kazandırılmasında yararlanılan yöntem de önemlidir. Geleneksel eğitimin yerini modern eğitime bırakmaya başlamasıyla teknolojinin eğitimde kullanımı yaygınlaşmış, öğretim materyalleri revize edilmiş ve bu durum öğretim yöntem ve tekniklerinin çağa hitap edecek şekilde güncellenmesini sağlamıştır. Teori ve uygulamadaki bu gelişme, eğitimde bugünü yarın yapmış, dün ise yüzlerce yıl geriye gömmüştür. Bu nedenle ülkemizin yarınların öncüsü olması için bugünün etkili öğretim yöntemlerine ihtiyacı vardır. Bu ihtiyaç birçok araştırma ile dile getirilse de bu konuda henüz kalıcı çözüm sağlanamamıştır. Nitekim araştırmanın yapıldığı 2020 yılında, Milli Eğitim Bakanlığı ve UNICEF Türkiye Temsilciliği arasında imzalanan protokol ile "Okul ve Sınıf Tabanlı Değerlendirmeye Dayalı Öğretmen Kapasitesinin Güçlendirilmesi" çalışması yapılmış ve Görsel Sanatlar Dersi Öğretmen Rehber Kitapçığı hazırlanarak yayınlanmıştır. İlgili kitapçığa ilişkin yapılan incelemede özellikle yüksek sınıf mevcudu ve ders süresinin yetersizliğinden ötürü bu kaynağın, ortaokul kademesinde yetersiz kalacağı düşünülmektedir. Aynı sınıf düzeyinde farklı okullarda farklı öğrenme çıktılarının da olduğu göz önüne alınarak, branş bazında yeterli bir başvuru kaynağı olması amacıyla etkili ve güncel öğretim yöntemlerinin de minimal bir yaklaşımla bu kitapçığa dahil edilmesi, görsel sanatlar eğitiminin standartlaşması adına önem taşımaktadır.

Mevcut görsel sanatlar eğitiminde kullanılan yöntemler, nitelik ve kullanışlılık ölçütlerine göre incelenmiş ve etkili bir yönetime ihtiyaç duyulduğu gözlenmiştir. Bu nedenle Resnick(2017) tarafından geliştirilen ve Piaget'in Yapılandırmacı Kuram'ını temel alan Yaratıcı Öğrenme Spirali (Creative Learning Spiral), görsel sanatlar alanında güncel bir öğretim yöntemi olarak aşağıda açıklanmıştır.

4.1. Yaratıcı Öğrenme Spirali (Creative Learning Spiral)

Dinamik bir olguyu aktarmada stabil metotlar yetersiz kalmakta ve esnek yöntemlere ihtiyaç duyulmaktadır. Bu bakımdan birikerek ilerleyen dinamik bir bilim olan sanat eğitiminin de yöntemsel olarak güncellenmesi gerekmektedir. Sanattaki dinamizmin eğitim boyutuna yansımaya araştırmacının sanat eğitimi dilinin restorasyonu demesi uygun olursa şayet, öğrencilerin her an değişen ve gelişen sanata ayak uydurması, ancak teori ve uygulama arasında esnek bir restorasyon ile mümkün olacaktır.

Tarım ve sanayi çağının geride kaldığı ve artık bilgi(ağ) çağında bulunduğumuz ve bu çağda eğitimin daha dinamik bir hale büründüğü düşünüldüğünde önümüzdeki yıllarda istendik toplumsal kalkınmanın gerçekleşmesi için; tüm eğitim kademelerinde olduğu gibi ortaokul kademesinde de modern eğitim yöntemleri kalıcı olarak benimsenmelidir. Aksi takdirde öğrencilerdeki derslere yönelik olumsuz tutumun ve ders çalışma alışkanlığı düzeyinde meydana gelebilecek düşüşün ülke içi akademik başarı düzeyinde düşüşe sebebiyet vereceği, ülke dışında ise özellikle OECD tarafından uluslararası çapta uygulanan PISA sınavlarında ülke ortalamasını anlamlı ölçüde düşürebileceği ve tüm bu olumsuz durumların kaba tabirle bir tercih olacağı sonucu çıkarılmaktadır. Dolayısıyla Resnick'in X grubu olarak adlandırdığı ve ülkemizde Z kuşağı diye tanımlanan, her türlü bilgiye cebinden ve masaüstünden erişebilen, bilgiyi yapılandırarak bilişsel stratejiler dahilinde öğrenen bireylere istendik davranışlar kazandırmak adına Yaratıcı Öğrenme Spirali ve benzeri öğrenci merkezli öğretim yöntemleri benimsenmelidir.

Şekil 2. *Yaratıcı Öğrenme Spirali* (Resnick, 2017:12)

Yaratıcı Öğrenme Spirali'nin altı aşaması, araştırmacı tarafından şu şekilde özetlenmiştir;

Hayal Et: Öğrencinin ilgili kazanım doğrultusunda ortaya koyacağı özgün çalışmaları hayal etmesi, üretim sürecinin temel aşamasıdır.

Öğrencinin, “Seçilen tema ve konu doğrultusunda fikirlerini görsel sanat çalışmasına yansıtır.” kazanımından yola çıkarak konsept bir mimari tasarımı hayal ederek sürece başlaması, bu aşama için örnek olarak sunulabilir.

Yarat: Hayalin gerçekleşmesi atılacak ilk adımla mümkündür. Fikirleri eyleme dönüştürmek ve bunu çalışmasına yansıtmak bu aşamada önemlidir.

Öğrencinin “Atık malzemeleri kullanarak üç boyutlu çalışma yapar.” kazanımından yola çıkarak atık kağıtlar ve tutkal kullanarak yaptığı hamur ile bir maket ev oluşturması, bu aşama için örnek olarak sunulabilir.

Oyna: Çocuğun psikomotor becerilerinin gelişimiyle, yaşantısının doğal öğrenim yöntemi haline gelen oyun; deneme-yanılma ve yaparak-yaşayarak öğrenme yöntemlerinin önemli bileşenlerindendir.

Ortaokul düzeyindeki çocuklar -güdülendiğinde- yaratıcı düşünmeyi etkili şekilde kullanmakta, doğaçlama yaparak oyun kuralları türetebilmekte ve "yarat"ma aşamasındaki çalışmalarını gerçek hayatla ilişkilendirebilmektedir. Oyunla öğrenme, aynı zamanda öğrencilerin öğrenirken eğlenmesine ve kazanımların öğrencilere aktif biçimde aktarılmasına katkı sağlamaktadır.

Öğrencilerin ilgili kazanımdan yola çıkarak oluşturdukları ev ve yazdıkları senaryoyu yaratıcı drama yöntemiyle oyunlaştırması, bu aşama için örnek olarak sunulabilir.

Paylaş: Öğrenci, bu aşamada edindiği deneyimi paylaşarak bilginin kalıcı hale gelmesine ve yanlış öğrenmenin önüne geçilmesine katkı sağlamaktadır. Bu durum ile, öğrencinin hem derse hem de eğitim ortamına yönelik olumlu tutum geliştirmesi ve sosyal ilişkiler açısından değerler eğitimi edinmesi hedeflenmektedir.

Sınıfın dört gruba ayrılması ile; birinci grup kağıt hamuru oluştururken, ikinci grubun evi birlikte oluşturması, üçüncü grubun ise senaryo yazma konusunda işbirliği yapması ve son olarak öğrencilerin çalışmalarını bir sergiyle “paylaş”ması, bu aşama için örnek olarak sunulabilir.

Spiralin bu aşamasında çember, köşeleme ve istasyon gibi işbirliğine dayalı çalışma gerektiren öğretim tekniklerinin kullanılması, bilginin ve deneyimin paylaşılması adına önemlidir.

İfade et: Bilindiği üzere eğitim sürecindeki olumsuzluklarda okullarda yer alan rehberlik servisi açısından ilk sorgulanması gereken şey, mevcut duruma neyin sebep olduğudur. Aynı şekilde spiralin bu aşamasında da öğrenciler, ortaya çıkan ve plan dahilinde olmayan olumsuzlukları veya örtük öğrenmeyle, buluş yoluyla öğrenmeyle vb. keşfedilen yeni durumları öğretmen rehberliğinde açıklarlar.

Öğretmenin ev çöktüğünde “daha sağlam bir ev nasıl tasarlanabilir?” diye sorarak tartışma tekniğiyle öğrencileri “ifade et”meye güdülemesi, bu aşama için örnek olarak sunulabilir.

Tekrar Hayal Et: Çocuklar, yaratıcı öğrenme spirali boyunca edindikleri deneyimlere dayanarak yeni fikirler ve yeni bakış açıları oluşturacaklardır. Böylece bireysel farklılığın ortaya çıkardığı zenginlik, hayal gücüyle birleşerek elde edilen ürünün çok boyutlu olmasını sağlayacaktır.

Evin yanında bahçe olsa sence nasıl olur? Şehir hayatı hakkında bir hacivat-karagöz draması oluşturmak ister misin? gibi sorular rehberliğinde ürünün çok boyutlu hale gelmesinin amaçlanması öğrencileri farklı disiplinlerle ilişki kurmaya yönlendirecek, aynı zamanda öğrencilerin öğrenirken eğlenerek Görsel Sanatlar eğitimine yönelik duyuşsal ve bilişsel anlamda olumlu tutum geliştirmesine katkı sağlayacaktır.

Yaratıcı Öğrenme Spirali ile üretim sürecindeki döngünün sürekli tekrar edilmesi ve döngü sırası aynı olmak koşuluyla öğretim materyallerinin çeşitlendirilmesi, ortaya konan ürünlerde de çeşitlilik (mimari, heykel, resim, drama vb.) sağlayacaktır.

Yaratıcı Öğrenme Spirali ile öğrencilerin spiral aşamalarında ilerledikçe yaratıcı düşünürler olarak yeteneklerini geliştirmesi ve hatalarından yapıcı çözümler türeterek sürece devam etmesi amaçlanmaktadır. Öğrencilerin kendi fikirlerini geliştirme, öğrendiklerinden hareketle yeni fikirler üretme ve daha da önemlisi "öğrenmeyi öğrenme"lerini sağlamak da bu öğretim yöntemindeki önemli alt amaçlardır.

5. Görsel Sanatlar Eğitiminin Gerekliliği ve İşlevi

“Sanat, yaşama özgün biçimler verir. Kültürlerin anlaşılmasının önemini, kendi kültürümüze sahip çıkma, onu yaşatma ve gelecek kuşaklara aktarmada etkin bir rol üstlenir. Bu açıdan, görsel sanatlar eğitimi, eğitimin her basamağında herkes için gereklidir. Çünkü nitelikli bir sanat eğitimi çağdaş dünyada var olma şartlarından

biridir.”(MEB,2006:5) Buna ek olarak görsel sanatlar eğitimi, bireyin yalnız sanatsal yönden gelişmesini sağlamayıp, aynı zamanda bireyin duyuşsal, bilişsel ve psikomotor becerilerinin gelişimine katkı sağlaması bakımından da gereklidir. Ayaydın (2009:41) da araştırmasında bilgi çağında sanat eğitiminin gerekliliğine vurgu yaparak bunun önemine şu şekilde değinmiştir; “Günlük yaşamda karşılaşılan her obje, tasarımdan ve dolayısıyla sanattan bir ölçüde nasibini almakta ve insana daha albenili gösterilmeye çalışılmaktadır. Göze daha cazip gösterilebilen ürünler daha çok tercih edilmekte ve sanat-ticaret etkileşimi tasarım kavramını ön plana çıkarmakta, tasarım çeşitliliği halkın her kesimi ile daha çok iletişim halinde olmaktadır. Böylece halka hitap eden tüm eğitim kurumlarında sanatın gerekliliği daha belirgin hale gelmiştir.”

Bir toplumun her kuşakta yeniden hayat bulması gibi fikişsel ve bilişsel dönüşüm, toplum kültürü üzerinde belirleyicidir. Geçtiğimiz yüzyılın aksine bilgi toplumunun sanayi toplumuna egemen olduğu ve yakın gelecekte nesnelerin interneti çağının bir realite olarak sanat eğitimi de etkileyeceği göz önünde bulundurularak, gelecek kuşakların bu eksende yetiştirilmesi amaçlanmalıdır.

Sanat eğitiminin toplumsal amaçlarının yanında bireysel amaçları da vardır. Bundan ötürü bireyin mental gelişiminin yanında topluma uyum sağlamasına da katkıda bulunur. Gel'e (1993:61-62) göre, “çocukların gelişimlerini sağlıklı şekilde sürdürmeleri, sanat etkinliklerine katılımları ölçüsünde gerçekleşir. Bu sebeple sanatsal etkinlikler çocuklar için bir iletişim aracıdır. Hepimizin de bildiği gibi çocuk, bu etkinlikler esnasında kendini yaşamaktadır. Aslında sanat eğitimi bireyleri yalnız duyum ve duyguları açısından zenginleştirmekle kalmaz, onları çağın değişim sürecinde yaşadıkları topluma ve tüm dünyaya uyum sağlayacak bir yapıya kavuşturur.”

San (1995:30) ise konuyu toplumsal iletişim açısından değerlendirerek, “bütün bu çok kültürlülük içinde, sanatın dili ortak bir dil olarak ortaya çıktığından, sanat yoluyla insanların kaynaştırılması, yok olmuş gibi görünen iş birliğinin, iletişimsizliğin sanat eğitimi yoluyla gerçekleştirilmesi gerektiğini” ifade etmiştir.

Türe (2007: 70) de; Yale Üniversitesi Tıp Fakültesi örneğini vererek burada eğitim gören öğrencilerin bir tanıyı doğrulamada sıkça hata yaptıklarını, bu öğrencilere sanat eğitimi derslerinin verilmesiyle tanı yetilerinde gelişme görüldüğünü belirtmiştir. Buna ilaveten insanın sadece mantıkla örüntülü olmadığını, bunun yanında duyguyla da yüklü olduğunu hatırlatarak sanat eğitiminin gerekliliğine vurgu yapmıştır. Bundan ötürü sanat, eğitimin temel unsurları arasında gerekliliğini sürdürmektedir.

6. Görsel Sanatlar Dersinin Sorunları

Görsel sanatlar dersi, bireyin bütünsel gelişiminde önemli roller üstlense de karşılaşılan bazı sorunlar bu alanda verilen eğitimi sınırlandırmaktadır. Aşağıda açıklandığı üzere; eğitim kurumlarında görsel sanatlar atölyesinin yetersizliği, yüksek sınıf mevcudu, ortaokul kademesinde ders süresinin yetersiz oluşu, toplumun görsel sanatlara karşı olumsuz tutumu gibi faktörler görsel sanatlar eğitiminin istenen düzeye ulaşamamasına ve kazanımların etkili şekilde aktarılamamasına neden olmaktadır. Bu durum aynı zamanda öğrencilerin görsel sanatlar dersine ilişkin tutumlarını ve ders çalışma alışkanlığı düzeylerini de olumsuz etkilemektedir.

Yurdakul (1990) sanat eğitimindeki sorunları şu şekilde aktarmıştır: Öğretim programının çağa hitap etmemesi, süre yetersizliği, öğretim yöntem ve uygulama sorunları, eğitim ortamındaki şartların-bütçenin yeterli olmaması, eğitim kurumundaki sanat eğitimcisi ile yönetici arasında karşılaşılan sorunlar, sanat eğitimcilerinin denetlenmesindeki yetersizlik, sanat eğitimcilerinin meslek ve alan bilgisi yetersizliğinden kaynaklanan sorunlar ve velilerin sanat eğitime yönelik önyargıları bu alanda karşılaşılan önemli sorunlardır.

“Türk toplumunun sanata ve sanatçıya bakış açısı resim-iş öğretmenliği alanlarını belirli bir derecede etkileyebilmektedir. (...) Bu durum öğrenciler arasında mesleğe yönelik fikir birliğinin oluşmasını engelleyebildiği gibi sanata ve sanatçıya – dolayısıyla okullarda sanatın gerekliliğine olan inancın yeterli düzeyde olmasını engelleyebilmektedir”(Ayaydın, 2009: 39)

Toplumsal açıdan sanat eğitime karşı olumsuz tutumun oluşması bu alandaki önemli sorunlardandır. Buna karşın görsel sanatlar, bireyin sadece sanatsal gelişiminde değil, yaratıcı bilinç ve karakter oluşumunda da belirleyici konumda yer almaktadır.

“Yaratıcı bilinç eksikliği branş bazında önemli bir sorundur; bu eksiklik; sanat eğitimini önemsememe, haftalık ders saati azlığı, fiziki yapı yetersizliği vb. birçok sorunu beraberinde getirmekte, okullar yaratıcılığı geliştiren kurumlar olmaktan çok, kısıtlayıcı kurumlar haline gelmektedir” (Tan,2006:46).

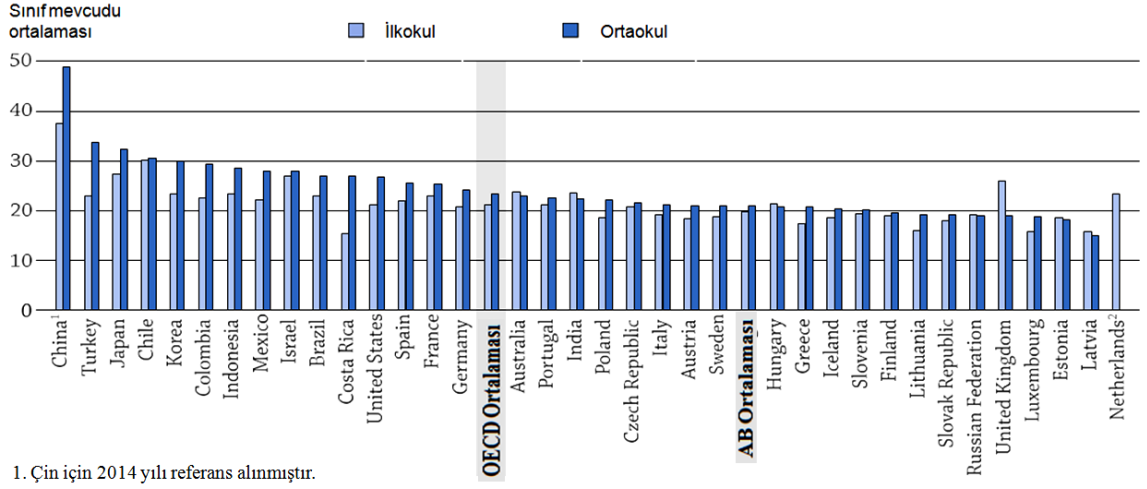
Ortaöğretim düzeyinde görsel sanatlar dersine ayrılan süre iki ders iken, ortaokul düzeyinde ayrılan bir derslik süre yetersiz kalmaktadır. Bu süre, dersin amaç ve hedeflerine ulaşma noktasında yetersiz kalmakta hatta dersi amaçlarından uzaklaştırmaktadır. Bu yorumu destekler nitelikte, Kurtuluş’a (2002:123) göre; “cumhuriyetin ilk yıllarından günümüze dek Resim-İş(Görsel Sanatlar) ders saatlerinin giderek azaldığı ve bu durumun derse yönelik öğrenci tutumlarına olumsuz yönde yansıdığı görülmüştür. Ortaokul düzeyinde ders sayısının yetersiz olması, ilgili alan öğretmenlerini mental açıdan olumsuz yönde etkilemekte, dersin planlanması konusunda da sorun teşkil etmektedir.”

Yükseköğretim kurumlarının eğitim fakültelerinde görsel sanatlar alanında öğretmen adaylarına verilen öğretmenlik uygulama eğitimi, meslek bilgisi açısından lisans eğitiminin en önemli dersidir. Buna rağmen öğretmen adayları temel mesleki bilgiler (mevzuat bilgisi, mebbis, eba vb.) bakımından yüzeysel eğitimle göreve başlamaktadır. Bu durum, meslek hayatında yalnız görsel sanatlar değil tüm branş öğretmenlerinin öğrenci üzerindeki eğitsel etkisini sınırlamaktadır.

Eğitim fakültelerinde verilen eğitim ile öğretmenlik mesleği arasında birtakım tutarsızlıklar olduğu gözlenmiştir. Görsel sanatlar branşı bazında özellikle lisans döneminde alınan yağlı boya, akrilik gibi eğitimler yerine pastel boya ve türevi etkinliklere öncelik verilmesi, özellikle ortaokul düzeyinde hedef kitle olan çocukların sanatsal gelişimine olumlu yansıyacaktır.

Sınıf mevcudunun yüksek olması, lisans eğitiminde alınan eğitsel kuramların yeterli düzeyde uygulanamamasına neden olmaktadır. Araştırmanın yapıldığı okulda da sınıf mevcudu ortalamasının yüksek olduğu tespit edilmiştir. Öğrencilere uygulanan Kişisel Bilgi Formu'nda sınıf mevcudu eğer; 15-25 aralığında ise 1'i, 26-35 aralığında ise 2'yi, 36 ve üzeri ise 3'ü işaretlemeleri istenmiştir. Elde edilen verilere göre örneklem grubunun eğitim gördüğü okulda sınıf mevcudu ortalamasının 26-35 aralığında olduğu ve ortaokul düzeyinde ders süresinin 40 dakika olduğu düşünüldüğünde bir öğrenciye hafta boyunca sadece 1 dakika ayrılabilirdiği anlaşılmaktadır. Bu durum, dersin amaçlarına ulaşmasında önemli sorunlar doğurmaktadır. Kazanımları aktarma sürecinde akrep yelkovanı hızla kovalarken, sınıf mevcudu-ders süresi ikilemi arasında denge sağlamada ne Thorndike'in Öğrenme Kuramları ne de Piaget'nin Bilişsel Gelişim Kuramları yararlı olmaktadır. Bu nedenle eğitimcilerin, eğitimin eşitlik ilkesine işlerlik kazandırma, her öğrenciye ulaşma hususunda V-Fabrika, web-2 araçları ve EBA'yı bir araç olarak kullanmaları, sınıf mevcudunun getirdiği sınırlılıkları azaltmada etkili olacaktır.

Şekil 3'te sunulduğu üzere; 2015 yılına ait verilere bakıldığında ortaokullarda, "OECD ortalamasına göre devlet okulları 23 ve özel okullar 22 öğrenciden oluşmaktadır. Türkiye'de ise devlet okullarında ortalama sınıf mevcudu 35 ve özel kurumlarda 20'dir. Tespit edilen 35 öğrencilik ortalama, 23 kişilik OECD ortalamasının çok fazla üstündedir ve OECD ülkeleri arasında en büyük orana sahiptir. Aynı durum ortaöğretim seviyesindeki sınıf mevcutları için de geçerlidir" (www.oecd.org/education/skills-beyond-school/EAG2017CN-Turkey-Turkish.pdf).

1. Çin için 2014 yılı referans alınmıştır.

2. Hollanda için yalnız resmi kurumlar referans alınmıştır.

Şekil 3. Eğitim seviyesine göre, okullarda ortalama sınıf mevcudu-2015.

(www.oecd.org/education/skills-beyond-school/EAG2017CN-Turkey-Turkish.pdf)

2018 yılına ait verilere bakıldığında ise Türkiye’de resmi ortaokullarda sınıf mevcudu ortalamasının 24 olduğu görülmektedir. OECD ortalamasında ise ortaokullarda bu oran 23’tür. Özel ortaokullara bakıldığında Türkiye’de sınıf mevcudu ortalamasının 17 olduğu görülmektedir. OECD ülkelerinde ise ortalama sınıflar 22 öğrenciden oluşmaktadır.

Türkiye’de, ortaokul kademesinde öğretmen başına ortalama 15 öğrenci düşmektedir. OECD ortalamasında ise bu oran 13’tür.(bkz.Şekil 4)

	Sınıf (devlet okulu)	Sınıf (özel okul)	Öğretmen
Türkiye	24	17	15
OECD	23	22	13

Şekil 4. Türkiye ve OECD Ülkelerinde Ortaokul Düzeyinde Sınıf ve Öğretmen

Başına Düşen Ortalama Öğrenci Sayısı-2018(www.tedmem.org/mem-notlari/degerlendirme/bir-bakista-egitim-2018)

Bireyin bütünsel gelişiminde önemli roller üstlenen ve Maslow' un İhtiyaçlar Hiyerarşisi'nde de üst düzey bir ihtiyaç olarak vurgulanan sanat eğitiminde karşılaşılan sorunları bir anda çözmek zor olsa da öncelikle üzerinde durulması gereken, toplumun bu alana ilişkin tutumunu olumlu yönde geliştirmektir.

7. Görsel Sanatlar Dersine İlişkin Tutumu Etkileyen Faktörler

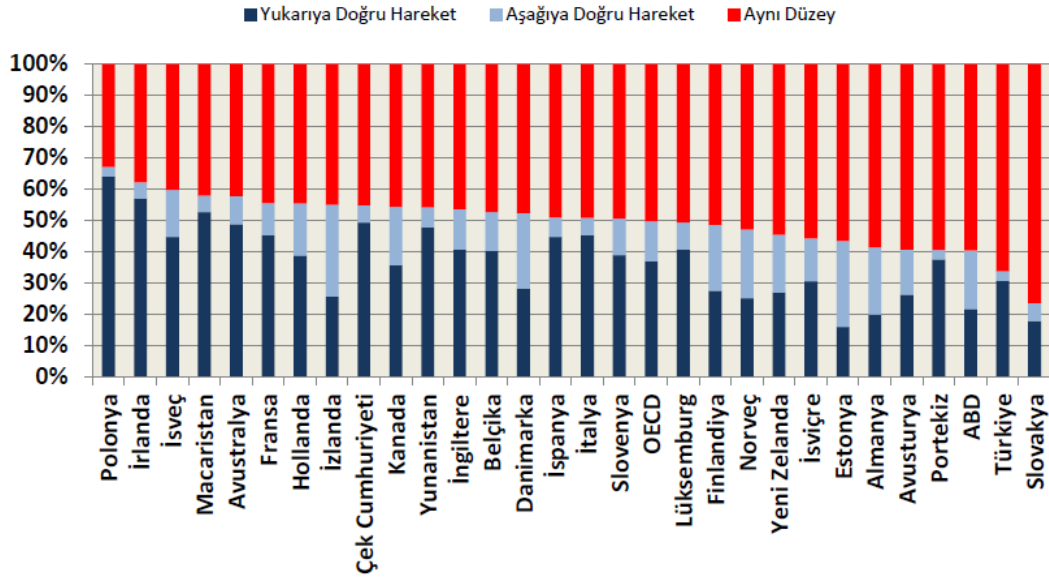
İnceoğlu'na (2000: 5) göre tutum, “bireyin kendine ya da çevresindeki herhangi bir nesne, toplumsal konu, ya da olaya karşı deneyim, motivasyon ve bilgilerine dayanarak örgütlediği zihinsel, duygusal ve davranışsal bir tepki ön eğilimidir” Bu ön eğilim, sayılan durumlarla birlikte bireyin derse yönelik tepkisini de şekillendirmektedir. Görsel sanatlar dersinde de bireyin tutumunu önemli ölçüde belirleyen faktörler aşağıda sunulmuştur.

7.1. Ailenin Etkisi

İnsanın yaşamı boyunca ihtiyaç duyduğu temel gereksinimlerinin sınıflandırıldığı Maslow'un İhtiyaçlar Hiyerarşisi'nde biyolojik, emniyet ve sevgi ihtiyaçlarının yanı sıra estetik(sanat) ve bilme(eğitim) ihtiyaçlarının karşılanmasında da ailenin rolü büyüktür.(bkz. Şekil 8) Aile, bireyi tüm alanlarda olduğu gibi sanat eğitimine yönelik tutumunda da şekillendirmektedir. Kaya(1997:202) da, bireyin tutumlarında ailenin birinci derece referans kaynağı olduğunu belirtmiştir.

Ailenin özellikle eğitim düzeyi, çocuğun derse yönelik tutumunu ve akademik kariyerini etkilemektedir. Yetim (2006:158) yaptığı araştırmada, ebeveyn eğitim düzeyinin çocuğun derse yönelik tutumunu etkilediği sonucuna varmıştır. Ülkemizde bireyin akademik kariyeri üzerindeki aile etkisi, kuşaklararası eğitim düzeyindeki hareketliliğe ilişkin yapılan araştırmalara da yansımıştır. Bu araştırmalardan biri olan ve EUROSTAT tarafından yapılan Avrupa İşgücü Anketi verilerine göre, kuşaklararası eğitim düzeyindeki hareketliliğe ilişkin yapılan sıralamaya bakıldığında, Türkiye'nin OECD ülkeleri arasında en yüksek oranlardan birine sahip olduğu görülmektedir.

OECD ülkelerinde kuşaklararası eğitim düzeyindeki hareketliliğe ilişkin veriler şekil 5’te sunulmuştur.

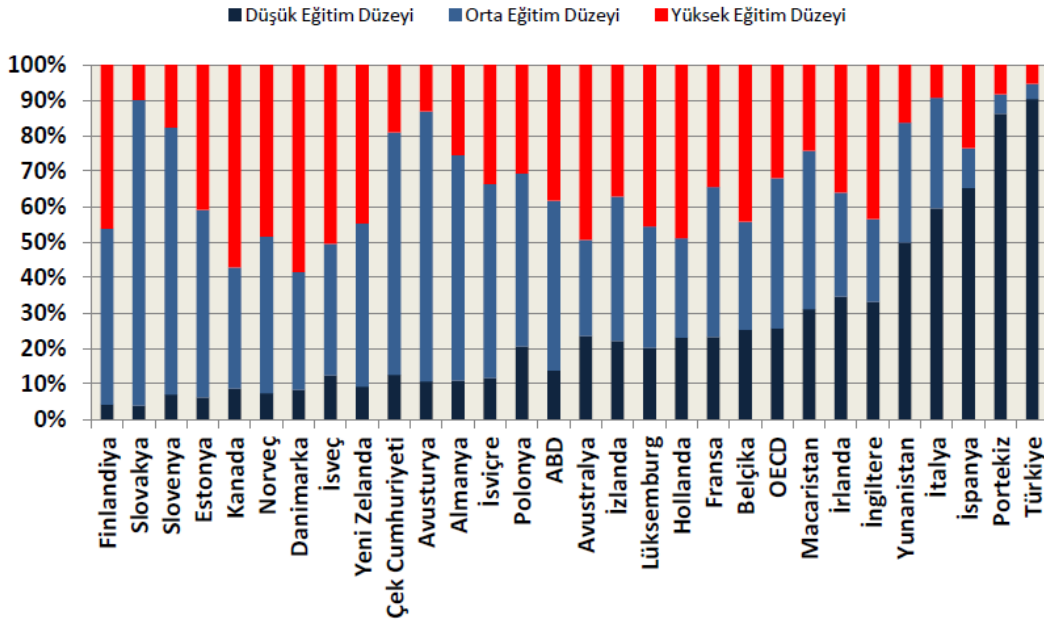

Şekil 5: OECD Ülkelerinde Kuşaklararası Eğitim Düzeyindeki Hareketlilik(Avrupa İşgücü Anketi 2009. Akt.Aslankurt 2013:2)

Şekil 5’te ilgili araştırmaya katılan 25-34 yaş aralığındaki genç yetişkinlerin, ebeveynlerinin en az birinden yüksek eğitim kademesini tamamlayanlar “yukarı yönlü hareket”, ebeveynlerinden düşük eğitim kademesinde tamamlayanlar “aşağıya doğru hareket”, aynı kademede tamamlayanlar ise “aynı düzey” olarak belirtilmiştir.

Anket bulgularına göre Türkiye, kuşaklararası eğitim düzeyinde %66 ile önemli ölçüde benzerlik taşımakta, böylece Slovakya’nın ardından ikinci sırada yer almaktadır.

Türkiye’de kuşaklararası eğitim düzeyinin değişmediği %66’lık orana sahip ailelerdeki eğitim durumuna ilişkin veriler, şekil 6’da sunulmuştur.

Şekil 6: Eğitim Düzeyinin Bir Kuşaktan Diğeriine Değişmediği Ailelerdeki Eğitim Durumu(Avrupa İşgücü Anketi 2009. Akt.Aslankurt 2013:3)

Şekil 6’da görüldüğü üzere bireyler düşük, orta ve yüksek eğitim düzeylerine göre gruplandırılmıştır

Düşük eğitim düzeyi: Ortaöğrenimi tamamlamamış grubu temsil etmektedir.(ISCED düzeyi 0-2 olan grup)

Orta eğitim düzeyi: Ortaöğrenimi tamamlamış grubu temsil etmektedir.(ISCED düzeyi 3-4 olan grup)

Yüksek eğitim düzeyi: Üniversite mezunu olan grubu temsil etmektedir. (ISCED düzeyi 4-6 olan grup)

Kişisel Bilgi Formu ile elde edilen öğrencilerin anne-baba eğitim durumlarına dair veriler; bu öğrencilerin muhtemel akademik kariyerleri ve örneklem grubunun yer aldığı Batman ili bazında eğitim indeksine ilişkin ipuçları vermesi bakımından önem taşımaktadır. İlgili formda ebeveyn eğitim düzeylerini tespit etmek amacıyla, öğrencilerden anne ve baba için ayrı olarak işaretleme yapmaları istenmiştir. Buna göre; öğrencilerden; ebeveynlerinin okuryazar olmayanları için 1’i, ilköğretim mezunu olanları için 2’yi, lise mezunu olanları için 3’ü, üniversite mezunu olanları

için ise 4'ü işaretlemeleri istenmiştir. Ebeveynlerin eğitim düzeyine ilişkin veriler incelendiğinde; anne ve babanın ilköğretim düzeyinde ortalamaya sahip olduğu tespit edilmiştir.

OECD'nin 2017 verilerine göre, "Türkiye'de 25-64 yaş arası nüfusun %43'ünün en yüksek eğitim seviyesi olarak ilkokul mezunu olduğu gözlenmiştir. Bu oran ile Türkiye, OECD ve ortak ülkeler arasında Endonezya ile birinci sırayı paylaşmaktadır"(www.oecd.org/education/skills-beyond-school/EAG2017CN-Turkey-Turkish.pdf)

"Türkiye'de, 30-44 yaş arası bireylerin yalnızca %4'ünün yükseköğretim mezunu bir ebeveyni vardır ve bu oran da İtalya'daki orana benzerdir. En az bir tane yükseköğretim mezunu ebeveyne sahip kişilerin yükseköğretim mezunu ebeveyni olmayan kişilere göre daha üst öğrenim derecelerine sahip olma ihtimali daha yüksektir" (www.oecd.org/education/skills-beyond-school/EAG2017CN-Turkey-Turkish.pdf)

Eğitim konusunda Türkiye'ye ait ana unsurlar, istatistiki veriler ve OECD ortalamalarıyla karşılaştırılması Ek 6'de sunulmuştur.

Kuşaklararası eğitim düzeyi benzerliğinin ülkemizde %66 oranında olması kaygı duyulacak bir husus değildir. Bu sonuç, ailenin ülkemizde çocuğun eğitim kariyerini büyük ölçüde etkilediğini göstermektedir. Fakat bu %66'lık grubun, şekil 3'te görüldüğü üzere %91'inin ilköğretim ve altında eğitim düzeyine sahip olması, genelde araştırmanın evrenini oluşturan grubun, özelde ise örneklem grubunun muhtemel eğitim kariyeri adına düşündürücüdür.

Ailenin sosyo-ekonomik düzeyi de çocuğun akademik başarısında etkilidir. Şemin (1975), akademik başarı düzeyi düşük olan ortaokul düzeyindeki 2.3 milyon öğrenciyi örneklem olarak aldığı araştırma sonuca göre, düşük gelirli aile çocuklarının %73'ünün akademik başarı düzeyinin düşük olduğunu, bu oranın orta gelirli aile çocuklarında %24, yüksek gelirli ailelerde ise sadece %3 olduğu sonucuna varmıştır.

Aile, bireyin yalnız eğitim kariyerini değil, bireyin derslere yönelik tutumunu ve ders çalışma alışkanlığı düzeyini de etkilemektedir.

Eren (2011:67) de araştırmasında, yüksek öğrenimi olan annelerin çocuklarının akademik başarı notlarının birbirine benzediğini, düşük öğrenimli annelerin çocuklarının akademik başarı notlarının birbirine benzediğini ileri sürmüştür. Ayrıca, öğrenim düzeyi düşük babaların çocuklarını bu anlamda motive edemedikleri ve öğrencilerin hem motivasyon hem de bilgi alabilme açısından diğer öğrencilere göre şanssız olmaları neticesinde akademik başarı notlarının düşük olduğunu ifade etmiştir.

“Öğrencinin evdeki çalışma ortamının rahat ve problemsiz olması ders çalışma alışkanlıklarını ve tutumlarını olumlu yönde etkilemektedir. Ev ödevlerinde, anne-babalarından yardım ve rehberlik alan öğrencilerin ev ödevlerini daha iyi yaptıkları gözlenmiştir. Bunun tersi olan durumlarda ise söz konusu öğrencilerin sadece ev ödevlerinde değil, okula ilişkin tüm çalışmalarda sorun yaşadıkları saptanmıştır” (Tepe, 1999: 28).

7.2. Öğretmen Etkisi

Bireyin sanat eğitimine ilişkin tutumuna aileyle birlikte etki eden diğer bir önemli unsur da öğretmendir. Bilişsel gelişimini büyük oranda çevresindeki kimseleri örnek alarak, bir bakıma Bandura'nın Sosyal Öğrenme Kuramı ile detaylandığı biçimde sürdüren çocuk, karakter oluşumunda ebeveynlerinden sonra öğretmenini rol model almaktadır.

Öğretmenin alan bilgisi konusundaki olgunluk düzeyi de öğrencilerin sanat eğitimine bakışını şekillendirmektedir. Alanında yeterli bilişsel donanıma sahip bir görsel sanatlar öğretmeni, öğrencilerin bu derse ilişkin tutumunu olumlu yönde etkileyebilmesinin dışında onların estetik anlayışlarını ve yeteneklerini açığa çıkarmalarında da belirleyici bir unsur olmaktadır. Bu konuda öğretmenlik meslek bilgisi de göz ardı edilmemelidir. Hitabet kabiliyeti, vücut dili, zaman yönetimi gibi

mesleki bilgilerin de öğretmen tarafından aktif biçimde kullanılması eğitim sürecine olumlu yansımaktadır.

Eğitim sürecinde öğretmen, öğrenciyle etkili iletişim kurmalıdır. Öğretmen, derse yönelik olumsuz tutum sergileyen öğrenciyle yapıcı diyalog kurmalı, olumlu pekiştireçler ve sorumluluklar vererek öğrencinin derse aktif katılımını sağlamalıdır. Öğretmenin öğrenciye yönelik tutumunun, öğrencinin derse yönelik tutumunu doğrudan etkilediği bilinmelidir.

Küçükahmet (1976)'e göre, “öğretmenlerin öğrencileri etkileyen en önemli kişilik özelliklerinden biri, tutumudur. Öğretmenlerin, bir duruma ya da insana karşı tepki göstermeye hazır olmaları öğrencileri etkiler. Özellikle öğretmenlerin öğrencilere ve okul öğrenmelerine karşı tutumları, öğrencilerin gelişimini, öğrenme kalitesini, kişiliğini önemli ölçüde etkilemektedir.”

Öğrencilerin olumlu tutum geliştirmesi için sanat eğitiminde yetenek ve zekadan ziyade emeğin önemi ilgili öğretmenlerce vurgulanmalıdır. Emeğin ortaya çıkarılmasında öğrenci, sanat yoluyla ruhunu tatmin etmesi, Aristo'nun deyimiyle Katharsis'e ulaşmaya çalışması konusunda teşvik edilmelidir. Emek ve yetenek ile birlikte görsel zekanın önemi de dikkate alınmalıdır. Fakat eğitimin bireysel farklılıklar ilkesi gereği her öğrencide görsel zekanın gelişmiş olmasını varsaymak doğru olmayacaktır.

Tan (2006:22) da, her öğrencinin farklı zeka ve algılama düzeylerine sahip olduğunu, bundan ötürü bireysel farklılıklar taşıyacağını vurgulamıştır. Buna ek olarak sınıf ortamında her öğrencinin aile yapısı, ekonomik düzeyi, ilgisi ve yeteneğinin birbirinden farklı olmasının dikkate alınarak, her öğrencinin öğretmen tarafından kendi içerisinde değerlendirilmesi gerektiğini ve her öğrenciye eşit bir yaklaşım sergilenmesinin eğitimin gereği olduğunu belirtmiştir.

7.3. Okul Öncesi Eğitimi

Özdemir'in (2012:14) değindiği üzere; “Okul öncesi dönem çocuğu, kendini ve çevreyi tanımak ve keşfetmek amacıyla araştırma yapmaya ihtiyaç duymaktadır.

Okul öncesi eğitiminde bu ihtiyaçlara cevap vermek amacıyla eğitim uygulanmaktadır. Bu eğitim programında gün içerisinde uygulanmak üzere çeşitli etkinlikler yer almaktadır. Bunlar, serbest zaman, Türkçe-dil, okuma-yazmaya hazırlık, drama, fen ve matematik, müzik, oyun, hareket ve sanat etkinlikleridir.”

Okul öncesi eğitiminde özellikle sanat etkinlikleri, öğrencilerin öğrenirken eğlenmesini amaçladığından ve bedensel-ruhsal gelişimini desteklediğinden görsel sanatlar dersine yönelik tutum bakımından da olumlu sonuçlar vermektedir. Oğuzkan ve Oral (1992:15 16) da buna şu şekilde değinmiştir: “Sanat etkinliklerinde yapılan yırtma-yapıştırma, oyun hamurlarıyla oynama, vb. etkinlikler çocukların küçük kas gelişimini destekler niteliktedir. Ayrıca müzikli oyunlarda çocukların hem ritim duygusu gelişir hem de bedensel gelişimine katkıda bulunulur. Tüm bu etkinliklerin dışında çocukların yılsonu gösterileri için yaptıkları etkinliklere(gösteri, sergi vb.) hazırlanma süreçlerinde çocukların işbirliği yapma, takım içinde çalışma gibi becerileri gelişir. Etkinliklerini sunduklarında bir iş yapmanın mutluluğu, başarı hazzını tadarlar, özgüvenleri artar.

Okul öncesi eğitiminde yararlanılan öğretim yöntem ve tekniği de önemli bir faktördür. “Bir dersin hangi yöntemlerle işleneceği o dersin amaçlarına bağlıdır. Öğrencinin becerilerinin gelişmesi amaçlanan derste “yaparak öğrenme” yöntemi. İfade ve düşünme gücünün gelişmesinin amaçlandığı derste “tartışmaya” yöntemi, uygulanmalı. Yöntem seçimini etkileyen diğer unsurlar; program niteliği, öğrenci tutumları, öğretmen kişiliği sayılabilir” (Küçükahmet, 2005:53) Artut’a (2009) göre de, sanat etkinliklerinde oyunlarla öğretim özellikle okul öncesinde ve ilköğretim birinci sınıflarda etkili olan bir yöntemdir. Oyunlaştırma öğrenilen şeyin pekiştirilmesine katkıda bulunmaktadır. Bu yöntemde çocuklar, hayal ettiklerini, gördüklerini, ya da düşündüklerini taklit ve konuşma yoluyla ifade ederler.

Saint-Exupery (2007) yetişkinler için yazdığı çocuk kitabı Küçük Pren’s’te çocukların kendine özgü dünyalarının olduğunu vurgulamıştır. Çocukların özgün dünyaları, MEB’in yayınladığı öğretmen kılavuz kitabına da yansımıştır. “Çocukların kendilerine özgü bir dünyaları vardır ve onların orijinal dünyalarını bozmamak gerekmektedir. Büyükle çeşitli baskılar ile onların davranışlarındaki

özgürlüğü reddettikleri için çocukları belli bir disiplin içinde özgürce tutacak değişik bir ortam hazırlamak gerekmektedir. Trafik oyunları, müzik, dans, şarkı söylemek, renkli boyalarla yüzeysel çalışmalar vs. onları aktif ve özgür olduğu ortamlardır. Ayrıca çevreleri afiş, resim, renkli fotoğraf, kitap kapakları, çiçekler gibi düzenlemelerle zenginleştirilmelidir. Böyle ortamlar çocukların zihinlerini beslemektedir” (MEB, 1997).

Herhangi bir alana yönelik tutumu belirleyen ve eğitimi yönlendiren temel unsurlardan biri bireysel farklılıktır. Her birey yaşantıyla öğrendiklerini farklı yorumlamaktadır. Bireyin yetiştirme şartları, beceri ve ilgi alanları yaşamı boyunca eğitsel kimliğini şekillendirmektedir.

Görsel sanatlar eğitiminde bireysel farklılıklar, özellikle bireyin ilk çizim tecrübesi edindiği dönem olan, çocuğun sanatsal gelişim dönemlerinden “karalama” dönemi ile ortaya çıkmaktadır. 2-4 yaş aralığını kapsayan bu dönem, okul öncesi dönem olarak çocuğun sanatı bir ifade aracı olarak görmesi ve yaratıcılığını geliştirmesi bakımından önemlidir. Özcan (2002) da yaptığı araştırmada, çocuğun yaratıcılığının sanat eğitimi yoluyla geliştirilebileceğine değinmiştir.

Artut (2006)’a göre; “okul öncesinde öğrenme yetersizliği ve problemleri öğrencilerin eğitiminde planlı ve çok yönlü önlem ve etkinlikler sonrasında sonuç alınabilmektedir. Bu anlamda özellikle resim eğitimi, başvurulabilecek en önemli sanat terapisi olarak öne çıkmaktadır. Çocuğun etkinlik sürecindeki ifade biçimleri, duygu ve düşünceleri, kişisel tavır ve davranışları, çocuğu anlamamıza ve tanımamıza ilişkin önemli ipuçları vermektedir.”

Okul öncesi dönemde eğitim gören çocuğun verimli ders çalışma alışkanlığı kazanması eğitsel gelişimi açısından önemlidir. Bu dönemdeki çocuğa verimli çalışma alışkanlığı kazandırma amacıyla “(...)çocuklara küçük ve eğlenceli görevler verilmelidir. Çocuğun dikkat süresi düşünülerek bu sorumluluk 5-10 dakikadan uzun süre tutmamalıdır. Uzun sürmesi durumunda çocuk sıkılıp görevini yerine getirmeyecektir. Bu verilen ödevler her gün düzenli olarak verilirse ve çocuk az sürede sıkılmadan tamamlarsa ders çalışma alışkanlığını kazanacaktır. Beyni bunu

yerine getirmek isteyerek çalışma alışkanlığı konusunda sorumluluk bilincine ulaşmış olacaktır.” (<https://www.dogruokul.com/haberler/detay/okul-oncesi-donemde-cocuklara-ders-calisma-aliskanligi-nasil-kazandirilir/657>)

Mutlu(2012), okul öncesi dönemde bulunan çocuğun ders çalışma alışkanlığı kazanması adına duyu eğitimi etkinliklerini önermiştir. Duyu eğitimi etkinlikleri, çocuklarda hareket etme ve temel ihtiyaçlarını karşılama isteklerini uyandırır. Kendi başına çalışma, materyalin özgür seçimi, kendine özgü tempoda çalışma biçimi çocuğun organizasyon kabiliyetini gerektirir ve geliştirir. Çocuk bu çalışmalarla planlamayı, paylaşmayı, fikir edinmeyi, uzlaşmayı, uyumlu olmayı, başkaları ile birlikte çalışmayı öğrenir. Duyu eğitimi etkinlikleri, çocuğun dikkatini bir noktada odaklamasını sağlarken, özenli çalışma alışkanlığı kazanmasına da yardımcı olur.

7.4. Fiziksel Ortamın Etkisi

Diğer disiplinlerden farklı olarak sanat eğitimi, kullanılan yöntem ve teknikle birlikte materyal çeşitliliği bakımından da fiziki ortama(görsel sanatlar atölyesi) daha çok ihtiyaç duymaktadır. Atölye ortamı, heykel, ebru, baskı gibi ileri düzey sanat etkinliklerinin uygulanmasında da gerekli bir ihtiyaçtır. Farklı uygulama çalışmalarının bir arada yapılmasından sıra düzeninin seçimine kadar birçok faktör fiziki ortamın alt boyutları olarak yalnız görsel sanatlar eğitiminde değil tüm eğitim alanlarında dersin niteliğini etkilemektedir.

Özelde dersleri, genelde ise eğitim kurumlarını nitelikli hale getirme amacıyla eğitim kurumlarındaki derslik düzeninin yeniden yapılandırılması gerekmektedir. Okullarda fiziki ortamları şubelere ayırmak yerine branşlara ayırmanın eğitimin niteliğine olumlu yansıtacağı düşünülmektedir. Sınıfların; Fen Bilimleri Sınıfı, Görsel Sanatlar Sınıfı, Türkçe Sınıfı gibi branş ölçütüne göre ayrılmasıyla eğitimde fiziki ortamın kazanımları aktarmadaki rolünün artacağı ve eğitim materyallerinin daha işlevsel olacağı düşünülmektedir. Müfredatta yer alan dersleri o derse ait sınıfta işleyen öğrencilerin, bu sayede derse ilişkin tutumlarının ve ders çalışma alışkanlığı düzeylerinin anlamlı ölçüde artacağı öngörülmektedir.

Sanat alanlarında bireyin yaratıcılığını ve emeğini yansıtmayı, gerekli fiziki koşulların sağlanmasına bağlıdır. Fakat günümüzde sanat eğitiminde birçok eğitim kurumu fiziki ortam açısından yetersiz kalmaktadır. Bu imkan yetersizliği, öğrencilerin okula ve ilgili derslere ilişkin tutumlarına da yansımaktadır. Nitekim bu araştırma, sanat eğitimi atölyesi bakımından yetersiz bir okulda yapılmıştır. Bu durumun tutum ölçeği verilerine olumsuz yansıdığı düşünülmektedir.

Eğitim kurumları inşa edilirken, sanat eğitiminde fiziki ortamın gerekliliği göz önüne alınarak tasarlanmalıdır. Bu fiziki ortamlar eğitimin hedefe uygunluk ve öğrenciye uygunluk ilkeleri dikkate alınarak; materyal bakımından çeşitli, ısı-ışık açısından yeterli, geniş ve rahat olacak şekilde yapılmalıdır. Ortamda boya, kil gibi materyallerin kullanımına bağlı olarak lavabo gereksinimi de oluşacağından ortamın buna göre tasarlanması gerekmektedir. Tüm bu fiziki şartlar, görsel sanatlar dersinin eğitsel hedeflerine ulaşması bakımından önemlidir.

7.5. Öğretim Yöntemi

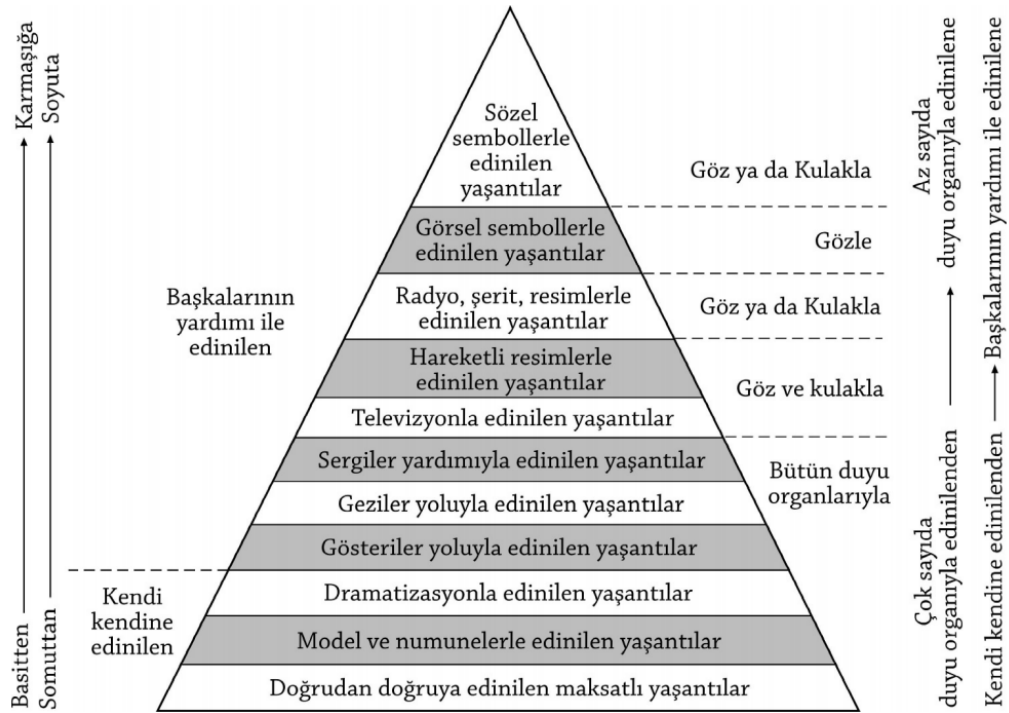
"Görsel sanatlar eğitimi, eğitim ile sanatın değişik konumlarda, değişik boyutta ve ağırlıkta bir araya geldiği bir alandır. Çevreyle ilk tanışma, görme, algılama, adlandırma ve düzenleme ile başlayan sanat eğitimi daha sonra ürün verme tat alma olarak gelişir" (Kırıçoğlu, 2002). Bu şekilde görsel sanatlar eğitimi teori ve uygulamanın harmanlandığı bir disiplin olmaktadır. Kapsamlı bir disiplin olarak görsel sanatlar eğitiminde ilgili eğitim-öğretim programının aktarılmasında yararlanılan öğretim yöntemi, derse ilişkin tutumu da etkilemektedir. Nitekim Hevedanlı ve Akbayın (2006) öğrenme yönteminin, öğrencilerin tutumlarının olumlu yönde gelişmesinde etkili olduğunu saptamıştır. Köseoğlu(2010) ise birleştirme tekniği ile öğretimin öğrenci tutumuna etkisine yer verdiği araştırmasında ulaştığı sonuçlara göre öğretim yönteminin öğrencinin derse yönelik tutumunu olumlu yönde geliştirdiği sonucuna varmıştır.

Ülgen (1997) de öğrencilerin okul, ders ve öğretmenlere karşı geliştirmiş oldukları tutumların, öğrenme faaliyetlerine yaklaşımlarına ya da uzaklaşımlarına

sebebe olduğunu ve öğrenmede başarı düzeylerine etki ettiğini belirterek eğer tutumlar, öğrenci başarısını olumsuz şekilde etkileyecek düzeydeyse, öğrenme yöntemlerinden faydalanılarak öğrenci tutumunun değiştirilebileceğini belirtmiştir.

Görsel sanatlar eğitimi teorik bilgiden ziyade uygulamanın ön plana çıktığı bir alan olmasından ötürü yöntemsel açıdan zorluklarla karşılaşmaktadır. Yolcu'ya (2009) göre; "sanat eğitimi diğer alanlarda olduğu gibi kesin doğruları olmayan, bireysel özelliklerle birlikte kişiden kişiye değişen duyguların ve yetenek, yaratıcılığın da ön plana çıktığı bir alan olması, onun eğitimini ve öğretimini de zorlaştırmaktadır."

Eğitimde geleneksel yerine modern yöntemlerin benimsenmesi ve bu yöntemlerin Yaşantı Konisi'nde görüldüğü üzere birden fazla duyu organına hitap edecek şekilde uygulanması, görsel sanatlar dersinde yöntem açısından zorlukların çözümünde yararlı olacaktır (bkz. Şekil 7).

Şekil 7. Dale Yaşantı Konisi (Masters, 2013:1587)

Eğitimde yararlanılan yöntemler çeşitli şekillerde sınıflandırılmaktadır. Erbay’a (2001) göre; "bu sınıflama genellikle eğitmenin tutumuna göre uygulanan yöntemler, teknik özelliklere göre uygulanan yöntemler, kullanılan malzemeye göre uygulanan yöntemler ve bireysel özelliklere göre uygulanan yöntemler olarak sınıflandırılmaktadır."

Görsel sanatlar eğitiminde sınıflandırılan öğretim yöntemlerine postmodern yaklaşımla birlikte daha işlevsel ve etkili metotlar eklenmiştir. Aykut’a (2006) göre; “eğitim paradigmalarında yaşanan değişim görsel sanat eğitimine de yansımaktadır. Görsel sanatlar eğitimi alanında paradigmalar ve yarattığı sonuçlar sürekli kendisini yenileyen bir öğretim ihtiyacı doğurmaktadır. Eğitimde modern anlayışın yerini postmodern anlayış almaktadır. Bu çerçevede görsel sanat eğitiminde de yeni yaklaşımlar görülmektedir.” Bu yaklaşımlardan biri de araştırmada sunulduğu üzere Resnick(2017) tarafından geliştirilen Yaratıcı Öğrenme Spirali’dir.(bkz. Yaratıcı Öğrenme Spirali)

8. Ders Çalışma Alışkanlığı

Ders çalışma alışkanlığı, çalışma sürecinde ilgili duyuşsal ve bilişsel stratejilerin gerektiğinde kullanılmasına yönelik tutumdur. Bu tutum; fiziksel, psikolojik ve sosyal şartlara göre şekillenir. Uyku, beslenme, sağlık durumu gibi unsurlar fiziksel; zeka, zaman yönetimi, isteklilik gibi unsurlar psikolojik; aile, öğretmen, sosyal çevre unsurları ise sosyal şartları belirlemektedir.

Ders çalışma alışkanlığı, öğrenme stili ile doğrudan bağlantılıdır. Öğrenme stili bir kazanımı kavrama sürecinde bireyin verdiği tepki ve seçtiği metottur. Bu nedenle öğrenme stili özgün bir kişisel öğrenme yöntemidir.

Bireyin ders çalışma alışkanlığı düzeyine birçok faktör etki etmektedir. Küçükahmet’e (2001.Akt.Günaydın 2011:75) göre, öğrencilerin ders çalışma alışkanlıklarına ve tutumlarına etki eden başlıca faktörler; ödev, çalışma ortamı, okulda yapılan çalışmalar, öğrenmeye-ders çalışmaya yaklaşım ve öğretmen-öğrenci ilişkisidir.

İlgili faktörler şu şekilde sıralanmıştır:

8.1. Öğrencilerin Öğrenmeye ve Ders Çalışmaya Yaklaşımları

Ders çalışma süreci güdülenmeyle başlamaktadır. Bunun da özellikle içsel motivasyonla sağlanması, alışkanlık kazanmada önemli yer tutmaktadır. Ayrıca eğitimciler, ders süresince Yaratıcı Öğrenme Spirali'nin “ifade et” basamağında vurgulandığı gibi öğrencileri dışsal olarak güdülemelidirler. Örneğin; sanat eleştirisi konusuna başlarken “Bir sanatçı, eserini izleyenleri görebilir mi?” sorusuyla öğrencileri düşündürmek, ardından Velasquez'in Nedimeler(Las Meninas) tablosunu sunarak bu soruyu “Evet!” diye cevaplamak, öğrencileri ilgili alanda öğrenme ve çalışma konusunda güdüleyecektir. (Foucault (1994:30) da kitabının kapağına yerleştirdiği bu tablo hakkında; "Seyirci, ressam için görünür hale gelmiş ve kendi için kesinlikle görünmez bir görüntü halinde yüzeye aktarılmış olan görünmezliğini görmektedir." yorumunu yapmıştır.)

Öğrencinin öğrenmeye ve ders çalışmaya yaklaşımını inceleyen Küçükahmet(2001), bu alandaki yaklaşımları iki başlıkta incelemiştir. Bunlar, derin yaklaşım ve yüzeysel yaklaşımdır.

Derin yaklaşım: Küçükahmet(2001)'e göre; bu yaklaşıma sahip birey, “içsel motivasyonla hareket eder. Bütün dikkatini anlamaya verir, bilgileri aktif biçimde öğrenir. Konuyu ezberlemektense yeniden yapılandırmak için çaba harcar. Okumaktan ve okudukları üzerinde düşünmekten zevk alır.”

Yüzeysel yaklaşım: Küçükahmet(2001)'e göre; bu yaklaşıma sahip birey, “derin yaklaşımın tersine konuyu ezberleyerek kavramaya çalışır. Dışsal motivasyona ihtiyaç duyar. Öğrenmenin ezberlemek anlamına geldiğini düşünür. Okuma çalışmalarında sıkıntı çeker. Genellikle sınav sırasında cevaplarını kontrol edememekten veya bildiklerini bile yazamamaktan yakınıır.”

8.2. Ödevler

Eğitim sürecinde edinilen kazanımların ödevlerle pekiştirilmesi, kalıcı öğrenmeye katkı sağlamaktadır. Bununla birlikte ödevler, öğrencinin ders çalışma alışkanlığı düzeyine de olumlu etki etmektedir.

Küçükahmet (2001)'e göre, “titiz bir biçimde ödev hazırlayan öğrenci ile baştan savma hazırlayan ya da hiç hazırlamayan öğrencinin çalışma tutum ve alışkanlıklarının birbirinden farklı olduğu kesindir. Ödevlerini en iyi şekilde hazırlamaya gayret gösteren bireyler, verimli ders çalışma alışkanlığı edinecek ve ilerleyen yıllarda da tüm işlerinde küçük yaşlarda edindiği çalışma disiplininin olumlu etkileri görülecektir.”

8.3. Çalışma Ortamı

Eğitim kurumu dışında öğrencinin ders çalışma alışkanlığına etki eden bir diğer ortam da evdeki çalışma ortamıdır. Bu ortamın öğrenciye uygun biçimde düzenlenmesinde büyük pay aileye düşmektedir. Ev ortamında sağlıklı sürdürülen çalışma sürecinin öğrencinin ders çalışma alışkanlığı düzeyine olumlu yansıtacağı düşünülmektedir.

Çalışma ortamı düzenlenirken verimi düşürebilecek dışsal uyarıcılar ortamdaki arındırılmalıdır. Küçükahmet (2001) de çalışma ortamında televizyon gibi uyarıcıların bulunmasının öğrencinin ders çalışma alışkanlığını olumsuz yönde etkileyeceğini belirtmiştir. Ayrıca aile içi olumlu ilişkilerin ve uygun çalışma ortamının, öğrencinin ders çalışma alışkanlığı düzeyine olumlu katkı sağlayacağını ifade etmiştir.

8.4. Okulda Yapılan Çalışmalar

Eğitimin niteliğine etki eden önemli unsurlardan biri de okul ortamıdır. Okulda ilgili kazanımların aktarılmasında seçilecek olan etkinliklerin öğrenci ilgisine hitap

edecek şekilde olması, öğrencinin bu derse aktif katılımında ve doğal olarak ders çalışma alışkanlığı konusunda pekiştireç görevi görecektir.

Örgün eğitimin okul çatısı altında yüz yüze yapılması, özellikle yakın dönemde yaygınlaşan sanal eğitim platformlarıyla yapılan eğitime kıyasla eğitimin “hedefe görelilik” ilkesine daha fazla işlerlik kazandırmaktadır. Araştırmanın yapıldığı 2020 yılında dünyayı etkisi altına alan Covid salgın hastalığı, eğitimi büyük oranda sanal ortama taşımıştır. Salgın döneminde Türkiye’de V-Fabrika, EBA Web ve EBA Tv ile sağlanan eğitim imkanı, her ne kadar işlevsel görülse de araştırmacı tarafından bu dönemde örnekleme dahil edilen öğrencilere yönelik yapılan canlı derslere katılımın düşük olduğu gözlenmiştir. Ayrıca araştırmanın yapıldığı ilde görsel sanatlar alanında görev yapan dokuz öğretmenle yapılan görüşmelerden benzer veriler elde edilmiştir. Dolayısıyla okul ortamında yapılan çalışmaların geri bildirim, güdüleme ve pekiştireçlerin etkin kullanımından ötürü ev veya sanal öğrenme ortamlarına oranla öğrencinin ders çalışma alışkanlığı kazanmasına ve derse ilişkin olumlu tutum geliştirmesine katkısının daha fazla olduğu düşünülmektedir.

Küçükahmet (2001)’e göre; “öğrencilerin ders çalışma alışkanlığı edinmesinde okulda yapılan çalışmalar önemli yer tutmaktadır. Doğru ve verimli bir çalışma alışkanlığı kazanmak isteyen öğrenci, okul kütüphanesinden yararlanmayı ve araştırma yapmayı bilmelidir. Okulda yaptığı çalışmalar, öğrenciye ders çalışması gerekirken nasıl bir öğrenme stili benimsemesi gerektiği konusunda da yol gösterici olacaktır.”

8.5. Öğretmen-Öğrenci ilişkisi

Öğretmenin alan bilgisi ile birlikte beden dili, hitabet kabiliyeti gibi meslek bilgisi, öğrencilerle yapıcı diyalog kurması, öğrencilerin yaş ve bilişsel düzeyine uygun bir dil kullanması öğrenciyle iletişimini ve ilişkisini olumlu yönde etkilemektedir.

Öğretmen, eğitimci olmanın yanı sıra öğrencilere rehber ve model olmasından ötürü öğrencinin karakter oluşumuna da etki etmektedir.

Küçükahmet (2001)'e göre; “öğrencilerin öğretmenleri ile olan ilişkilerinin sadece ders çalışma alışkanlıklarında değil kişilik oluşumlarında da büyük etkisi olmaktadır. Öğretmenin kişiliği, davranış ve tutumları öğrencilerinin de kişiliğini şekillendirmektedir.”

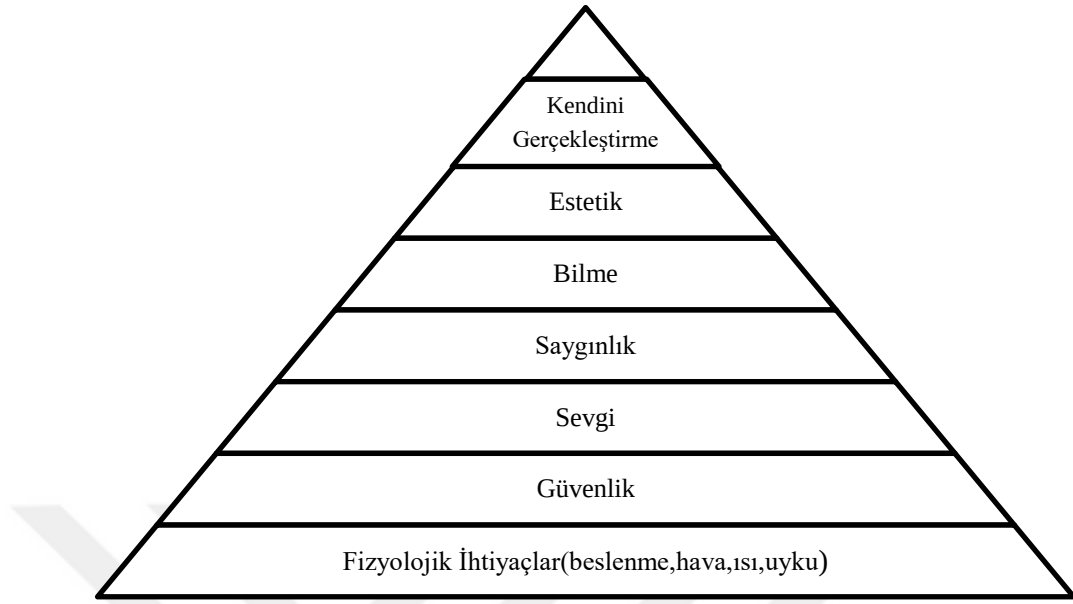
9. Tutum ve Ders Çalışma Alışkanlığı İlişkisi

Bireyin derslere yönelik tutumunun, ders çalışma alışkanlığı düzeyi ile doğru orantılı olduğunu ve bu durumun öğrenme çıktıları üzerinde bilişsel değişkenler kadar etkili olduğunu söylemek mümkündür.

“Tutum, bireyin kendine ya da çevresindeki herhangi bir toplumsal konu, nesne ya da olaya karşı deneyim, güdülenme ve bilgilerine dayanarak örgütlediği bilişsel, duygusal ve davranışsal bir tepki ön eğilimidir.” (İnceoğlu, 2000: 5).

Öğrencinin derse yönelik ön eğilimi, insanın hayat boyu temel ihtiyaçlarının kategorize edildiği Maslow'un İhtiyaçlar Hiyerarşisi'nde “estetik” basamağına, sonraki süreçte ise ilgili alanda en üst basamağa ulaşır “kendini gerçekleştirme” katkı sağlayacaktır.(bkz. Şekil 8)

Öğrencinin sanat alanında kendini gerçekleştirmesinde; uygulanan öğretim yöntemi, çevresel unsurlar, ailenin etkisi, öğretmen etkisi, fiziksel ortamın etkisi gibi öğrenci kaynaklı olmayan değişkenlerin yanı sıra öğrencilerin bireysel farklılığından kaynaklanan tutum, ders çalışma alışkanlığı, bilişsel stratejiler, yetenek vb. faktörler de etkili olmaktadır.

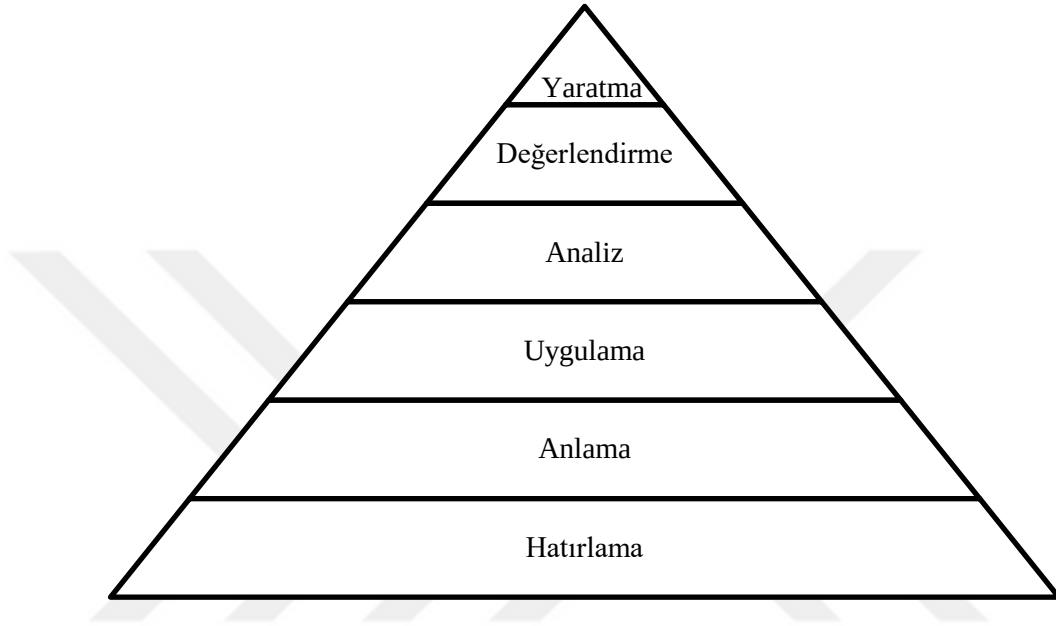
Şekil 8. Maslow'un İhtiyaçlar Hiyerarşisi (www.slideplayer.biz.tr/slide/9560940).

İnsanın mikro kozmoz olması ve her bireyin kendine has dünyası olmasından ötürü bireysel farklılık, eğitim sistemini yönlendiren en önemli bileşenlerdendir. Ayrıca çoklu zekanın bir realite oluşu da bireyleri ilgi alanlarına göre çeşitlendirmektedir. Bu çeşitlilik bir zenginlik olarak görülmelidir.

Öğrenme küçük yaşlarda başlayan, bireyin okulla tanışmasıyla formal hale gelen ve yaşam boyu süren deneyimler bütünüdür. Resnick'in (2017: 11) ifade ettiği gibi "Eğitim, yaşam boyu anaokuludur." Bu nedenle yaşam boyunca bireyin öğrenmesine her türlü deneyim katkıda bulunur. Ancak önemli olan öğrenmenin nitelikli hale gelmesinin sağlanmasıdır. Öğrenmenin nitelikli hale gelmesi ise bireyin kendini tanıyarak ilgili kazanım konusunda her türlü bilişsel-duyuşsal kabiliyetlerini kullanabilme becerisi olan ve öğrenci merkezli modern eğitimde Yapılandırmacı Kuram'ın temelini oluşturan öğrenmeyi öğrenme ile mümkündür.

"Öğrenmeyi öğrenmenin, öğrencide nasıl davranış haline getirileceğini 18. yüzyılda Jean Jacques Rousseau; 'Öğrencinize ders anlatmayın; önce çözme gereksinimi duyacağı sorunu yaşasın, sonra kendisi öğrenecektir' sözüyle özetlemiştir" (Bloom, 1978. Akt.Ünal 2013:377). Eğitim ortamında sunulan teorik ve uygulamaya dayalı bilgileri yaparak- yaşayarak öğrenen öğrencinin, tutum algısının

ve ders çalışma alışkanlığı düzeyinin olumlu yönde artması, bu sayede öğrencinin eğitimde ulaşacağı hedef ve davranışların birbirinin ön koşulu olacak şekilde sıralandığı Bloom Taksonomisi'nde hedeflenen basamağa ulaşması beklenmektedir (bkz. Şekil 9).

Şekil 9. Bloom Taksonomisi (Arı 2013:262)

10. Görsel Sanatlar Dersine Yönelik Tutum ve Ders Çalışma Alışkanlığıyla İlgili Yapılan Araştırmalar

İlgili literatür tarandığında, görsel sanatlar dersine yönelik öğrenci tutumu ve ders çalışma alışkanlığı konusunda yapılan araştırmalar şu şekilde derlenmiştir.

Kalfazade(1986) tarafından yapılan,“Öğrencilerin Çalışma Alışkanlıkları ve Tutumları ile Ebeveynlerinin Eğitim Seviyesi Arasındaki İlişkinin İncelenmesi” isimli araştırmada, ders çalışma alışkanlığı ile ebeveynlerin eğitim düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

Günaydın (2011), “İlköğretim 4. Ve 5. Sınıf Öğrencilerinin Öğrenme Stilleri İle Ders Çalışma Alışkanlıkları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi” isimli araştırmasında, görsel sanatlar eğitiminde derslere branş öğretmenlerinin girmesinin öğrencilerin tutumuna olumlu yansıdığını belirtmiştir. Branş öğretmenlerinin sınıf öğretmenlerinden etkili olduğu ve branş öğretmenin öğrencilerin ders çalışma

alışkanlığı ile birlikte görsel sanatlar alanındaki bilgi-becerilerini olumlu etkilediği sonucuna varmıştır.

Yiğit ve Kaçire(2015) tarafından yapılan “Ortaokul Öğrencilerinin Ders Çalışma Alışkanlıklarının İncelenmesine Yönelik Bir Araştırma” isimli araştırmada, ortaokul öğrencilerinin ders çalışma alışkanlığı düzeylerinin cinsiyet, sınıf, ek ders(etüt) faktörlerine göre anlamlı biçimde farklılaştığı; çalışma odası değişkenine göre ise anlamlı farkın olmadığı sonucuna varılmıştır.

Orhun (2007) tarafından yapılan ‘Resim-İş Dersine İlişkin Tutumların Ölçülmesi’ isimli çalışmada, farklı öğretim yöntemlerinin ortaokul 6-7. Sınıf öğrencilerinin Resim İş dersine yönelik tutumlarına etkisi araştırılmıştır.

Akarca’nın (2018) yaptığı "İlkokul Öğrencilerinin Görsel Sanatlar Dersine İlişkin Tutumları: Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Örneği" isimli araştırma sonuçlarına göre tutumlar; cinsiyet, sınıf düzeyi, seçilen eğitsel kol faaliyeti ve ailesinde görsel sanatlar ile ilgilenen birey olması değişkenlerine göre anlamlı düzeyde farklılaşmaktadır. Ayrıca kız öğrenciler erkek öğrencilere, ailesinde görsel sanatlar ile ilgilenen birey olanlar ise ailesinde görsel sanatlar ile ilgilenen birey olmayanlara göre daha olumlu tutumlar içerisindedirler.

Tan (2006) “İlköğretim 2. Kademe(ortaokul) Öğrencilerinin Resim-İş Dersine Yönelik Tutumları İle Akademik Başarıları Arasındaki İlişkiler” konusunda araştırma yapmıştır. Yapılan araştırmada, resim-iş dersinde akademik başarı düzeyi düşük olan öğrencilerin tutum puan ortalamasının da düşük, akademik başarı düzeyi yüksek olanların tutum puan ortalamasının da yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Özbey (2007), “İlköğretim Öğrencilerinin Ders Çalışma Alışkanlıklarının Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi” isimli araştırmasında, ilköğretim öğrencilerinin ders çalışma alışkanlıklarının; sınıf düzeyi, cinsiyet, ebeveyn eğitim durumu ve matematik başarılarına göre farklılık gösterdiğini tespit etmiştir.

Bayram (1993), “Ortaokul Çağı (12-15 yaş) Çocuğunun Resim-iş Dersine Bakış Açısını Belirleyen Etkenler” isimli araştırmasında; genel eğitim anlayışından, uygulanan eğitim programından, okulların fiziksel yapılarından, ders süresinin

yetersizliğinden, ebeveynlerin yetersiz sanat bilincinden kaynaklanan sorunların, öğrencilerin resim-iş dersine ilişkin tutumlarını olumsuz etkilediğini belirtmiştir.

Dilmaç ve Öztürk(2016:5), “Ortaokul Öğrencilerinin Görsel Sanatlar Dersine Yönelik Tutumlarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi” konulu araştırmasında bu araştırma ile benzer şekilde ortaokul öğrencilerinin görsel sanatlar dersine yönelik tutumlarının orta düzeyde olduğunu tespit etmişlerdir. Ayrıca yapılan çalışmada tutum düzeylerinin sınıf seviyelerine göre farklılığı incelenmiş ve 6. sınıf lehine anlamlı farkın olduğu belirlenmiştir.

Coşkun (2001)’un, “Farklı Sosyoekonomik Düzeydeki Lise Öğrencilerinin Resim Dersine Yönelik Tutumları ile Okul Başarıları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi” adlı araştırmasının verilerine göre öğrenci tutumu ile akademik başarı düzeyi arasında anlamlı bir ilişki olmadığı sonucuna varılmıştır.

İlgili konuda incelenen çalışmaların yeterli olmadığı, yenilenen eğitim programına paralel olarak öğrenci tutumu ve ders çalışma alışkanlığının; cinsiyet, okul öncesi eğitim durumu ve sınıf düzeyi dikkate alınarak yeniden anlamlandırılması gereği duyularak bu araştırma yapılmıştır.

İKİNCİ BÖLÜM

YÖNTEM

1. Araştırma Modeli

Öğrencilerin görsel sanatlar dersine olan tutumlarını araştırmak ve ders çalışma alışkanlıkları ile arasındaki bağı sorgulamak üzere yapılan bu araştırmada, nicel araştırma yöntemlerinden ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır.

“Tarama modelleri; geçmişte veya halen var olan bir durumu, var olduğu şekli ile betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımıdır. Araştırmaya konu olay, birey ya da nesne, kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır. Onları herhangi bir şekilde değiştirme, etkileme çabası gösterilmez.” (Karasar, 2000:77).

Bu araştırmada görsel sanatlar derine yönelik tutum ve ders çalışma alışkanlığı arasındaki ilişkinin incelenmesi hedeflendiğinden tarama modelleri arasından ilişkisel tarama modelinden yararlanılmıştır. “İlişkisel tarama modeli, iki ve daha çok sayıdaki değişken arasında birlikte değişimin varlığını belirlemeyi amaçlayan tarama yaklaşımına denir. İlişkisel tarama modelinde, değişkenlerin birlikte değişip değişmediği; değişme varsa bunun nasıl olduğu saptanmaya çalışılır” (Karasar, 2011).

Fraenkel ve Wallen’in (2006. Akt. Büyüköztürk,2016: 177) belirttiği üzere, tarama araştırmaları bir topluluğun ölçülmesi planlanan alana ilişkin görüşlerinin ya da özelliklerinin (inanç, bilgi, tutum, kaygı, ilgi, vb.) tespit edilebilmesi için, topluluğu temsil eden insanlardan oluşan bir parçası yani örneklem grubu seçilerek yapılır.

2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini 2019-2020 eğitim-öğretim yılında Güneydoğu Anadolu’da nüfus bakımından orta ölçekli bir ilde bulunan resmi ortaokullarda eğitim gören öğrenciler oluşturmaktadır. TÜİK verilerine göre ilgili ilin demografik

özellikleri incelendiğinde; “nüfusunun 2020 yılında 620.278 olduğu, bu sayının 312.137’sinin (%50.32) erkek, 308.141’inin ise (%49,68) kadın bireylerden oluştuğu” görülmektedir. (<https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Adrese-Dayali-Nufus-Kayit-Sistemi-Sonuclari-2020-37210>)

Araştırmanın örneklemini aynı ilde yer alan bir ortaokulun 6, 7 ve 8. sınıflarında eğitim öğrenciler oluşturmaktadır.

Araştırmada örnekleme türü olarak tabakalı örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Bu örnekleme yöntemi, küçük bir örneklem grubu ve daha düşük bir maliyetle, evreni daha yüksek derecede temsil etme olanağı sağlamaktadır (Neuman ve Robson, 2014). Bu yöntemin temelinde, örnekleme seçmeden önce evreni çeşitli alt tabakalara bölmek, sonrasında örnekleri bu tabakalardan seçmek yatmaktadır (Onwuegbuzie ve Collins, 2007). Yani örneklem grubu, evrenin tamamı yerine daha homojen alt tabakalara bölünmesi ve her tabakadan uygun ölçüdeki bireylerin seçilmesiyle elde edilir.

Araştırmada ulaşılan ve değerlendirme için geçerli yanıt veren öğrenci sayısı 527’dir. Ulaşılan katılımcı sayısının cinsiyete göre dağılımı tablo 1’de gösterilmiştir.

Tablo 1. *Ulaşılan Katılımcı Sayısı*

Cinsiyet	Ulaşılan Katılımcı sayısı	İldeki Ortaokullarda Eğitim Gören Öğrenci Sayısı MEB(2020: 71)
Kız	229 (%43)	30.016 (%49)
Erkek	298 (%57)	30.945 (%51)
Toplam	527 (%100)	60.961 (%100)

Tablo 1’de, araştırma örneklemine ilişkin sayı dağılımları verilmiştir. Araştırmada yararlanılan ölçek formları 530 katılımcıya uygulanmış ve ilgili formlara geçerli yanıt vermeyen 3 katılımcı örneklem grubuna dâhil edilmemiştir.

Buna göre örneklem grubu 527 katılımcıdan oluşmaktadır. Bunların 229'u kız, 298'i ise erkek öğrencilerdir.

Örneklem grubunun eğitim gördüğü okul ile araştırmanın evrenini oluşturan ilde yer alan ortaokullardaki öğrencilerin cinsiyetlerine göre dağılımlarına ilişkin edinilen verilerde erkek öğrencilerin ağırlıklı olduğu görülmektedir.

3. Veri Toplama Aracı

Araştırmanın problem ve alt problemleri kapsamında gerekli verilerin toplanması için iki adet veri toplama aracından yararlanılmıştır. Bunlar, Görsel Sanatlar Tutum Ölçeği ve Ders Çalışma Alışkanlıkları Ölçeği'dir.

Veri toplama aracı kişisel bilgilerden oluşan birinci bölüm, tutum ve ders çalışma alışkanlıkları ölçeklerinden oluşan ikinci bölüm olmak üzere iki bölümden oluşmaktadır. Kişisel Bilgi Formu'nda 10 soru, Görsel Sanatlar Tutum Ölçeği'nde 28 soru, Ders Çalışma Alışkanlıkları Ölçeği'nde 24 soru ve ölçek formu toplamında 62 soru bulunmaktadır.

3.1.Kişisel Bilgi Formu

Araştırmanın katılımcılarına yönelik bilgi edinmek ve bu bilgilerin araştırmada kullanılması amacıyla Tan(2006) tarafından geliştirilen“Kişisel Bilgi Formu”ndan yararlanılmıştır.

Kişisel bilgi formunda katılımcılardan istenen bilgiler 10 maddeden oluşmaktadır. Bu maddeler katılımcıların; Cinsiyeti, Sınıf Düzeyi, Okulöncesi Eğitim Durumu, Anne Baba Birliktelik Durumu, Anne Baba Öğrenim Durumu, Ailelerinin Sosyo-ekonomik Düzeyi, Sınıf Mevcudu, Resim-is Öğretmeninin Cinsiyeti, Resim-is Öğretmenine Yönelik Algı, Birinci Dönem Resim-is Dersi Karne Notu ile ilgilidir.

Kişisel Bilgi Formu, Ek 1'de sunulmuştur.

3.2. Görsel Sanatlar Tutum Ölçeği (GÖSAT)

Bu veri toplama aracı, Tan(2006) tarafından ortaokul öğrencilerinin görsel sanatlar dersine yönelik tutumlarını ölçmek için geliştirilmiştir. Bu ölçek, toplam 28 maddeden oluşan 3'lü derecelmeli likert tipi bir ölçektir.

Tutum ölçeği madde toplam korelasyon testi verileri Ek 4'te sunulmuştur.

Bu ölçek maddelerinin;

10 tanesi (1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10) duyuşsal alt boyutunu,

10 tanesi (11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20) zaman alt boyutunu,

8 tanesi (21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28) önem alt boyutunu ölçmektedir.

Ölçekte yer alan maddelerin araştırmaya katılan öğrenciler tarafından, okuduğu ifadenin kendilerine ne kadar uygun olduğunu belirtmeleri için; “Hayır”(1), “Ara sıra”(2), “Evet”(3) seçeneklerden birini işaretlemeleri istenmektedir. Testin toplamında elde edilecek en yüksek puan 100'dür.

Görsel Sanatlar Tutum Ölçeği Ek 2'de sunulmuştur.

3.3. Ders Çalışma Alışkanlıkları Ölçeği

Bu veri toplama aracı, Günaydın(2011) tarafından öğrencilerin ders çalışma alışkanlıkları düzeyini ölçmek üzere geliştirilmiştir. Ölçek, 24 maddeden oluşan 4'lü derecelendirilmiş likert tipi ölçektir. Başlangıçta ölçek 32 madde olarak geliştirilmiş, yapılan madde ayırt edicilik analizleri sonucu ölçek 24 maddeye indirgenmiştir.

Bu maddelerin;

10 tanesi (06, 10, 14, 17, 20, 25, 27, 28, 29, 30) aktif öğrenme alt boyutunu,

9 tanesi (01, 03, 04, 05, 09, 11, 12, 13, 16) içsel motivasyon alt boyutunu,

3 tanesi (24, 31, 32) kaçınma davranışı alt boyutunu ve 2 tanesi (21, 22) çalışma ortamı ve sınava hazırlanma alt boyutunu ölçmektedir.

Ölçekte yer alan maddeler, 4 seçenekten oluşmaktadır. Ölçek maddelerinin araştırmaya katılan öğrenciler tarafından, okuduğu ifadenin kendilerine ne kadar uygun olduğunu belirtmeleri için; “Hiçbir zaman” (1), “Bazen” (2), “Sık sık” (3) ile “Her zaman” (4) seçeneklerden birini işaretlemeleri istenmektedir. Testin toplamında elde edilecek en yüksek puan 100’dür.

Ders Çalışma Alışkanlıkları Ölçeği Ek 3’te sunulmuştur. Ayrıca ölçeğin madde toplam korelasyon testi verileri Ek 5’te sunulmuştur.

4. Ölçüm Güvenirliği Çalışmaları

Uygulanması planlanan bir ölçeğin güvenirlik analizi dört şekilde yapılabilir. İlgili analizler şunlardır;

- a. Test Tekrar Test
- b. Paralel Formlar
- c. İç Tutarlık
- d. Gözlemciler Arası Güvenirlik

Bu araştırmada, Görsel Sanatlar Tutum Ölçeği ve Ders Çalışma Alışkanlıkları Ölçeği’nin güvenirliğini test etmek için iç tutarlık güvenirliği kullanılmıştır. Veri toplama araçlarının güvenirlik çalışmalarına ilişkin bulgular ve yorumlar aşağıda belirtilmiştir.

4.1. Görsel Sanatlar Tutum Ölçeği İç Tutarlık Güvenirliği Çalışmaları

Görsel Sanatlar Tutum Ölçeği’nin güvenirliğine ilişkin bilgi edinmek, amacına uygun olarak öğrencilerin tutumunu doğru yansıtip yansıtmadığını saptamak amacıyla yapılan analizler tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2. Görsel Sanatlar Tutum Ölçeği Güvenirlik Analizleri

Faktör	Maddeler	Madde Sayısı	Güvenirlik Katsayısı(α)
--------	----------	--------------	----------------------------------

Duyuşsal	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10	10	.881
Zaman	11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19,20	10	.874
Önem	21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28	8	.848
Toplam		24	.942

Tan (2006:119) tarafından yapılan güvenirlik analizleri sonucunda tutum ölçeğinin;

- duyuşsal alt boyutu için $\alpha = .881$ ($r = .790$, $p < .001$)
- zaman alt boyutu için $\alpha = .874$ ($r = .797$, $p < .001$)
- önem alt boyutu için $\alpha = .848$ ($r = .752$, $p < .001$)
- Cronbach's Alfa güvenirlik kat sayısı toplamda $\alpha = .942$ olarak bulunmuştur.

Elde edilen veriler, tutum ölçeğinin amacına uygun olduğunu, ölçtüğü davranışa yönelik yüksek tutarlıkta bulgu sağlanabildiğini ortaya koymaktadır.

4.2. Ders Çalışma Alışkanlıkları Ölçeği İç Tutarlık Güvenirliği Çalışmaları

Ölçeğin güvenirliğine ilişkin bilgi edinmek, amacına uygun olarak öğrencilerin ders çalışma alışkanlığı düzeyini doğru yansıtip yansıtmadığını saptamak amacıyla yapılan analizler tablo 3'te sunulmuştur.

Tablo 3. *Ders Çalışma Alışkanlıkları Ölçeği Güvenirlik Analizleri*

Faktör	Maddeler	Madde Sayısı	Güvenirlik Katsayısı(α)
Aktif Öğrenme	06, 10, 14, 17, 20, 25, 27, 28, 29, 30	10	.717
İçsel Motivasyon	01, 03, 04, 05, 09, 11, 12, 13, 16	9	.774
Kaçınma	24, 31, 32	3	.639

Çalışma Ortamı- Sınava Hazırlanma	21, 22	2	. 614
Toplam		24	. 803

Günaydın(2011) tarafından yapılan güvenirlik analizinde; ölçeğin Cronbach's Alfa güvenirlik katsayısının $\alpha = .803$ olduğu, alt boyutlarına ait güvenirlik katsayılarının da .614 ile .774 arasında değiştiği bulunmuştur.

Görsel Sanatlar Tutum Ölçeği ve Ders Çalışma Alışkanlıkları Ölçeği'nin uygulanmasına ilişkin güvenirlik analizleri incelendiğinde, veri toplama araçlarının tutarlı olarak amaçlarına uygun ölçüm yaptıkları sonucuna varılmıştır.

5. Verilerin Analizi

Örnekleme dahil edilen öğrencilerden elde edilen verilerin analizleri SPSS 22 istatistik programında yapılmıştır. Araştırma bulguları, .05 anlamlılık düzeyinde test edilmiştir. Tutum ve ders çalışma alışkanlıkları ölçeklerinin normal dağılım gösterip göstermediğini belirlemek için Shapiro-Wilk Normallik Testi uygulanmış, güvenirlikleri için Cronbach's Alpha Katsayısı hesaplanmıştır. Ayrıca ölçeklerde yer alan maddelerin Madde Toplam Korelasyon Testi yapılmıştır. İlgili teste yönelik veriler her iki veri toplama aracı için Ek 4 ve Ek 5'te sunulmuştur. Test madde puanlarının normal dağılım gösterip göstermediğini belirlemek için Shapiro-Wilk Basıklık-Çarpıklık Analizleri yapılmıştır. Grubun, okul öncesi eğitim durumlarına ve cinsiyetlerine göre farklılıkları tespit etmek amacıyla Bağımsız Örneklem t Testinden yararlanılmıştır. Sınıf düzeyi değişkenine göre ise Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) yapılmıştır.

5.1. Görsel Sanatlar Tutum Ölçeği Dağılımın Normallliği Analizi

Verilerin analizinde hangi testlerin kullanılacağına karar vermek amacıyla öncelikle öğrencilerin görsel sanatlar dersi tutum düzeylerine yönelik veri toplama araçları puanlarının parametrik testlerin temel varsayımlarını karşılayıp karşılayamadıkları Shapiro-Wilk Normallik Testi ile incelenmiş ve tablo 4'te görüldüğü üzere verilerin normal dağılım gösterdiği tespit edilmiştir.

“Shapiro-Wilk Testi diğer testlere oranla daha güçlü sonuçlar saptamaktadır. Normal ve normal olmayan dağılımlar birlikte göz önünde tutulduğunda Shapiro-Wilk Testi diğer testlere göre en iyi sonuçları vermektedir”(Özer, 2007).

Verilerin normal dağılımda olup olmadığına karar vermek için medyan ve aritmetik ortalama ile basıklık-çarpıklık katsayıları incelenmiştir. Öğrencilerin tutum ölçeğinin ölçüm puanlarına ilişkin medyan, aritmetik ortalama ile basıklık-çarpıklık değerleri tablo 4'te sunulmuştur.

Tablo 4. *Görsel Sanatlar Tutum Ölçeğine İlişkin Elde Edilen Puanların Shapiro-Wilk Normallik Testi Sonuçları*

Ölçek	$\bar{X}$	Ss	Ortanca	Çarpıklık	Basıklık
GÖSAT	66.82	12.27	71.00	-.957	.125

“Değişkenler arasındaki yayılma ve dağılma hakkında bilgi veren ölçütler, ortalamadan sapma ölçütleri olan aralık, standart sapma ve varyans ile normalden sapma ölçütleri olan çarpıklık ve basıklık ölçütleridir” (Kalaycı, 2014: 51).

Tablo 4 incelendiğinde, medyan ve aritmetik ortalamaların birbirine denk veya çok yakın oldukları, aynı zamanda basıklık ve çarpıklık değerlerinin kabul edilebilir sınırlar arasında yani -2.00 ile +2.00 arasında (Kim, 2013) bulunması da elde edilen verilerin normal dağılım gösterdiğine işaret etmektedir.

5.2. Ders Çalışma Alışkanlıkları Ölçeği Dağılımın Normallliği Analizi

Verilerin analizinde hangi testlerin kullanılacağına karar verebilmek amacıyla öncelikle öğrencilerin ders çalışma alışkanlığı düzeylerine yönelik ölçek verilerinin, parametrik testlerin temel varsayımlarını karşılayıp karşılayamadıkları incelenmiş ve verilerin normal dağılım gösterdiği tespit edilmiştir. Veri toplama araçlarından elde edilen puanlara ilişkin yapılan normallik testlerinde Shapiro-Wilk değeri dikkate alınmıştır.

Ders Çalışma Alışkanlıkları Ölçeği'nin ölçüm puanlarına ilişkin Shapiro-Wilk Normallik Testi Sonuçları tablo 5'te verilmiştir.

Tablo 5. *Ders Çalışma Alışkanlıkları Ölçeğine İlişkin Elde Edilen Puanların Shapiro-Wilk Normallik Testi Sonuçları*

Ölçek	$\bar{X}$	Ss	Ortanca	Çarpıklık	Basıklık
DEÇA	66.81	9.97	67.00	-,390	.684

Uygulanan Shapiro-Wilk Normallik Testi sonuçları incelendiğinde, Ders Çalışma Alışkanlıkları Ölçeği'ne ilişkin veri setinin normal dağılım gösterdiği söylenebilir. Basıklık ve çarpıklık değerlerinin kabul edilebilir sınırlar arasında, yani -2.00 ve +2.00 arasında (Kim, 2013) olması da verilerin normal dağılım gösterdiğine işaret etmektedir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde örneklem grubunun görsel sanatlar dersine yönelik tutumlarının, ders çalışma alışkanlığı düzeyleri ile ilişkisine dair elde edilen betimsel analizler, bulgular ve yorumlar; cinsiyet, sınıf düzeyi ve okul öncesi eğitim durumu faktörleri dikkate alınarak sunulmuştur.

1. Ortaokul Öğrencilerinin Görsel Sanatlar Dersine Yönelik Tutumları Ne Düzeydedir?

Ortaokul öğrencilerinin görsel sanatlar dersi tutum düzeylerine ilişkin betimsel analiz sonuçları tablo 6'da sunulmuştur.

Tablo 6. *Görsel Sanatlar Dersi Tutum Puan Ortalamalarına İlişkin Betimsel İstatistikler*

Ölçek	N	$\bar{X}$
GÖSAT	527	66,82

Tabloda görüldüğü üzere, tutum ölçeğinden alınabilecek en yüksek puanın 100 olduğu düşünüldüğünde, elde edilen 66 puan ortalamasının orta düzeyde olduğu söylenebilir.

Öğrencilerin görsel sanatlar dersine yönelik tutumlarının alt boyutlar dahilinde elde edilen betimsel istatistiklerine ilişkin veriler tablo 7' da sunulmuştur.

Tablo 7. *Görsel Sanatlar Tutum Ölçeği Alt Boyutları Betimsel İstatistikleri*

Alt Boyut	N	En Düşük	En Yüksek	$\bar{X}$	Std. Sapma
Duyussal	527	10,00	30,00	26,06	4,60217
Zaman	527	10,00	30,00	22,09	5,32896
Önem	527	8,00	24,00	18,66	3,34570
Tutum (toplam)	527	30,00	82,00	66,82	12,27850

Tabloda görüldüğü üzere öğrencilerin tutum ölçeğinin duyuşsal alt boyutundaki ortalamasının iyi seviyede, 30 tam puan üzerinden 26 olduğu tespit edilmiştir.

2. Ortaokul Öğrencilerinin Cinsiyetlerine Göre Görsel Sanatlar Dersine Yönelik Tutum Düzeylerinde Anlamlı Bir Fark Var Mıdır?

Öğrencilerin cinsiyetlerine göre görsel sanatlar dersine ilişkin tutum düzeylerini gösteren bulgular tablo 8’de gösterilmiştir.

Tablo 8. *Ortaokul Öğrencilerinin Cinsiyetlerine Göre Görsel Sanatlar Dersine Yönelik Tutum Düzeylerine İlişkin Bağımsız Örneklem t Testi Sonuçları*

Cinsiyet	N	$\bar{X}$	Ss	sd	t	P
Kız	229	69	11	525	3,697	.000
Erkek	298	65	12			

Bağımsız Örneklem t Testi bulgularının aritmetik ortalamaları incelendiğinde kızlarda 100 üzerinden 69, erkeklerde ise 65 puan ortalamasının olduğu görülmektedir.

Tabloda yer alan standart sapma verilerine bakıldığında, kız öğrencilerin erkeklerden daha homojen bir dağılım gösterdiği görülmüştür. Öğrencilerin cinsiyetlerine göre farkının saptanması amacıyla hesaplanan Bağımsız Örneklem t Testine göre, $[t=3,697, p(.000)<.05]$ anlamlı fark olduğu tespit edilmiştir.

3. Ortaokul Öğrencilerinin Sınıf Düzeylerine Göre Görsel Sanatlar Dersine Yönelik Tutum Düzeylerinde Anlamlı Bir Fark Var Mıdır?

Sınıf seviyelerine göre öğrencilerin görsel sanatlar dersine yönelik tutum düzeyleri tablo 9'da sunulmuştur.

Tablo 9. Ortaokul Öğrencilerinin Sınıf Düzeylerine Göre Görsel Sanatlar Dersi Tutum Düzeylerine İlişkin Verilerin Analizi İçin Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

Anlamlılık Farklılık	N	S	$\bar{X}$	Sd	F	P
6-7.sınıf	135	9,14	72,80	2-524	33,384	.000*
6-8. sınıf	181	11,25	67,46			
7-8. sınıf	211	13,15	62,44			
Toplam	527	12,27	66,82			

Öğrencilerin sınıf düzeylerine göre görsel sanatlar dersi tutum düzeyleri incelendiğinde $F=33,384$, $p(.000)<.05$ 'e göre anlamlı farkın olduğu görülmüştür. Anlamlı farkın hangi gruplar arasında olduğunun tespiti için Tukey Testi yapılmıştır.

Yapılan Tukey Testi sonuçlarına göre; Bu anlamlı fark;

- 6. sınıfta eğitim gören öğrencilerin görsel sanatlar dersine yönelik tutumunun ($x=72.80$), 7. sınıftaki öğrencilerden ($x=67.46$) ve 8. sınıftaki öğrencilerden ($x=62.44$) daha yüksek olmasından,
- 7. sınıfta eğitim gören öğrencilerin tutumunun ($x=67.46$) 6. sınıftaki öğrencilerden ($x=72.80$) düşük, 8. sınıftaki öğrencilerden ($x=62.44$) ise yüksek olmasından,
- 8. sınıfta eğitim gören öğrencilerin tutumunun ($x=62.44$), 7. sınıftaki öğrencilerden ($x=67.46$) ve 6. sınıftaki öğrencilerden ($x=72.80$) daha düşük olmasından kaynaklanmaktadır.

4. Ortaokul Öğrencilerinin Okul Öncesi Eğitimi Almalarına Göre Görsel Sanatlar Dersine Yönelik Tutum Düzeylerinde Anlamlı Bir Fark Var Mıdır?

Öğrencilerin okul öncesi eğitimi almalarına göre görsel sanatlar dersi tutum düzeylerine ilişkin veriler tablo 10'da sunulmuştur.

Tablo 10. Ortaokul Öğrencilerinin Okul Öncesi Eğitimi Almalarına Göre Görsel Sanatlar Dersine Yönelik Tutum Düzeylerine İlişkin Bağımsız Örneklem *t* Testi Sonuçları

Okul öncesi eğitimi aldı mı?	N	$\bar{X}$	Ss	Sd	t	P
Evet	323	65	12	525	-2,149	.032
Hayır	204	68	11			

Öğrencilerin okul öncesi eğitimi almalarına göre görsel sanatlar dersine yönelik tutum düzeylerine ilişkin Bağımsız Örneklem t Testi aritmetik ortalamaları incelendiğinde, okul öncesi eğitimi alanlarda ortalama puan 100 üzerinden 65 olarak bulunmuştur. Okul öncesi eğitimi almayanlarda ise 68 puan ortalamasının bulunması manidardır. Standart sapma puanlarına bakıldığında, okul öncesi eğitimi almayanların, alanlara kıyasla daha homojen bir dağılım gösterdiği görülmüştür. Öğrencilerin okul öncesi eğitimi almalarına göre tutum düzeylerine ilişkin farkın bulunması amacıyla uygulanan Bağımsız Örneklem t Testi sonuçlarına göre, $[t=-2,149, p(.032)<.05]$ anlamlı farkın olduğu tespit edilmiştir.

5. Ortaokul Öğrencilerinin Ders Çalışma Alışkanlıkları Ne Düzeydedir?

Öğrencilerin ders çalışma alışkanlıklarına ilişkin istatistikî analizlere tablo 11’de yer verilmiştir.

Tablo 11. *Ders Çalışma Alışkanlıkları Ölçeği Betimsel İstatistikleri*

	N	En Yüksek	En Düşük	Ortalama	Std. Sapma
Ders Çalışma Alışkanlığı	527	25,00	92,00	66,81	9,97371

Öğrencilerin Ders Çalışma Alışkanlıkları Ölçeği puan ortalamasının orta düzeyde, 100 tam puan üzerinden 66 olduğu tespit edilmiştir. Buna göre grubun ders çalışma alışkanlığı düzeyinin, tutum düzeyleri ile paralel doğrultuda olduğu söylenebilir.

6. Ortaokul Öğrencilerinin Sınıf Düzeylerine Göre Ders Çalışma Alışkanlıklarında Anlamlı Bir Fark Var Mıdır?

Öğrencilerin sınıf seviyelerine göre ders çalışma alışkanlığı düzeylerine ilişkin verilerin Tek Yönlü Varyans Analizi sonuçları tablo 12'te sunulmuştur.

Tablo 12. Ortaokul Öğrencilerinin Sınıf Düzeylerine Göre Ders Çalışma Alışkanlıkları Düzeylerine İlişkin Verilerin Analizi İçin Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

Anlamlı Farklılık	N	S	$\bar{X}$	Sd	F	P
6-7.sınıf	135	9,37	69,22	2-524	5,562	.004*
6-8.sınıf	181	10,80	65,69			
7-8.sınıf	211	9,37	66,23			
Toplam	527	9,97	66,81			

Örneklem grubunun sınıf düzeylerine göre ders çalışma alışkanlığı düzeyleri incelendiğinde $F=5,562$, $p(.004)<.05$ 'e göre anlamlı farkın olduğu görülmüştür. Anlamlı farkın hangi sınıflar arasında olduğunun tespiti için Tukey Testi yapılmıştır.

Yapılan Tukey Testi sonuçlarına göre bu anlamlı fark;

- 6. sınıfta eğitim gören öğrencilerin ders çalışma alışkanlıkları ortalamasının ($x=69.22$), 7. sınıftaki öğrencilerden ($x=65.69$) ve 8. sınıftaki öğrencilerden ($x=66.23$) daha yüksek olmasından,
- 7. sınıfta eğitim gören öğrencilerin ortalamasının ($x=65.69$) 6. sınıftaki öğrencilerden ($x=69.22$) ve 8. sınıftaki öğrencilerden ($x=66.23$) düşük olmasından,
- 8. sınıfta eğitim gören öğrencilerin ortalamasının ($x=66.23$) 6. sınıftaki öğrencilerden ($x=69.22$) düşük, 7. sınıftaki öğrencilerden ($x=65.69$) ise yüksek olmasından kaynaklanmaktadır.

Buna göre 6-7, 6-8 ve 7-8. sınıf düzeyleri arasında anlamlı farkın olduğu tespit edilmiştir.

7. Ortaokul Öğrencilerinin Cinsiyetlerine Göre Ders Çalışma Alışkanlıklarında Anlamlı Bir Fark Var mıdır?

Öğrencilerin cinsiyetlerine göre ders çalışma alışkanlığı düzeylerine ilişkin veriler tablo 13'te sunulmuştur.

Tablo 13. Ortaokul Öğrencilerinin Cinsiyetlerine Göre Ders Çalışma Alışkanlığı Düzeylerine İlişkin Bağımsız Örneklem t Testi Sonuçları

Cinsiyet	N	$\bar{X}$	Ss	Sd	T	P
Kız	229	68	8	525	4,379	.000
Erkek	298	65	10			

Öğrencilerin cinsiyetlerine göre ders çalışma alışkanlığı düzeylerini gösteren Bağımsız Örneklem t Testi bulgularının aritmetik ortalamaları incelendiğinde kızlarda 68, erkeklerde 65 puan ortalaması tespit edilmiştir. Standart sapma puanlarına bakıldığında, kız öğrencilerin erkeklerden daha homojen bir dağılım gösterdiği görülmüştür. Cinsiyete göre ders çalışma alışkanlığı düzeyi arasındaki farkın tespiti amacıyla hesaplanan Bağımsız Örneklem t Testi sonuçlarına göre, ölçümler arasında anlamlı fark olduğu bulunmuştur [$t=4,379$, $p(.000)<.05$].

8. Ortaokul Öğrencilerinin Okul Öncesi Eğitimi Almalarına Göre Ders Çalışma Alışkanlıklarında Anlamlı Bir Fark Var mıdır?

Öğrencilerin okul öncesi eğitimi almalarına göre ders çalışma alışkanlığı düzeylerine ilişkin veriler tablo 14'te sunulmuştur.

Tablo 14. Ortaokul Öğrencilerinin Okul Öncesi Eğitimi Almalarına Göre Ders Çalışma Alışkanlığı Düzeylerine İlişkin Bağımsız Örneklem t Testi Sonuçları

Okul öncesi eğitim aldı mı?	N	$\bar{X}$	Ss	Sd	T	P
Evet	323	66	10	525	-,053	.958
Hayır	204	66	9			

Öğrencilerin, okul öncesi eğitimi alma değişkenine göre ders çalışma alışkanlığı düzeylerine dair Bağımsız Örneklem t Testi'nden elde edilen aritmetik ortalamaları incelendiğinde, okul öncesi eğitimi alanlarda ve almayanlarda ortalama puanın aynı ölçüde 100 üzerinden 66 olduğu tespit edilmiştir. Standart sapma puanlarına bakıldığında, okul öncesi eğitimi almayanların okul öncesi eğitimi alanlara kıyasla daha homojen bir dağılım gösterdiği görülmüştür. Öğrencilerin okul öncesi eğitimi almalarına göre ders çalışma alışkanlığı düzeylerine ilişkin farkın bulunması amacıyla hesaplanan Bağımsız Örneklem t Testine göre, $[t = -,053, p(.958) > .05]$ anlamlı farkın bulunmadığı tespit edilmiştir.

9. Ortaokul Öğrencilerinin Ders Çalışma Alışkanlıkları İle Görsel Sanatlar Dersine Yönelik Tutumları Arasında İlişki Var mıdır?

Öğrencilerin ders çalışma alışkanlıkları ve görsel sanatlar dersine yönelik tutumları (Tutum toplam, duyuşsal alt boyutu, zaman alt boyutu, önem alt boyutu) arasındaki ilişkiye dair veriler tablo 15'te belirtilmiştir.

Tablo 15. Ortaokulda Eğitim Gören Öğrencilerin Ders Çalışma Alışkanlıkları ve Görsel Sanatlar Dersine Yönelik Tutumları (Tutum toplam, duyuşsal alt boyutu, zaman alt boyutu, önem alt boyutu) Arasındaki İlişkiye Dair Pearson Korelasyon Testi Katsayıları

		Ders Çalışma Alışkanlıkları	Tutum Toplam	Duyuşsal	Zaman	Önem
Ders Çalışma Alışkanlığı	p	1	,267	,237	,271	,223

Tabloya göre tutum ölçeğinin toplam puanı ile ölçeğin; duyuşsal(.930), zaman(.941), önem(.892) alt boyutları arasında olması gerektiği gibi pozitif ve yüksek düzeyde anlamlı bir ilişki, ders çalışma alışkanlığı düzeyi ile arasında ise, pozitif ve zayıf düzeyde bir ilişki olduğu bulgusuna ulaşılmıştır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

TARTIŞMA VE SONUÇ

Bu bölümde, ortaokul öğrencilerinin görsel sanatlar dersine yönelik tutum ları ile ders çalışma alışkanlığı düzeylerine ilişkin bulgular tartışılmıştır.

Bu araştırma sonuçlarına göre;

1. Araştırmada, ortaokul öğrencilerinin görsel sanatlar dersine yönelik tutumlarının orta seviyede(100 üzerinden 66) olduğu saptanmıştır. Öğrencilerin tutum ölçeğinin duyuşsal alt boyutundaki ortalamasının iyi seviyede olduğu fakat zaman alt boyutundan elde edilen sonuçların ise duyuşsal boyuta oranla düşük seviyede kaldığı tespit edilmiştir. Önem alt boyutuna ilişkin değerlere bakıldığında ise zaman alt boyutuyla paralel şekilde düşük bir puan ortalamasının olduğu görülmektedir. Bu sonuçlara göre öğrenciler görsel sanatlar dersine ilişkin duyuşsal olarak olumlu tutum geliştirmiş olsalar da, zaman ve önem alt boyutlarından elde edilen puanlarının, genel ortalamanın düşmesinde etkili olduğu söylenebilir.

Tan(2006) da benzer şekilde ortaokul öğrencilerinin görsel sanatlar dersine yönelik tutumunun orta düzeyde olduğunu tespit etmiştir.

2. Ulaşılan verilere göre, öğrencilerin ders çalışma alışkanlığı düzeylerinin orta seviyede (100 üzerinden 66) olduğu tespit edilmiştir.

Günaydın(2011) da yaptığı araştırmada şu bulgulara ulaşmıştır; “Ders çalışma alışkanlığı ölçeğinin aktif öğrenme alt boyutu ifadelerine ilişkin öğrencilerin puanlarının yüksek olduğu, içsel motivasyon alt boyutu ifadelerine ilişkin öğrencilerin puanlarının da genelde yüksek olduğu, buna karşın öğrencilerin genelde ders çalışırken kaçınma davranışına çok fazla yönelmedikleri söylenebilir.”

3. Öğrencilerin sınıf düzeylerine göre görsel sanatlar dersine yönelik tutumları incelendiğinde 6.-7., 6.-8. ve 7.-8. sınıflar arasında anlamlı farkın olduğu

görülmüştür. Anlamlı farkın hangi gruplar arasında olduğunun tespiti için yapılan Tukey Testi sonuçlarına bakıldığında sınıf düzeyi arttıkça ortalama puanın düştüğü ($6 > 7 > 8$) görülmüştür. Öğrencilerin görsel sanatlar dersiyle tanıştıktan sonra zamanla bu derse karşı ilgisinde düşüş olduğu tespit edilmiştir.

Aynı ölçeği İzmir ilinde yer alan 4 ayrı ortaokulda eğitim gören 439 öğrencilere uygulayan Tan(2006), bu araştırma sonuçlarıyla paralel biçimde öğrencilerin sınıf düzeyleri ile tutum puan ortalamalarının ters orantılı olduğunu tespit etmiştir.

İki araştırma bulguları karşılaştırıldığında tutum ölçeğinin duyuşsal, zaman ve önem alt boyutlarından elde edilen sonuçlara göre iki il arasında ciddi bir farkın olmadığı görülmüştür. Bu verilere göre, ülkemizde doğu-batı ekseninde görsel sanatlar dersine yönelik tutum düzeyi bakımından benzerlik olduğu söylenebilir.

4. Öğrencilerin sınıf düzeylerine göre ders çalışma alışkanlığı düzeyleri incelendiğinde anlamlı farkın olduğu sonucuna varılmıştır. Anlamlı farkın hangi gruplar arasında olduğunun tespiti için yapılan Tukey Testi sonuçlarına göre; Bu anlamlı fark; 6. sınıfta eğitim gören öğrencilerin ders çalışma alışkanlığı düzeylerinin 7. sınıftaki ve 8. sınıftaki öğrencilerden yüksek olmasından, 7. sınıfta eğitim gören öğrencilerin 6. ve 8. sınıftaki öğrencilerden düşük olmasından, 8. sınıfta eğitim gören öğrencilerin 6. sınıftaki öğrencilerden düşük 7. sınıftaki öğrencilerden ise yüksek olmasından kaynaklanmaktadır.

8. sınıf öğrencilerinin Lise Geçiş Sınavı'na hazırlık döneminde olmasından ötürü bu sınıf düzeyindeki öğrencilerden yüksek ders çalışma alışkanlığı ortalaması beklenirken, elde edilen bu sonuç düşündürücüdür. Eren'e (2011:65) göre, bu sınıf düzeyinde eğitim gören öğrencilerin ergenlik dönemine adım atmaları ve ders çalışma alışkanlıkları hakkında düzenli olarak rehberlik almamaları bu sonucu ortaya çıkarmıştır.

Yiğit ve Kaçire(2015:316) de ortaokul öğrencilerinin ders çalışma alışkanlıkları düzeylerinin sınıf değişkenine göre anlamlı bir şekilde farklılaştığı sonucuna varmıştır. Yapılan araştırmada ders çalışma alışkanlığı ortalamasının 7. sınıf öğrencilerinin lehine olduğu belirlenmiştir.

5. Cinsiyet değişkenine göre öğrencilerin görsel sanatlar dersine ilişkin tutum düzeyleri incelendiğinde, kız öğrencilerde 100 üzerinden 69, erkek öğrencilerde ise 65 puan ortalamasının olduğu tespit edilmiş ve anlamlı farkın olduğu görülmüştür. Bu sonucun ortaya çıkmasında toplumda cinsiyetlere yüklenen farklı rollerin yanı sıra araştırmanın yapıldığı okulda kız öğrencilerin ders dışı sanat etkinliklerine daha fazla zaman ayırmasının etkili olduğu düşünülmektedir.

Pınar(2018) da öğrencilerin görsel sanatlar dersine yönelik tutumlarını kapsamlı olarak incelediği araştırmasında kız öğrenciler lehine anlamlı farklılık olduğunu tespit etmiştir.

6. Öğrencilerin cinsiyetlerine göre ders çalışma alışkanlığı düzeyleri incelendiğinde anlamlı farkın olduğu sonucuna varılarak kız öğrencilerde 100 üzerinden 68, erkek öğrencilerde ise 100 üzerinden 65 puan ortalamasının olduğu saptanmıştır. Ayrıca kız öğrencilerin erkeklerden daha homojen bir dağılım gösterdiği bulunmuştur.

Aynı ölçeği İstanbul İlinde yer alan ikisi özel okul, dokuzu ise devlet okulu olmak üzere on bir ayrı okulda eğitim gören 450 öğrenciye uygulayan Günaydın(2011:140), bu verilerle paralel biçimde kız öğrenciler lehine anlamlı farkın olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Eren (2015:65) yaptığı araştırmada benzer şekilde öğrencilerin hem cinsiyet hem de sınıf düzeyine göre akademik başarı notları karşılaştırıldığında kız öğrencilerin akademik başarı ortalamalarının erkek öğrencilere göre daha yüksek olduğu sonucuna varmıştır.

7. Öğrencilerin okul öncesi eğitimi almalarına göre görsel sanatlar dersine yönelik tutum düzeylerine ilişkin farkın bulunması amacıyla yapılan analizde anlamlı farkın bulunduğu tespit edilmiştir. Ulaşılan sonuçlar okul öncesi eğitimi almayanların(100 üzerinden 68) alanlara(100 üzerinden 65) oranla görsel sanatlar dersine yönelik tutumunun daha yüksek olduğunu göstermektedir.

Tutum ve okul öncesi eğitim alma ilişkisini inceleyen Tan(2006) da yaptığı araştırmada; öğrencilerin Resim-is dersine yönelik tutumlarının okulöncesi eğitim alma durumlarına göre farklılaştığını ve bu farklılaşmanın zaman ve önem alt boyutlarında anlamlı olduğunu, buna karşın duyuşsal alt boyutta ise istatistiksel olarak anlamlı bir farklılaşmanın olmadığını tespit etmiştir. Bu araştırma bulgularıyla paralel biçimde okulöncesi eğitimi almayan öğrencilerin bu alana ilişkin tutum düzeylerinin okulöncesi eğitimi alan öğrencilerin tutum düzeylerinden yüksek olduğu sonucuna varmıştır.

8. Öğrencilerin okul öncesi eğitimi almalarına göre ders çalışma alışkanlığı düzeylerine ilişkin farkın bulunması amacıyla yapılan analize göre ulaşılan ortalama puanların aynı olduğu bulunmuş(66-66) ve anlamlı farkın bulunmadığı saptanmıştır.

Öğrencilerin ders çalışma alışkanlıklarının okul öncesi(anaokulu) eğitimi durumuna göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini inceleyen Günaydın(2011:161), ölçeğin sadece aktif öğrenme alt boyutunda anlamlı bir fark olduğunu saptamıştır. Araştırmacı, bu anlamlı farkın okul öncesi eğitimi alanların lehine olduğu sonucuna ulaşmıştır

9. Öğrencilerin ders çalışma alışkanlığı düzeyleri ile görsel sanatlar dersine ilişkin tutumları arasındaki ilişki incelenmiştir. Elde edilen verilere göre pozitif ve düşük düzeyde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Öğrencilerin bu iki değişkene dair ortalamaları arasında zayıf düzeyde bir ilişkinin olması düşündürücü bir bulgudur.

Araştırmasında öğrencilerin görsel sanatlar dersine ilişkin başarı algılarına bağlı olarak, ders çalışma alışkanlıklarında anlamlı bir farklılaşma olup olmadığı inceleyen Günaydın(2011), öğrencilerin aktif öğrenme ve içsel motivasyonlarında anlamlı farklılaşmalar olduğunu tespit etmiştir. Bununla birlikte görsel sanatlar dersine yönelik içsel motivasyon düzeylerinde de anlamlı bir fark olduğu sonucuna varmıştır.

Elde edilen tüm bu sonuçlar birlikte düşünüldüğünde araştırma sürecinin, dilimizde tam karşılığı olmayan Japonca "aware" kelimesi ile özetlenmesi uygun olursa eğer, kısa ve geçici fakat tatmin eden bir sürecin aynı zamanda kaygı verici olması anlamna ulaşılmaktadır. Yapılan araştırma süreci her ne kadar istedik şekilde tamamlansa da örneklem grubunun tutum ve ders çalışma alışkanlığı düzeyinin beklenen seviyede olmadığı görülmüştür. Ayrıca 8. sınıf öğrencilerinin Lise Geçiş Sınavı'na hazırlık sürecinden ötürü ders çalışma alışkanlığı düzeylerinin öteki sınıfların üzerinde olması beklenirken, elde edilen sonuç beklentilerin uzağında kalmıştır. Ortaöğretim 9. sınıfta PISA sınavının örneklemine oluşturması muhtemel olan ortaokul son sınıf öğrencilerinin ders çalışma alışkanlığı düzeylerinin orta seviyede(100 / 66) olarak bulunması il bazında kaygı vericidir. Buna ek olarak, öğrencilerin ebeveyn eğitim durumuna ilişkin Kişisel Bilgi Formu'ndan elde edilen veriler ile EUROSTAT verileri karşılaştırıldığında da ulaşılan sonuçlar öğrencilerin muhtemel eğitim kariyerleri adına düşündürücüdür.

Araştırma evrenini oluşturan öğrencilerin görsel sanatlar dersine yönelik tutumları ve ders çalışma alışkanlığı düzeylerinin istenen seviyeye ulaşmasında yararlı olacağı düşünülerek birtakım öneriler aşağıda sunulmuştur.

1. Öneriler

Araştırmacılara;

Eğitim kurumlarında kullanılan mevcut materyaller ve öğretim ortamlarının tutum ve ders çalışma alışkanlığı düzeyine etkisi ile ilgili araştırma yapılması önerilmektedir.

Tasarım ve beceri atölyelerinin öğrencilerin ilgili derse yönelik tutumlarına ve ders çalışma alışkanlığı düzeylerine etkisi üzerine araştırma yapılması önerilmektedir.

Görsel sanatlar dersine yönelik öğrenci tutumları ve ders çalışma alışkanlığının başka değişkenlerle ilişkilerinin kapsamlı olarak ele alınıp incelenmesi önerilmektedir.

Görsel sanatlar eğitiminde sanal gerçeklik ve artırılmış gerçeklik teknolojilerinin kullanımının, öğrencilerin görsel sanatlar dersine ilişkin tutum düzeylerine etkisi ile ilgili araştırma yapılması önerilmektedir.

Resmi ve özel eğitim kurumlarında görev yapan okul yöneticilerinin görsel sanatlar dersine yönelik tutumlarının incelenmesi ve/veya karşılaştırılması ile ilgili araştırma yapılması önerilmektedir.

Öğrenci velilerinin görsel sanatlar dersine yönelik tutumları ve popüler kültürde sanat bilincinin ailedeki yeri üzerine araştırma yapılması önerilmektedir.

Milli Eğitim Bakanlığı'na ve program geliştiricilere;

Taşkesen(2011:128), araştırmasında sanat eğitimi alan bireylerin almayanlara oranla şiddete daha az eğilimli olduğunu saptamıştır. Bu sebeple Milli Eğitim Bakanlığı ve Adalet Bakanlığı'nın 09.03.2020 tarihli protokolü çerçevesinde cezaevlerinde açılması planlanan 309 adet mesleki eğitim merkezindeki eğitsel faaliyetlere sanat eğitiminin de dahil edilmesi önerilmektedir. Ayrıca medya platformları, halk eğitim merkezleri aracılığıyla sanata yönelik tutumun artması amaçlanmalıdır.

Okullarımızdaki mevcut derslik düzeni, modern eğitim sistemine hitap etmemektedir. Eğitimde niteliğin artırılması için sınıfların şubelere ayrılması yerine branşlara ayrılması önerilmektedir. Sınıfların; Fen Bilimleri Sınıfı, Görsel Sanatlar Sınıfı, Müzik Sınıfı gibi branş bazında ayrılmasıyla eğitimde fiziki ortamın kazanımları aktarmadaki rolünün artacağı ve eğitim materyallerinin daha işlevsel olacağı düşünülmektedir. Müfredatta yer alan dersleri o derse ait sınıflarda işleyen öğrencilerin bu sayede derse ilişkin tutumlarının ve ders çalışma alışkanlığı düzeylerinin anlamlı düzeyde artacağı öngörülmektedir.

Eğitim sürecinde web-2 araçlarının kullanımının, öğrencinin derse yönelik tutumu ve ders çalışma alışkanlığına olumlu katkıda bulunacağı düşünülmektedir. Bu nedenle; Kahoot, Quizzes, Plickers gibi dijital ortamların eğitsel açıdan kullanımı konusunda öğretmenler bilinçlendirilmelidir.

Derse yönelik tutum ve ders çalışma alışkanlığı ile ilgili OECD ülkelerinin çalışmalarının da incelenmesi program geliştirmede yararlı olacaktır.

Eğitimcilere;

Sanat eğitiminin gerekliliği kadar nasıl aktarılması gerektiği de önem taşımaktadır. Görsel sanatlar alanında öğrenci merkezli modern yöntemlerin uygulanmasının doğal bir sonucu olan sanat eğitimi dilinin restorasyonu ile eğitimciler, bu restorasyonun öğrencilere olumlu tutum ve ders çalışma alışkanlığı kazandırmadaki etkisinin bilincinde olmalıdırlar.

Teorik eğitimden ziyade uygulamaya dayalı bir ders olmasından ötürü görsel sanatlar derslerinin müzik eşliğinde yapılması, öğrencinin bu alana yönelik tutumuyla birlikte çoklu zeka gelişimine de katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Araştırmanın yapıldığı okulda yalnız altıncı sınıf düzeyinde eğitim sürecine Wu Fang ve Vivaldi gibi öğrencilerin dikkatini dağıtmayacağı düşünülen klasik müzikler dahil edilmiş ve öğrencilerin derse etkin katılımına yararlı olduğu gözlenmiştir. Nitekim ulaşılan veriler en yüksek tutum ortalamasına altıncı sınıf düzeyinde ulaşıldığını göstermektedir. Benzer şekilde Çelik (2001: 22), müziğin yaratıcılık ve hayal

gücünün gelişimine yardımcı olduğuna değinerek, sanat eğitiminde müziğin öğrenciyi motive edici etkisi olduğunu belirtmiştir.

Öğrencinin evdeki çalışma ortamı, derse yönelik tutumlarını ve ders çalışma alışkanlıklarını etkilemektedir. Öğrenciye uygun çalışma ortamı sağlama konusunda aileye önemli sorumluluk düşmektedir. Sınıf rehber öğretmenleri ve okul rehber öğretmenleri öğrenci velilerini bu konuda bilgilendirmelidir.

Yükseköğretim Kurulu'na;

Eğitim fakültesinde öğretmen adaylarına verilen öğretmenlik uygulama (staj) eğitimi, meslek bilgisi bakımından lisans eğitiminin en önemli dersidir. Fakat mevcut durumda öğretmen adayları temel mesleki bilgiler(mevzuat bilgisi, zümre, mebbis, eba vb.) bakımından yetersiz şekilde yetişmektedir. Bu durum, doğrudan öğretmenlerin mesleki tükenmişlik düzeyine, dolaylı olarak da öğrencinin derse yönelik tutumuna olumsuz yansımaktadır. Öğretmenliğin ilk yılında verilen aday öğretmenlik eğitiminin Milli Eğitim Bakanlığı ile işbirliği içinde staj sürecine entegre edilmesi, öğretmenlerin mesleğe yönelik hazırbulunuşluk düzeylerine olumlu yansıyacak, aynı zamanda "aday öğretmen" damgasının kalkması bakımından da yararlı olacaktır.

Görsel sanatlar eğitiminin yalnız resim ile sınırlı olmadığı ve mezun öğretmen adaylarının "Görsel Sanatlar Öğretmeni" ünvanıyla atamasının yapıldığı düşünülerek, yükseköğretim kurumlarında yer alan Resim-İş Öğretmenliği Bilim Dalı'nın isminin Görsel Sanatlar Öğretmenliği Bilim Dalı olarak değiştirilmesi önerilmektedir. Bu değişimle dersin kapsamı daha iyi yansıtılacağı ve bu durumun öğrenci tutumuna da olumlu yansıyacağı düşünülmektedir. Özgen (1996:36) de, "resim-iş öğretmenliği" adlandırmasının ayrıca bir sorun teşkil ettiğine değinerek, bu şekilde sanat eğitiminin sadece Resim-İş eğitiminden ibaret olduğunun anlaşıldığını belirtmiştir.

Görsel sanatların dalları genel başlıklar halinde; resim, fotoğraf, mimari ve heykeldir. Buna rağmen yükseköğretim kurumlarında verilen görsel sanatlar eğitiminde özellikle yapı sanatı(mimari) konusunda öğretmen adayları yetersiz

kalmakta; Kazuyo Sejima, Mimar Kemaleddin, Zaha Hadid gibi isimleri tanımadan yetişmektedir. Bu eksikliğin öğretmen adaylarının muhtemel öğrencilerine de yansıtacağı ve bu alana yönelik tutumlarını olumsuz etkileyeceği düşünülmektedir. Görsel sanatlar eğitiminin kapsamını yansıtmaması, itibarına da gölge düşürmektedir.

Eğitim fakültelerinde verilen eğitim ile öğretmenlik meslek hayatı arasında bazı konularda tutarsızlıklar olduğu gözlenmiştir. Resim-İş Öğretmenliği branşı bazında özellikle lisans eğitiminde alınan yağlı boya, akrilik gibi teknikler yerine pastel boya, sulu boya türevi tekniklere öncelik verilmesinin, özellikle ortaokul düzeyinde hedef kitle olan öğrencilerin görsel sanatlar dersine yönelik tutumuna ve sanatsal gelişimine olumlu yansıtacağı düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- AKARCA, Alper; (2018). İlkokul Öğrencilerinin Görsel Sanatlar Dersine İlişkin Tutumları: Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Örneği. Yüksek Lisans Tezi, Yakın Doğu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Lefkoşa.
- AKSÖZ, Müzeyyen; (2010). Sosyal Çevrede İç Ve Dış Mekân Olgusunun 10-12 Yaş Grubu Çocuk Resimlerine Yansıması Ve Sanatsal Gelişim Evrelerine Göre İncelenmesi. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- ANTMEN, Ahu; (2010:175). *20. Yüzyıl Batı Sanatında Akımlar*, İstanbul: Sel Yayıncılık.
- ARI, Asım; (2013:262). Bilişsel Alan Sınıflamasında Yenilenmiş Bloom, SOLO, Fink, Dettmer Taksonomileri ve Uluslararası Alanda Tanınma Durumları . Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 6 (2). Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/usaksosbil/issue/21643/232667>
- ARTUT, Kazım; (2004). *Sanat Eğitimi (Kurumları ve Yöntemleri)*, Ankara.
- ARTUT, Kazım; (2006). Okul Öncesinde Resim Eğitiminin Çocuğun Duygusal Ve Sosyal Gelişimine Etkisi. <http://egitim.cukurova.edu.tr/myfiles/> (08 Mayıs.2006).
- ARTUT, Kazım; (2009). Sanat eğitimi. Ankara: Anı Yayıncılık.
- ASLANKURT, Bilgi; (2013:2-3). Eğitimde Kuşaklararası Hareketlilik. Türkiye Ekonomi Politikaları Araştırma Vakfı. Ankara
- ATATÜRKÇÜLÜK; (1984:151). Bilim ve Kültür Eserleri Dizisi. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- AYAYDIN, Abdullah; (2009:39-41). Güzel Sanatlar Eğitimi Resim-İş Öğretmenliği Anabilim Dallarının Sorunları ve Çözüm Önerileri. M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi. 2009, (30), 31 – 45
- AYKUT, Aygöl; (2006). Günümüzde Görsel Sanatlar Eğitiminde Kullanılan Yöntemler . Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 1 (21), 33-

- BAYRAM, Aylin; (1993). Ortaokul Çağı (12-15 yaş) Çocuğunun Resim-iş Dersine Bakış Açısını Belirleyen Etkenler. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara: G.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- BUYURGAN, Serap; BUYURGAN, Ufuk; (2012). Sanat Eğitimi ve Öğretimi (Eğitimin Her Kademesine Yönelik Yöntem ve Tekniklerle), Pegem, 6, Ankara.
- BÜYÜKÖZTÜRK, Şener; (2016:177). *Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı*. Ankara: Pegem Akademi.
- COŞKUN, N; (2001). Farklı Sosyoekonomik Düzeydeki Lise Öğrencilerinin Resim Dersine Yönelik Tutumları ile Okul Başarıları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi (Gaziantep Örneği). Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gaziantep: G.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- ÇELİK, T.M; (2001:22). İlköğretimde Resim Eğitimi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: .T.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- DİLMAÇ, O.; ÖZTÜRK, D.; (2016:5). Ortaokul Öğrencilerinin Görsel Sanatlar Dersine Yönelik Tutumlarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi. e-Kafkas Eğitim Araştırmaları Dergisi, 3 (3), 1-7.
- DOĞAN, M; (1975:122). *100 Soruda Estetik*, Gerçek Yayınevi, İstanbul
- ERBAY, Mutlu; (2001). *Plastik Sanatlar Eğitimi*, Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- EREN, Ozan; (2011:65-67). İlköğretim 6. 7. ve 8. sınıf öğrencilerinin ders çalışma alışkanlıkları ile fen ve teknoloji dersi arasındaki ilişki. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.
- ERSOY, Ayla; (2002). *Sanat Kavramlarına Giriş*. İstanbul: Yorum Sanat Yayıncılık
- ERTÜRK, Selahattin; (1984). *Eğitimde 'Program' Geliştirme*. Beşinci baskı, Ankara: Yelkentepe Yayınları.

- EŞBULAN, Gülşah; (2003). Resim-iş Derslerinin Müzik Eşliğinde Yapılmasının Öğrenci Çalışmalarına Etkileri. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir: A.Ü. Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- SAINT-EXUPERY, Antoine de; (2007). *Küçük Prens*. İstanbul: Mavibulut Yayınları.
- FRAENKEL, J., R.; WALLEN, N., E.; (2006). *How to design and evaluate research in education*. McGraw Hill Higher Education. New York, NY.
- FOUCAULT, Michel; (1994:30). *Kelimeler ve Şeyler*, çev. Mehmet Ali Kılıçbay, İmge Kitabevi Yayınları, Ankara:(Çev. M. Ali Kılıçbay). Ankara: İmge Kitabevi
- GALEANO, Eduardo; (2012: 226). *Ve Günler Yürümeye Başladı*. Çev., Süleyman Doğru. İstanbul: Sel Yayıncılık.
- GEL, H. Y; (1993:61-62). Bireyin gelişim süreci için en etkili yol “sanat eğitimi” ve çalışma alanları. Sanat Yazıları V. Ankara: Hacettepe Üniversitesi. Güzel Sanatlar Fakültesi Yayınları:13.
- GÜNAYDIN, Funda; (2011:19-228). İlköğretim 4. ve 5. Sınıf Öğrencilerinin Öğrenme Stilleri ile Ders Çalışma Alışkanlıkları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü. İstanbul.
- GÜNEY, Salih; (2006). *Davranış Bilimleri*, Nobel Yayınları.
- HEVADANLI, Murat , AKBAYIN, Hasan; (2006). Biyoloji Öğretiminde İşbirlikli Öğrenme Yönteminin Başarı, Hatırd Tutma ve Derse Yönelik Tutum Üzerindeki Etkileri. Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi, (6), 21-31. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/zgefd/issue/47964/606854>
- İNCEOĞLU, Metin; (2000:5). *Tutum Algı İletişim*, Verso Yayıncılık, Ankara.

- KALAYCI, Taner; (2014:51) “Öğrenme Sürecine İlişkin Değerlendirmeler ve Fuzzy Karar Verme Tekniği İle Sürece Dair Bir Uygulama”, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, İstanbul.
- KALFAZADE, N; (1986). Öğrencilerin Çalışma Alışkanlıkları ve Tutumları ile Ebeveynlerinin Eğitim Seviyesi Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- KANDINSKY, Wassily; (2010:26). *Sanatta Ruhsallık Üzerine*, Altıkkırkbeş Yayın, Çev. Gülin Ekinci, İstanbul.
- KARAER, Fergan; KARAER, Hatice; (2019:303). Kimya Öğretmeni Adaylarının “Aziz Sancar’ın Başarısı” Adlı Okuma Parçasındaki Değerler ve Değerler Eğitimine Yönelik Görüşleri. Değerler Eğitimi Dergisi, 17 (37), 290-316.
- KARASAR, Niyazi; (2000:77). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*, 10. Basım.
- KARASAR, Niyazi; (2011). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Nobel Yayınları.
- KAYA, Mevlüt; (1997:202). Ailede Anne-Baba Tutumlarının Çocuğun Kişilik ve Benlik Gelişimindeki Rolü. Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, 9 (9), 193-204.
- KIM, Eon; BAKARAJU, Ravi; EHRMANN, Klaus; (2013) *Reliability of power profiles measured on NIMO TR1504 (Lambda-X) and effects of lens decentration for single vision, bifocal and multifocal contact lenses*. J Optom.
- KIRIŞOĞLU, Olcay, Tekin; (2002). *Sanatta Eğitim*. Ankara: Pegem Yayıncılık Tic. Ltd. Sti.
- KÖSEOĞLU, Pınar; (2010). Biyoloji Eğitiminde Birleştirme Tekniği Temelli Öğretimin Akademik Başarı, Özyeterlik Ve Tutuma Etkisi . Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 39 (39), 244-254. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/hunefd/issue/7799/102179>

- KURTULUŞ, Y; (2002:123). *İlköğretimde Resim-iş Derslerinin Haftalık Ders Dağılımı İçindeki Yeri Ve Öğrenciler Üzerindeki Etkileri*. Milli Eğitim Dergisi. Sayı 153-154.(Kıs-Bahar 2002).
- KÜÇÜKAHMET, Leyla; (1976). *Öğretmen Yetiştiren Kurum Öğretmenlerinin Tutumları*. Ankara: A.Ü. Eğitim Fakültesi Yayınları.
- KÜÇÜKAHMET, Leyla; (2001). *Öğretim İlke ve Yöntemleri*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- KÜÇÜKAHMET, Leyla; (2005:53). *Öğretimde planlama ve değerlendirme*. (17. Baskı). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- MASTERS, K. (2013:1587). Edgar Dale's Pyramid of Learning in Medical Education: A Literature Review, *Medical Teacher*, 35(11).
- MUTLU, B, ERGİŞİ, A, BÜTÜN AYHAN, A, ARAL, N.; (2012). Okul öncesi dönemde Montessori Eğitimi. *Ankara Sağlık Bilimleri Dergisi*, 1 (3), 113-128. DOI: 10.1501/Asbd_00000000033
- NEUMANN, W. Lawrence; ROBSON, K.aren (2014). *Basics Of Social Research*. Toronto: Pearson Canada.
- OĞUZKAN, Sükran,; ORAL, Güler. (1992:15-16) *Okulöncesi Eğitimi*, İstanbul: Oğul Matbaacılık.
- ONWUEGBUZIE, A. J.; COLLINS, K. M. (2007: 281-316). *A Typology Of Mixed Methods Sampling Designs In Social Science Research*. The Qualitative Report, 12(2).
- ÖRHUN, F., B. (2005). Resim-İş Dersine İlişkin Tutumların Ölçülmesi, *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18, 26-38.
- ÖZBEY, N; (2007). İlköğretim Öğrencilerinin Ders Çalışma Alışkanlıklarının Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi. Osmangazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü. Yüksek Lisans Tezi.
- ÖZDEMİR, Asım Deniz (2012:14) Bazı Değişkenler Açısından Okul Öncesi Dönemdeki Çocukların Sosyal Becerilerinin Ve Ailelerinin Ebeveynliğe

- Yönelik Tutumları. Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi.
- ÖZER, Ahmet; (2007). Normallik Testlerinin Karşılaştırılması, Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi.
- ÖZGEN, M.K; (1996:36). İlköğretimden Yükseköğretime Kadar Sorunları İyi Bilen Sanat Eğitimsi Yetiştirilmelidir. Milli Eğitim, (131):36.
- ÖZSOY, Vedat; (2007:252). *Görsel Sanatlar Eğitimi*. (2.Baskı) Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.
- PINAR, Esra; (2018). Ortaöğretim Öğrencilerinin Görsel Sanatlar Dersine Yönelik Tutumları İle Şiddete Yönelik Tutumları Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- PLEHANOV, G.V; (1967:71). *Sanat ve Sosyalizm*, Çeviren: Selim Mimoglu. Sosyal Yayınlar. İstanbul
- RESNICK, Mitchel; (2017:11-12). *Yaşam Boyu Anaokulu*, Çeviren: Gamze Sart, Burcu Çetin, Cem Aşkın. Aba Yayın. İstanbul
- SAN, İnci; (1985). *Sanat ve Eğitim*, Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları, Ankara.
- SAN, İnci; (1995:30). Tartışma. Sanat Eğitiminin Geleceği-Seminer. Mert Matbaası: Ankara.
- SEZER, H; (2001:7-8). İlköğretimde Resim-iş Eğitimi. Ankara: T.C. MEB. Projeler Koordinasyon Merkezi Başkanlığı.
- TAN, Alpay; (2006:22-119) İlköğretim 2. Kademe Öğrencilerinin Resim-İş Dersine Yönelik Tutumları İle Akademik Başarıları Arasındaki İlişkiler. Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- TAŞKESEN, Orhan; (2011:77-128). Güzel Sanatlar ve Spor Liselerinin Resim Bölümleri ile Genel Liselerde Verilen Görsel Sanatlar Eğitiminin Öğrencilerin Şiddete Yönelik Davranışlarına Etkileri Üzerine Bir Araştırma, Yayınlanmış Doktora Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

- TC MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI; (1997). *İlköğretim Genel Müdürlüğü resim-iş öğretmen Kılavuzu ilköğretim I. kademe*, İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- TC MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI; (2006:5). *Görsel sanatlar dersi öğretim programı (1-8. sınıflar)*. Ankara: TC Milli Eğitim Bakanlığı.
- TC MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI; (2018:8). *Görsel sanatlar dersi öğretim programı (1-8. sınıflar)*. Ankara: TC Milli Eğitim Bakanlığı.
- TC MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI; (2017:5). *Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programı (1-8. sınıflar)*. Ankara: TC Milli Eğitim Bakanlığı.
- TC MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI;(2020:71).*Millî Eğitim İstatistikleri Örgün Eğitim 2018/2019*.http://sgb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2020_09/04144812_meb_is_tatistikleri_orgun_egitim_2019_2020.pdf, web adresin- den edinilmiştir.
- TEPE, D; (1999:28). Öğrencilerin Fen Derslerine Karşı Tutumları ile Başarıları Arasındaki İlişki. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Marmara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.
- TÜRE, Nazmiye; (2007:70). Eğitimde ve Öğretimde bir Araç Olarak Görsel Sanatlar Eğitiminin Öğrencilere Sağladığı Katkıları, Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- UÇAN, A;(1994:69). *İnsan ve Müzik, İnsan ve Sanat Eğitimi*, Müzik Ansiklopedisi Yayınları. Ankara.
- ÜLGEN, Gülten; (1997). *Eğitim psikolojisi, kavramlar, ilkeler, yöntemler, kuramlar ve uygulamalar*. İstanbul: Alkım Yayınevi.
- ÜNAL, Sevil; (2013). Aktif Öğrenme, Öğrenmeyi Öğrenmek ve Probleme Dayalı Öğrenme. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi, 11 (11), 377.
- YANIK, K; (2003). Anadolu Güzel Sanatlar Bünyesinde Bulunan Sanat Eğitimi Danışma Ve Program Geliştirme Kurulunun Önemi Ve İşlerliği. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İzmir: D.E.Ü. Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

- YETİM, Hale; (2002:158). İlköğretim Öğrencilerinin Matematik ve Türkçe Derslerindeki Akademik Başarıları Üzerine Bir Araştırma. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, D.E.Ü. Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- YİĞİT, Bilgin, KAÇİRE, İlhan. (2015:316); Ortaokul Öğrencilerinin Ders Çalışma Alışkanlıklarının İncelenmesine Yönelik Bir Araştırma. Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 12 (31), 309-319. Retrieved from <http://www.dergipark.org.tr/tr/pub/mkusbed/issue/19577/208875>
- YOLCU, Enver; (2009) *Sanat Eğitimi Kuramları ve Yöntemleri*. Nobel Yayın Dağıtım.
- YURDAKUL, İncilay; (1990). Orta Öğretim Kurumlarında Sanat Eğitimi Sorunları. İnci S, Ömer A, Ayşe O. (Ed.). Türk Eğitim Derneği 8. Öğretim Toplantısı (s. 80-89). Ankara: Türk Eğitim Derneği.

İNTERNET KAYNAKLARI

<http://www.oecd.org/education/skills-beyond-school/EAG2017CN-Turkey-Turkish.pdf>

<https://www.dogruokul.com/haberler/detay/okul-onesi-donemde-cocuklara-ders-calisma-aliskanligi-nasil-kazandirilir/657>

[http://www.mufredat.meb.gov.tr/ProgramDetay.aspx?PID=358\(2018\)](http://www.mufredat.meb.gov.tr/ProgramDetay.aspx?PID=358(2018))

<http://www.slideplayer.biz.tr/slide/9560940>

<http://www.tedmem.org/mem-notlari/degerlendirme/bir-bakista-egitim-2018>

<http://www.doi.org/10.1787/888933805249>

<http://www.dx.doi.org/10.1787/888932662010>

<https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Adrese-Dayali-Nufus-Kayit-Sistemi-Sonuclari-2020-37210>

EKLER

Ek 1. Kişisel Bilgi Formu

Sevgili öğrenciler, aşağıda sizinle ilgili bilgi içeren sorular sorulmuştur. Vereceğiniz cevaplar yalnızca bir bilimsel araştırmada kullanılacaktır. Cevaplarınızın ve kimliğinizin kesinlikle gizli tutulacağından emin olunuz. Lütfen tüm maddeleri cevaplayınız ve her bir madde için tek şık işaretleyiniz Bilimsel bir çalışmaya yaptığınız katkıdan dolayı teşekkür ederim. (Alpay TAN Dokuz Eylül Üniversitesi)

Adınız-soyadınız:

Okulunuz:

1. Cinsiyetiniz: () Kız () Erkek

2. Sınıf Düzeyiniz: ()6 ()7 ()8

3. Okul Öncesi Eğitim Aldınız mı: () Evet () Hayır

4. Anne-Babanız:

() Birlikte yaşıyor

() Boşanmış

() Biri ya da her ikisi hayatta değil

5. Anne - Baba'nızın Öğrenim Durumu:

() () a) Okuryazar değil

() () b) İlköğretim mezunu

() () c) Ortaöğretim (Lise) mezunu

() () d) Üniversite mezunu

6. Ailenizin Sosyo-ekonomik Düzeyi:

() Düşük () Orta () Yüksek

7. Sınıf Mevcudunuz: () 15-25 () 26-35 () 36 ve üstü

8. Resim-iş Öğretmeninizin Cinsiyeti: () Kadın () Erkek

9. Resim-iş Öğretmeninizi Nasıl Buluyorsunuz (Öğretmene Yönelik Algınız):

() Çok iyi () İyi () Orta () Kötü () Çok kötü

10. I. Dönem Resim-iş Dersi Karne Notunuz:

() 1 () 2 () 3 () 4 () 5

Ek 2. Görsel Sanatlar Tutum Ölçeği

Sevgili Öğrenciler; Bu ölçek sizin Görsel Sanatlar(Resim-İş) dersi ile ilgili düşüncelerinizi saptamak amacıyla geliştirilmiştir. Bu araştırmanın geçerliği için gerçek düşüncelerinizi belirtmeniz özel bir önem taşımaktadır. Lütfen tüm maddeleri cevaplayınız ve her bir madde için uygun gördüğünüz değeri, ifadenin sağında yer alan üç seçenektan size en uygun olanını işaretleyiniz.		EVET	ARA SIRA	HAYIR
1	Resim-iş dersi çok sıkıcı bir derstir			
2	Resim-iş dersinden hiç hoşlanmam			
3	Resim yapmaktan zevk almam			
4	Resim-iş dersi olduğu gün okula sevinerek geliyorum			
5	Resim-iş dersinde kendimi rahat hissedirim			
6	Resim-iş dersine girmek istemem			
7	Resim-iş dersi olduğu gün okula üzülmek geliyorum			
8	Resim-iş dersi beni huzursuz eder			
9	Resim-iş dersinde verilen ev ödevlerini yapmak istemem			
10	Resim-iş dersi programdan kaldırılırsa çok mutlu olurum			
11	Yıllarca resim yapsam bıkmam			
12	Resim yapmak beni dinlendirir			
13	Resim-iş dersinde canlanırım			
14	Boş zamanlarımda resim yapmayı severim			
15	Resim-iş dersinde zamanın nasıl geçtiğini anlamam			
16	Çalışma zamanımın çoğunu resim-iş dersine ayırmak isterim			
17	Resim konusunda her şey ilgimi çeker			
18	Resim-iş dersinden öğrendiklerimin gelecek yaşantıma kolaylaştıracağına inanırım			
19	Resim-iş dersinde zilin çalmasını dört gözle beklerim			
20	Resim-iş dersi ödevlerini sıkılmadan yaparım			
21	Resim-iş dersi gereksiz bir derstir			
22	Resim-iş dersinin günlük yaşamda bir önemi yoktur			
23	Mümkün olsa resim-iş yerine başka bir ders alırım			
24	Resim yapmayı sadece sınıf geçmek için yaparım			
25	Resim-iş dersi olmazsa öğrencilik daha zevkli olur			
26	Resim-iş dersi bence çok önemli bir derstir			
27	Resim dersinde elimden gelenin en iyisini yapmaya gayret ederim			
28	Resim-iş dersinden daha çok öğrenmek için öğretmenimden daha çok yararlanmak isterim			

Ek 3. Ders Çalışma Alışkanlıkları Ölçeği

Sevgili öğrenciler, ilköğretim öğrencilerinin öğrenme stillerini ve ders çalışma alışkanlıklarını inceleyen bir bilimsel çalışma yapılmaktadır. Aşağıda yer alan her bir ifadeyi kendi durumunuza uygun olarak ve samimi bir şekilde cevaplandırınız. Anket notla değerlendirilmeyecektir ve isminizi yazmanıza gerek yoktur. Gösterdiğiniz ilgi ve işbirliği için teşekkür ederim.

	HİÇBİR ZAMAN	BAZEN	SIK SIK	HER ZAMAN
Bilmediğim kelimelerin anlamlarını mutlaka araştırırım.				
Ödevlerimi en az birkaç kaynaktan yararlanarak yaparım.				
Çalıştığım konularla ilgili öğretmenime sormak için sorular yazarım.				
Önemli formülleri ve kelimeleri yazarak öğrenirim.				
Okuduğum metin ile ilgili şekil, grafik ve tabloları dikkatle incelerim.				
Ezberlemem gereken şarkı, sözcük, şiir veya tanımları yüksek sesle tekrarlarım.				
Çalışma masamın üzerinde sadece dersle ilgili araç gereçleri bulundururum.				
Ansiklopedi, sözlük, harita gibi ders araç gereçlerinden yararlanırım.				
Anlamakta güçlük çektiğim uzun ve karmaşık konuları parçalara ayırarak çalışırım.				

Ders çalışırken, öğrendiklerimi zihnimde canlandırıyorum.				
Okuldan eve geldiğimde, öncelikle yaptığım iş ders çalışmaktır.				
Hangi gün hangi derslere çalışacağımı önceden planlarım.				
Okulda öğrendiğim konuları aynı gün evde tekrar ederim.				
Ödevlerimi bitirdikten sonra mutlaka kontrol ederim.				
Ders kitaplarında önemli gördüğüm yerleri işaretleyip sonra tekrar çalışırım.				
Verilen ödevleri son güne bırakmadan yaparım.				
Okula gelmeden önce o gün işlenecek derslerle ilgili hazırlık yaparım.				
Günün hangi saatlerinde ders çalışacağım bellidir.				
Evde, kimsenin hatırlatmasına gerek kalmadan ders çalışmaya başlarım.				
Koltuğa, yatağa vb. yerlere uzanarak ders çalıştığım çok olur.				
Ders çalışırken, bir şeyler yeme, atıştırma ihtiyacı duyarım.				
Ders çalışırken sık sık yerimden kalkarım, odanın içinde dolaşırım.				
Gürültüsüz yerde çalışmayı tercih ederim.				
Sınavlara yazarak hazırlanmaya çalışırım.				

Ek 4. Tutum Ölçeği Madde Toplam Korelasyon Testi Verileri

Maddeler	x	Ss	Madde Toplam Korelasyon Kat Sayısı (r)
M1	2,6111	,6231	,6155
M2	2,6852	,6153	,6349
M3	2,5432	,7317	,6285
M4	2,1543	,7606	,6135
M5	2,5802	,6662	,5484
M6	2,6667	,6499	,5638
M7	2,7716	,5377	,6056
M8	2,7037	,6093	,6483
M9	2,5617	,7132	,5053
M10	2,7778	,5791	,7384
M11	1,9938	,8951	,5951
M12	2,4753	,7493	,6454
M13	2,3272	,7545	,6904
M14	2,3148	,7996	,6632
M15	2,4877	,7660	,5388
M16	1,8086	,7684	,5059
M17	2,2716	,7724	,5824
M18	2,1358	,8670	,4760
M19	2,5370	,7061	,6122
M20	2,4259	,7625	,6439
M21	2,7284	,6307	,6370

Maddeler	x	Ss	Madde Toplam Korelasyon Kat Sayısı (r)
M22	2,5185	,7820	,6591
M23	2,5556	,7802	,5771
M24	2,6728	,6855	,6067
M25	2,6420	,6855	,6250
M26	2,1358	,8076	,5456
M27	2,7654	,5173	,5310
M28	2,3951	,7506	,4696
Toplam			$\alpha = .9425$

**Ek 5. Ders Çalışma Alışkanlıkları Ölçeği Madde Toplam
Korelasyon Testi Verileri**

Maddeler	x	Ss	Madde Toplam Korelasyon Kat Sayısı (r)
M1	2,44	0,74	0,448
M3	2,80	0,92	0,603
M4	2,83	0,98	0,704
M5	3,02	0,94	0,622
M6	3,03	0,95	0,613
M9	2,71	0,97	0,647
M10	2,97	0,99	0,701
M11	3,21	0,85	0,525
M12	2,88	0,60	0,803
M13	2,96	0,47	0,716
M14	2,03	0,60	0,660
M16	3,27	0,82	0,427
M17	2,97	0,98	0,591
M20	3,12	0,97	0,621
M21	3,70	0,30	0,744
M22	2,92	0,96	0,751
M24	1,73	0,97	0,829
M25	2,71	0,21	0,410
M27	3,37	0,89	0,845
M28	3,33	0,88	0,439
M29	2,65	0,64	0,682
M30	3,17	0,95	0,521

Maddeler	x	Ss	Madde Toplam Korelasyon Kat Sayısı (r)
M31	2,06	0,90	0,807
M32	1,52	0,92	0,363
Toplam			$\alpha = .803$

Ek 6. Türkiye, Bir Bakışta Eğitimin Ana Konuları (2017)

	Türkiye		OECD Ortalaması	
Öğrenim Alanları				
Meslek Programlarındaki Mezunlar	2015			
	%	Kadın %	%	Kadın %
İşletme, İdare ve Hukuk	%16	%55	%19	%63
Mühendislik, İmalat ve İnşaat	%39	%16	%33	%11
Sağlık ve Sosyal Güvenlik	%19	%88	%12	%80
Hizmetler	%8	%60	%16	%58
Üniversiteye Yeni Girenler	2015			
	%	Kadın %	%	Kadın %
Öğretim	%6	%74	%9	%78
İşletme, İdare ve Hukuk	%37	%44	%23	%54
Mühendislik, İmalat ve İnşaat	%14	%25	%16	%24
	2015			
Üniversite Öğrencileri, Hareketlilik Durumuna Göre	Uluslararası Öğrenci	Ulusal Öğrenci	Uluslararası Öğrenci	Ulusal Öğrenci
Öğretim	%6	%6	%3	%8
İşletme, İdare ve Hukuk	%20	%43	%28	%23
Mühendislik, İmalat ve İnşaat	%24	%13	%17	%13
Üniversite eğitimi almış 25-64 Yaş Arası	2016			
Öğretim	%16		%13	
İşletme, İdare ve Hukuk	%31		%23	
Mühendislik, İmalat ve İnşaat	%16		%17	
Üniversite eğitimi almış 25-64 Yaş Arası İstihdam Oranı	2016			
Öğretim	%71		%83	
İşletme, İdare ve Hukuk	%73		%85	
Mühendislik, İmalat ve İnşaat	%78		%87	

Erken Çocukluk Dönemi Öğretimine 3 Yaşında Yazılanlar	2015			
ISCED 01 ve 02	%9		%78	
Erken Çocukluk Dönemi Öğretim Kurumlarının Tümü İçin Yapılan Harcamalar	2014			
GSYİH’nin Yüzdesi Olarak	%0,2		%0,8	
Kamu Kaynaklarından Yapılan Toplam Harcamanın Oranları Olarak	%66		%82	
Mesleki Eğitim				
Üniversiteye giriş Program Yönelimine Göre	2015			
	Genel	Mesleki	Genel	Mesleki
15-19 Yaş Arası Nüfus Arasındaki Yazılma Oranı	%27	%30	%37	%25
Mezuniyet Oranları, Program Yönelimine Göre	2015			
	Genel	Mesleki	Genel	Mesleki
Lise, Tüm Yaşlar	%37	%36	%54	%44
İstihdam Oranı, Program Yönelimine Göre	2016			
	Genel	Mesleki	Genel	Mesleki
Lise veya Yüksekokul eğitimi almış 25-34 Yaş Arası, En Yüksek Öğretim Kazanım Seviyelerine Göre	%61	%70	%70	%80
Üniversite				
Uluslararası veya Yabancı Öğrencilerin Payı, Üçüncül Öğretim seviyesine Göre	2015			
Lisans veya Eşdeğeri	%1		%4	
Lisansüstü veya Eşdeğeri	%4		%12	
Doktora veya Eşdeğeri	%6		%26	
Tüm üniversite Seviyeleri	%1		%6	
25-64 Yaş Arasındakilerin Öğretim Kazanımı	2016			
Kısa Döngülü Üçüncül	%5		%8	
Lisans veya Eşdeğeri	%12		%16	
Lisansüstü veya Eşdeğeri	%2		%12	

Doktora veya Eşdeğeri	%0	%1
25-64 Yaş Arası İstihdam Oranı, Öğretim Kazanımına Göre	2016	
Kısa Döngülü Üçüncül	%67	%81
Lisans veya Eşdeğeri	%77	%83
Lisansüstü veya Eşdeğeri	%85	%87
Doktora veya Eşdeğeri	%94	%91
Tüm üniversite Seviyeleri	%75	%84
Tam Zamanlı Tam Yıl 25-64 Yaş İşçilerin Görece Kazançları, Öğretim Kazanımına Göre(Üst İkincil Öğretim = 100)	2015	
Kısa Döngülü Üçüncül	--	122
Lisans veya Eşdeğeri	--	146
Lisansüstü, Doktora veya Eşdeğeri	--	198
Tüm üniversite Seviyeleri	167	156

25-64 Yaş Arası Yetişkin Öğretime Katılım ²	2015	2012
Sadece Örgün Öğretime Katılım	%5	%4
Sadece Yaygın Öğretime katılım	%12	%39
Hem Örgün Hem Yaygın Öğretime Katılım	%6	%7
Yetişkin Öğretime Katılmayanlar	%77	%50
Öğrenci Başına Yıllık Harcama, Öğretim Seviyesine Göre (USD Eşdeğeri, Satın Alma Gücü Pariteleri Kullanılarak)	2014	
İlköğretim	3.589 USD	8.726 USD
Orta Öğretim	3.268 USD	10.103 USD
Üniversite (Ar-Ge Faaliyetleri Dahil)	8.927 USD	16.143 USD

İlköğretim İla Üniversite Kurumlarına kadar Yapılan Toplam Kamu Harcaması	2014			
GSYİH'nin Yüzdesi Olarak	%4,9		%5,2	
İlköğretim İla Üniversiteye kadar Yapılan Toplam Kamu harcaması	2014			
Toplam Kamu Harcamasının Yüzdesi Olarak	%12,4		%11,3	
Öğretmenler				
Kamu Kurumlarındaki Öğretmenlerin Üçüncül Öğretim Görmüş Tam Zamanlı Tam Yıl İşçilere Göre Maaşı	2015			
İlköğretim Öncesi Okul Öğretmenleri	--		0,78	
İlköğretim Öğretmenleri	--		0,85	
Ortaokul Öğretmenleri (Genel Programlar)	--		0,88	
Lise Okul Öğretmenleri (Genel Programlar)	--		0,94	
Kamu Kurumlarındaki Öğretmenlerin Yıllık yasal Maaşları, Tipik Niteliklere	2015			
Göre, Öğretmenlerin Kariyerlerinde Farklı Noktalarda (USD Eşdeğeri Olarak, Satın Alma Gücü Pariteleri Kullanılarak)	Başlangıç Maaşı	15 Yıllık Tecrübe Sonrası Maaş	Başlan gıç Maaşı	15 Yıllık Tecrübe Sonrası Maaş
İlköğretim Öncesi Okul Öğretmenleri	27.285 USD	29.570 USD	29.636 USD	39.227 USD
İlköğretim Öğretmenleri	27.285 USD	29.570 USD	30.838 USD	42.864 USD
OrtaOkul Öğretmenleri (Genel Programlar)	27.285 USD	30.408 USD	32.202 USD	44.623 USD

Lise Öğretmenleri (Genel Programlar)	27.285 USD	30.408 USD	33.824 USD	46.631 USD
			2015	
Kamu Kurumlarındaki Öğretmenlerin Öğrenim Yılı Boyunca Çalışma Saatlerini Düzenlenmesi	Net Öğretme Süresi	Toplam Yasal Çalışma Saati	Öğrenme Süresi	Toplam Yasal Çalışma Saati
İlköğretim Öncesi Okul Öğretmenleri	1080 saat	1592 saat	1001 saat	1608 saat
İlköğretim Öğretmenleri	720 saat	1592 saat	794 saat	1611 saat
Orta Okul Öğretmenleri (Genel Programlar)	504 saat	1592 saat	712 saat	1634 saat
Lise Öğretmenleri (Genel Programlar)	504 saat	1592 saat	662 saat	1620 saat
50 Yaş ve Üzeri Öğretmenlerin Yüzdesi			2015	
İlköğretim	--		%32	
OrtaÖğretim	--		%40	
Kamu ve Özel Sektör Kurumlarında Kadın Öğretmenlerin Payı			2015	
İlköğretim	--		%83	
Orta Öğretim	--		%59	
Üniversite	%43		%43	
Öğrencilerim Öğretim Personeline Oranı			2015	
İlköğretim	18		15	
Ortaöğretim	15		13	

Lise	22		16	
	2015		2012	
Öğretimde Nesiller Arası Hareketlilik	Her İki Ebeveyn Ünv'den Düşük	En Az Bir Ebeveyn Ünv. Mezunu	Her İki Ebeveyn Ünv'den Düşük	En Az Bir Ebeveyn Üniversite Mezunu
Üniversiteden düşük (30-44 Yaşın Kendi Öğretim Kazanımı)	%88	%33	%69	%31
Üniversite-Tip B (30-44 Yaşın Kendi Öğretim Kazanımı)	%4	%9	%12	%16
Üniversite-Tip A ve İleri Düzey Araştırma Programları (30-44 Yaşın Kendi Öğretim Kazanımı)	%8	%58	%20	%55
Ne İstihdam Edilmiş Ne De Öğretim Veya Eğitim Görenler (NEET)	2016			
18-24 Yaş	%33		%15	
Depresyonu Olduğunu Bildiren Yetişkinler	2014			
	Erkek	Kadın	Erkek	Kadın
Lise Altı	%8	%19	%10	%15
Lise veya yüksekokul	%8	%16	%6	%10
Üniversite	%6	%11	%5	%6